

Mérlegen a hazai lexikon-CD-k

Teszt: monitorok

Mozilátogatás a multimédia-iskolában

Audiolemez-csokor: sztárok élőben is

Trükkök a CorelDRAW-val (1.)

Portfolio Photo-CD: slide show a karosszékből

Többtucatnyi CD-ROM-újdonság

VTCD VIDEOTON Kompaktlemez-gyártó Kft.

Székesfehérvár, Aszalvölgyi u. 1.
☒ 8001 Székesfehérvár, Pf. 175
☎ (06-22)329132
Fax: (06-22)329133

COMPACT
disc
DIGITAL AUDIO

COMPACT
disc+
DIGITAL AUDIO

COMPACT
disc
DIGITAL VIDEO

COMPACT
disc
Interactive

COMPACT
disc

✓ *Kompaktlemez*

✓ *Kompakt Technológia*

✓ *Kompakt Szolgáltatás*

A számítógép kultúrája nagyon sajátos helyet foglal el a kultúra egészében: egyszerre jelenik meg benne a tömegkommunikáció, ahol a feladók szűk köre a bevők rendkívül széles köréhez juttat el információit visszacsatolás nélkül és a hagyományos „toll-papír” kommunikáció, ahol az üzenetek mindig egyediek, személyfelyhez kötődnek. E kultúra tehát az előre gyártott és a „hand made” közlemények furcsa együttélése, ahol néha roppant nehéz szövölgatni, hogy mi a készen kapott, és mi a személyes kreatív eredménye. A számítógépes munka ugyanis általában azzal kezdődik, hogy az előre elkészített felületek, anyagok és eszközök közül kiválasztjuk a nekünk tetszőt. Ezen frás mondatai például kétségtelenül tölem származnak, az elközetes választások azonban egy konvención belül tartanak.

Gondolkodásom menthetetlenül szoftverfüggő, s ezzel valószínűleg nem csak én vagyok így. A számítógép kínál

míves a zenéjük. Mindez azonban csak azt mutatja, hogy a tervezők értenek hozzá, miként kell *Walt Disney* vagy a fantasy látványvilágát átmeneli a Marióra. A játékok vizualitása tehát hol a fanzin illusztrációk, hol pedig az ősoereg animációs filmek felé tart – kevés eredetiséggel.

Ennek a látványvilágnak a legnagyobb baját ott látom, hogy nem indítja a gyerekeket önálló játéktevézésre. Ez a fajta grafikai világ ugyanis túlságosan bonyolult ahhoz, hogy az átlagos gyerek valami hasonlót alkotson a számítógépen. Márpedig a „társalkotásnak” éppen az lenne a legüdvösebb formája, ha a készen kapott minta önálló látványok létrehozására sarkallná a program használatát.

Ennél már ezerszer érdekesebb dolgokat művel 11 éves lányom nála alig idősebb barátja, Ádám, aki hónapokon át gyűjtötte a parlamenti közvetítésekből a politikai személyiségek lököttől lököttebb mondatait, hogy ezeket adja maga szerkesztette játékszereplőinek szájába a szokványos vi-

A MULTIMÉDIA SZÉPSÉGE

ta kész formák, benyomások valamiképpen mindenkinek sugallják a létrehozható világok lehetséges formáit és szerkezeit. Hogy például a televízió is teszi velünk, ám a multimédia a sugallatoknak még ennél is rafináltabb rendszere. Egy tévéműsor vagy egy újságcikk ugyanis hozzánk képest mindig külső és idegen. De vajon képek vagyunk-e rá, hogy ugyanilyen külső elemnek tekintsük a számítógépes programot? Aligha. Az interaktivitás azt is jelenti, hogy észrevétlenül társalkotóvá válunk, s amikor kilépünk egy programból, akkor valami olyasmit hagyunk ott, amibe magunk is beleépültünk. Meggyőződésem, hogy éppen az elmondottak miatt nagy súlya van annak, milyen mintákkal, formákkal lépünk ilyen sajátos „társalkotói” viszonyba.

A számítógépes kultúra esetében nincs sok értelme olyasfajta tiszta befogadói viszonyról beszélni, mint a tradicionális művészetek esetében. A számítógép használója ugyanis az egyik oldalról szemlélő (mint például a színházi néző), a másik oldalról viszont előadóművész (színész), aki részt vesz a mű létrehozásában. A „műalkotás” tárgyiasul, de nem válik függetlenné alkotójától.

Hagyományos értelemben a multimédia esztétikumáról beszélni ezért nem is lehet.

Vegyük mondjuk a játékokat! Azért elsőként, mert azokra a felhasználókra hatnak, akiknek a vizuális kultúrája még képlekeny: a gyerekekre. Szerintem a multimédia e téren nem hozott semmi megrázóan újat (vagy csak én nem találkoztam vele?). A mászkálós játékok multimédia verziói alapkonceptjejüket tekintve alig változtak a Commodore 64-korszak óta, igaz, a grafikai részletgazdagabb, s

sítás, segélykiáltás, nevetés, sírás, halálhörgés helyett. Eszküszöm, meg kell szakadni a röhhögéstől. Számomra ez új, kreatív és mulatózó világ, ha úgy tetszik, urbánus folklór.

A kompaktlemezre préselt lexikonok és egyéb kézikönyvek terén némileg jobb a helyzet: már a hazai multimédia piacon is megjelentek a jól felépített, igényes grafikai CD-ROM-ok (például a Bartók CD-ROM). Ezeknek az anyagoknak a multimédiára való áttételése jókora szellemi munkát követel.

Persze be lehet szkennelni a Révai Nagy Lexikont is oldalanként egy az egyben, föl lehet pakolni négy lemezre, de akkor már inkább az eredeti forgatomból: könnyebb kezelni, és szebb is. Más haszna úgyszincs, hiszen az adatai és tényei enyhén szólva idejétmúltak.

Am hogy azért jó példáról is essék szó, itt van az úgynevezett *theme park*. Hogy mi is ez? Vidám park, interaktív kiállítás, bejárható természeti együttes. *Eduainment*. Lényege a dolgok megfoghatósága, valóságos jelenléte. Úgy látom, a multimédiában ennek a műfajnak a legnagyobbak az esélyei, hiszen még a legjobb CD-ROM kézikönyvek is döntően csupán könyvhelyettesítők – igaz, jól illusztrálva, filmmel, hanggal kiegészítve. A theme park típusú CD-ROM-ok viszont megteremtik a tudom, sután hangzik – *közvetett kézzelfoghatóságot*. A multimédia virtuális terében ugyanis a legapróbb részletekig megszemlélhetjük, működésbe hozhatjuk a dolgokat, meghallgathatjuk a hangjukat, hogy aztán ügyes keresztreferenciákkal átcsöppenjünk más, csatlakozó világokba.

Réz András

Multimédiás negyedéves magazin III. évfolyam 2. szám

Szerkesztőség:

Főszerkesztő: G. Kocsis Kristóf
Szerkesztő: Bányai Ferenc, Szinicsák László
Olvasószerkesztő: Győri Mária
Tervezőszerkesztő: Iszka Ildikó, Kiss Izabella
Títkárnő: Szekes Erika
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-3011
Fax: 217-2646
Címiaop: Nagy Zoltán
Vizió Művészeti Alkotóközösség
1025 Budapest, Patkó u. 13.
Telefon: 175-8375

Kiadó:

A HVG Kiadó és a Magna Media Verlag közös vállalkata:
a Computer Panoráma Kiadói Kft.
Computer Panoráma Verlag GmbH
Felelős kiadó:
G. Kocsis Kristóf ügyvezető igazgató
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-3011/135, 145
Terjesztési menedzser: Szabó Rita
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 218-0311/302, 369, fax: 217-2646

Terjesztő: a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt.,
a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és alternatív
terjesztők

Megrendelhető: a kiadónál levélben vagy a hírlap-
kiosztóknél és a Hírlap-előfizetési irodában
(Budapest XIII., Lehel u. 10/a, levélcím: HELLP, Budapest 1900), ezenkívül Budapesten a Magyar
Posta Rt. Hírlapüzletig Igazgatósága kerületi ügyfél-
szolgálati irodáin, vidéki postahivatalokban,
a hírlapboltokban, ezenkívül a kiadónál is.
Postai előfizetési díj: egy évre 3984 Ft
Az új lap példányok megvásárolhatók
a hírlapboltokban, ezenkívül a kiadónál is.

A lap a kiadónál is előfizethető, a ugyanitt a
régibbi lapszámok is beszerezhetők:
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.

Hirdetések felvétele: a hirdetési osztályon:
osztályvezető: Tóth Ildikó
hirdetésszerzők:

Tóth Zsuzsanna, Varga Ildikó
1091 Budapest, Üllői út 25. II. em.
Telefon: 216-5058
Fax: 217-2646

Hirdetések felvétele az NSZK-ban:
Telefon: (089) 46 13-152
Telefax: (089) 46 13-775

A CD Panorámát készítette:
Fényszerkesztés: Computer Panoráma Kft.
Levéligáts: Profil Kft.
Színbontás: Révai Repro Kft.
Nyomtatás: Gutenberg Press
F.v.: Óvári László

A CD Panorámában megjelenő valamennyi anyagot
szerzői jog védi. Másolásuk bármilyen formája –
fotokópia, mikrofilm készítése, adattrendszerekben
való tárolása stb. – kizárólag a kiadó előzetes írásbeli
engedélyével történhet.
Szerkesztőségünk a lapban megjelenő hirdetések a
lehető legnagyobb alappossággal gonozda, tartal-
mukat viszont nem vállal felelősségét.

ISSN 1218-6902

TARTALOM

19 Multimédia-iskola

Sorozatunk most következő részében a multimédiában alkalmazott videobetétekről esik szó. Olvasóink a leirtakról a gyakorlatban is meggyőződhetnek, ha a CD-mellékletünk megfelelő menüpontjára kattintanak.

6 15 és 17 colos monitorok

Ha naponta csupán egy órát töltünk multimédiával, az év végére összességében annyit meredünk a képernyőre, mintha egyfolytában több mint két hétig éjjel-nappal mást se tenénk. Ennyi talán elegendő is a helyes monitorválasztás fontosságának aláhúzására, amiben átfogó tesztlünk siet olvasóink segítségére.

22 CoreDRAW trükkök

A méglyol nagy tudású fejlesztőrendszere is csupán félkarú óriás a multimédia egyes elemeinek – a képeknek, a hangoknak és a videobetéteknek – az előállítására szolgáló programok nélkül.

Most induló sorozatunkban ez utóbbi kategóriára tartozó program, a CoreDRAW – a multimédia-készítésben roppant jól kiaknázható – képességeiről esik szó.

Ez egy szép, finomabb megoldást

Ha nem voltunk elég kreatívak, és nem figyelünk eléggé. Minél szobrászabb a hűltet, annál szembezőbb a gondolatosság

HARDVERTESZT

15 és 17 colos display-k
Monitor-szűrővizsgálókat 6

ELMÉLET

Portfolio Photo-CD
Slide Show a karosszékblől 12

MÉRLEG

Hazai lexikon-CD-k
Tudományos alapposság 14

GYAKORLAT

Multimédia-iskola (4.)
Mozgóképek 19
CoreDRAW trükkök (1.)
Egy tálcencse 22

HÁLÓZAT

Ismerkedés a CompuServe-vel (3.)
Tisztelet WinCIM!
Online multimédia 25
Színe-Java 28

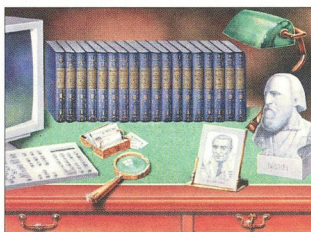
HANGULAT

Audio-CD-k 30
In vivo
Dolák-Saly Róbert
Az Őskortól a Reményig 33

BEMUTATJUK

The Cranberries: Doors and Windows	
Az ablakok feltáruinak	35
Talk to me	
Szajbargós nyelvtanulás	36
Emese álma	
Ébresztő a történelemoktatásban	37
Millicentenáriumi CD-trió	
„Őseinket felhozad...”	38
Biblia magyarul, CD-n	
Igealak	40

HÍREK, ÚJDONSÁGOK

Rekordforgalom	46
Fotoprinter	46
Körkamera	46
Kártyamágia	47
Milliók könyve	47
Nyolcszoros CD meghajtó	47
Növökép	48
Virtuális templom	48
Zászlóshajó	48
Web-fordító	48

ÁLLANDÓ ROVATOK

Jegyzet	3
Impresszum	4
Tartalom	4
Vezércikk	5
Körkép	42
Lemez melléklet	50

A CD Panoráma új címe:

**1091 Budapest,
Üllői út 25.
Telefon: 218-3011
Fax: 217-2646**

14 Hazai lexikon-CD-k

A multimédia meghatározó alapműveit minden bizonnyal az egy-egy tudományág vagy éppen az emberiség teljes tudáskincsét felölelő enciklopédia CD-k jelentik. Az utóbbi hónapokban e téren is öröndetesen gazdagodott a magyar CD-ROM-kínálat, így most Mérlég rovatunkban három - merőben különböző témájú - lexikon CD-t vehetünk görcsö alá.

30 Audio-CD-k

A szintetizátormuzsikától az acid jazzig ível és számunk audio-CD változatosa, amelynek érdekessége, hogy több, a napokban élőben nálunk is hallott vagy a közeljövőben hallható zenész egy-egy produkcióját is felvontatja.

Tisztelt Olvasó!

A lexikon-CD-k minden bizonnyal a leghasznosabb s egyben legérdekesebb interaktív médiák közé tartoznak. Az ismeretek e korszerű tárháza roppant szemléletessé teheti a bennük felhalmozott tudást, hiszen szócikkei a hagyományos lexikonok szöveges meghatározásain és mégoly mives ábráin túl animációkkal, videorészletekkel, hangbejuttatásokkal is gazdagíthatók. S ha talán ma még nincs is mindig bekapcsolva a számítógép, és ezért könnyebbnek, gyorsabbnak tűnik a könyvespolcról leemelt hagyományos változatban utánanézni egy keresett információnak, a Gutenberg módszerével előállított lexikonok hosszú távon immár biztos vesztesékeknek számítanak.

Mindez többé-kevésbé látható volt pár éve is, amikor több nagy könyves cég is a hazai lexikonkiadás felélesztésébe fogott. Legfeljebb a fejlődés dinamizmusához férhető kétség, ám azt azért akkor sem hihette senki komolyan, hogy a CD-ROM-ok robbanása majd megvárja e lexikonkorszakot utolsó kötetének évtizedekkel későbbre tervezett megjelenését.

Ami most egy csapásra felborítja az üzleti számításokat, s ellehetetleníti a kiadókát. Persze hoppon maradnak a lexikonok előfizetői is, akiknek most kényszerűen foghíjas marad a „zs” betűig tervezett könyvespolca.

Kárpótolhatják viszont magukat CD-ROM-mal, hiszen az elmúlt hónapokban öröndetesen megszaporodott a kompaktlemezen kiadott lexikonok hazai választéka: Mérlég rovatunk serpenyőjébe máris három ilyen - igaz, merőben eltérő témájú - CD-t helyezhettünk.

Így most e számunkból a hazai lexikon-CD-k első fecskéit ajánljuk olvasóink figyelmébe, jóllehet ezek - tesztelőink szerint - egyelőre még korántsem csillogtatják meg a multimédia valamennyi lehetőségét, s inkább csak amolyan ígéretes interaktív képeskönyveknek tekinthetők.

G. Kocsis Kristóf

Ha naponta csupán egy órát töltünk multimédiával, az év végére összességében annyit meredünk a képernyőre, mintha egyfolytában több mint két hétig éjjel-nappal mást se tennénk. Ennyi talán elegendő is a helyes monitorválasztás fontosságának aláhúzására, amiben alábbi tesztlünk siet olvasóink segítségére.

Miként érzékszerveink közül a szemünk, akképp a komputer-perifériák közül a monitor jelenti a legfontosabb hidat a külvilág felé. Megfelelő áramkör, a videovezérlő segítségével elsődlegesen ez jeleníti meg számunkra a számítógéppel feldolgozott adatokat: szöveget, képeket. A monitorok megítéléséhez számos jellemzőt kell mérlegelni, amelyek közül a *multimédia-alkalmazások szempontjából talán az ergonómiai tulajdonságok nyomják a legtöbbit a latban*. Tesztünkben is főként ezekre helyezük a hangsúlyt.

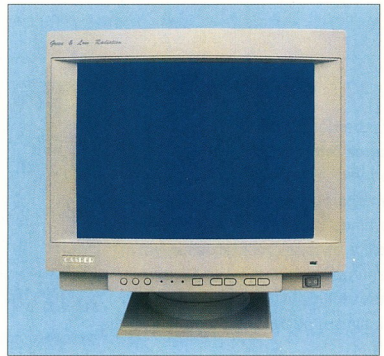
A CGA, EGA, VGA immár csak a komputer-történelem-frók számára izgalmas *színes grafikus megjelenítési szabványok*, a multimédiában – ott, ahol az SVGA (Super Video Graphic Adapter) már alapkövetelmény – elvesztették a jelentőségüket. Ezeknél tehát nem is időzünk. A következő paraméter a *képfelbontás*, azaz a képernyő vízszintes és függőlegesen megkülönböztethető elemi képpontok száma. A felbontásértékek az évek során sokat változtak, a CGA (Color Graphic Adapter) 320x200 képpontjától mára 1600x1200-ig nőttek, sőt speciális monitorok esetében még ezt is felülműlják.

A felbontás után a megjelenítés másik fontos jellemzője a *képsimulációs frekvencia*. A televíziók félfékek, úgynevezett interlaced rendszere (itt két lépcsőben, másodpercenként 25-ször, először a páratlan, majd a páros sorokat pásztazza végig az elektronsugár) legfeljebb addig volt használatos a számítástechnikában is, amíg a színesmonitor-gyártás még a televíziótechnika után kullogott. A mai, korszerű monitorok műszaki színvonalra viszont már messze megelőzi a tévékét, a képsimulációs frekvenciájuk pedig már 100 Hz-nél is nagyobb.

Az egykori, csupán szöveg megjelenítésére alkalmas monokrom képernyőknél a képsimulációs sebessége érdektelen volt, hiszen a képesos foszforbevonata a letapogatást követően még egy ideig világított, és így a kép nem villódzott. A színes monitoroknál azonban már nem lehetett bevetni ezt a szemkímélő *utánvilágításos trükköt*.

A képsimulációs frekvenciája sötét háttér előtti pusztán szöveg esetén egyébként sem kritikus, ezért a DOS-os világban 50–60 Hz-es képváltásnál nem is voltak fűgűbbek a monitorok. A Windows megjelenésével viszont a nagy fehér felületek villódzása nyomban nyomasztóvá vált: ezért elkezdték növelni a képfrekvenciát. A szem fiziológiájával foglalkozó kutatók szerint azonban nem érdemes 90–100 Hz fölé tornászni a technikát, mivel a látószervünk tehetetlensége képtelenné tesz bennünket az ennél gyorsabk képváltások érzékelésére.

A Windows alá készülő programok emellett egyre több információt – ikonokat, menüket, párbeszédablakokat stb. – igyekeznek egyidejűleg megjeleníteni a képernyőn, azaz a

15 és 17 colos display-k

Monitor

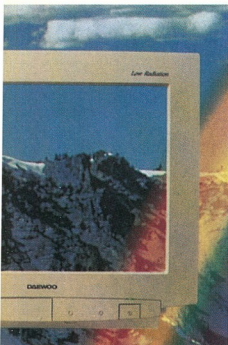
hasznos munkafelület egyre kisebb, ami csak a képernyőméret növelésével ellensúlyozható.

A képpontszám és a frekvencia növekedése mellett egyre nagyobb a *környezet óvását célzó monitor-tulajdonságok* jelentősége is. A hatalmas képernyők hovatovább több energiát emésztenek fel, mint a számítógép, így az *ottelejtett monitor automatikus kikapcsolása* a fejlesztés egyik fontos lépcsője volt. Nem is olyan régen ugyanis még éppen azt sulykolták, hogy mondjuk egy félórás szünet miatt ne kapcsoljuk ki a tévét, mert a gyakori ki-be kapcsolás árt a szerkezetnek. A mai korszerű tápegységek és vezérlőelektronikák már nem kényesek, akár hárompercnyi pihenőre is kikapcsolnak, méghozzá automatikusan, s a számítógép utatására *több fokozatban*.

A munkaergonómiai vizsgálódások másik fő iránya a *monitorok elektromágneses sugárzása*. Többféle frekvenciájú és eltérő hatású, az ember számára közvetlenül érzékelhetetlen sugárzásról van szó. A monitor képsőve, eltérítő tekeresei és tápegysége a sugárzás fő forrásai. A monitorok elektromágneses sugárzásának mérésére és megengedhető határértékeire egy svéd kutatóintézet (Semko) dolgozott ki ajánlást (MPR), amelyet utóbb az egész világon elfogadtak.

A monitor korábban csupán megjelenítette a számítógép által neki küldött jeleket. Ma azonban már a *monitorok vezérlőelektronikája „párbeszédbe is elegyedik”* a személyi számítógéppel, és közösen alakítják ki a mindkettőjük számára legkedvezőbb beállítást. A legújabb adatátviteli szisztema szerint az általában mindig a monitor közelében elhelyezett billentyűzet is ugyanezen a vonalon kapcsolódhat a számítógéphez.

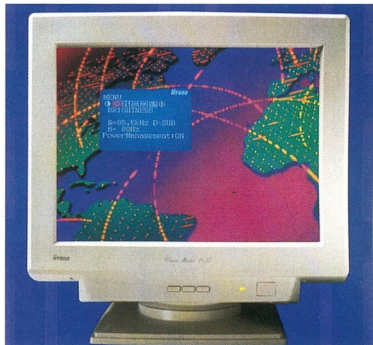
A karakteres – csupán betűket, számokat, írásjeleket tartal-

2

3

4

zűrővizsgálatok

maző – megjelenítésnél a képernyő torzításának nem volt komoly jelentősége, amikor viszont a Windowsban – elméletileg – egyenes vonallal határolt ablakok serege kezdte ellepni a képernyőt, ez rögtön bántóvá vált. Ma tehát a bonyolult mikroprocesszoros vezérlők a legváltozatosabb kezelésszervekkel együttműködve mind igényesebb minőségű képet varázsolnak az egyre nagyobb képszokevekre.

A nagy képszoeméret több technológiai gondot is felvet, így például a fókuszálás nehézségét a lapossá simult képszo maskjánál. Amíg a képszoövek domborúak voltak, addig az egy pontból kiinduló elektronsugár közel azonos utat tett meg a képernyő valamennyi pontjáng, így a domború felületen hibátlanul jelent meg a kép, a néző szemszoögéből vizsgálva azonban a szélek óhatatlanul torzulnak. Megjelentek a lapos képernyök, amelyeknél az elektronika átveszi a szem – képernyő-domborulat miatti – korrekációs feladatának egy részét. A tökéletes megoldás nyilván a homorú képernyő lenne, amelyenél mi ülnénk a fókuszpontban.

A képernyő már a domború változatoknál is tükrözö volt, ám amióta a felülete minajobban közelíti a síkot, ez egyre zavaróbb. A tükrözés csökentésére ötletes bevonatokat alkalmaznak, amelyek elnyelik a kívülről beeső fényeket, avagy annyira szétszóráják azokat, hogy már nem zavarják a képernyő előtt ülöt.

Amint arról már szó esett, a monitorok ma már szinte kizárólag grafikus üzemmódban dolgoznak, ahol is a kép élessége, kontrasztja, egyenletes fényereje egyaránt különösen fontos szempont egy készülőék értékelésénél. A multimédiánál kiváltéppen gyakoriak a felbontásváltások, ennek hatására sem eshet szét a kép pixeljeire (képpontjaira), hanem változatlan mé-

retben(!), lehetőleg azonnal kell megjelenie az új látványnak. Ez meglehetősen nehéz technikai feladat.

A színhűség és a konvergencia a következő két terület, ahol a monitorkonstruktörök megcsillogtathatják tudásukat. A színhűség beállítására – már ahol ezt egyáltalán befolyásolni lehet – többnyire etalon képeket használnak, és az egyes összetevők (Red – piros, Green – zöld, Blue – kék) állítási szömbé-utóbb a képernyő is kikeverhető az ehhez leginkább hasonlító színekompozíció.

A konvergencia a három szín egy pontban való találkoztása. Ennek hibáját a gyárban a minimumra csökkentik, egyes monitortípusoknál azonban utólag esetleg mi is próbálkozhatunk a függöleges és vízszintes irányú eltérések javítgatásával.

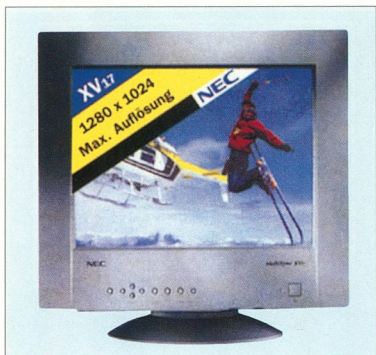
Ami a képbeállítást illeti, feliratok avagy ábrák a monitoron általában egyértelműen eligazítanak a gombrengetegbe tévedt kezelöt, ha látszanának, tekintve a képernyő szembe-fényét. Egyébként egyes monitorkra a beállítási lehetőségek szinte kimeríthetetlen arzenálját vonultatják fel.

Persze ma már a – kezelö ügyességét próbára tevö – gombok és világító dióák rengetege sem a legegészségsabb megoldás, hiszen immár a monitorokra is kezd átrágnadni a tévétechnikából ismert OSD (On Screen Display) módszer. Itt a képernyőn megjelenö menü és egér segítségével állíthatók be a berendezés egyes paraméterei.

A beállított adatok fájlokban tárolhatók, késöbb bármikor újra elővehetők.

A legkedvezöbb megoldásnak az tűnik, amikor a két leggyakrabban állítandó paraméter – a képméretet és a képpozíció – külön gombokkal lehet befolyásolni. Ha ugyanis ehhez be kell lépni egy menübe, ott ki kell választani a képpozíció,

1. Casper – egy megbízható, sallangmentes 15 colos típus
2. A Daewoo monitor beállításához számos menülépésen kell végigküzdenünk magunkat
3. Fujitsu-ICL – az 1600x1200-as felbontással is megbírközik
4. Iiyama-Idet – figyelemre méltó a mindössze 0,25 milliméteres lyukmaszkosztása

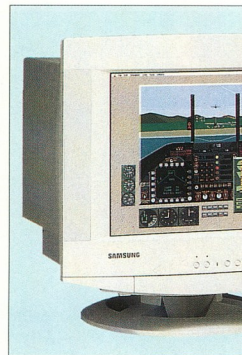

5

5. A **Nec XP-17** monitor az access buszon keresztül kommunikál a számítógéppel
 6. A **Philips** monitorok nem alaptalanul népszerűek: Magyarországon is
 7. A **Samsung** „egyszerű” 15 colos típusa
 8. **Samsung 17 GLsi** – a cég „nagygyúja”

6

vízszintesen beállítani, engedélyeztetni, majd továbbléptetni a függőleges beállításra, itt is középre igazítani, engedélyezni, és ezután megint csak továbblépteni a képméret hasonló beállítására, akkor bizony előbb elunja az ember az egészséget, mielőtt még hozzáfogna a multimédiahoz. (Arról nem is beszélve, hogy ha a pozicionálással elsőre nem találunk a kép középebe, akkor kezdhetjük előlről az egész kört a mentében.)

A nagyobb monitorokat éppenséggel *elhelyezni* sem könnyű az íróasztalon. A rálátáshoz ugyanis kellő mélységre lenne szükség, ami viszont nem adatik meg például egy falhoz tolt íróasztalnál. Marad – az otthoni multimédia-alkalmazásokra nem túl jellemző – külön monitorállvány, a szoba berendezését felforgató íróasztal-összetolás vagy a ferdén, oldalra helyezett monitor (és az ezt követő kórházi ortopédiai kezelése).

Sokan *monitorszűrőkkel* próbálják védeni szemüket. Ezek között valóban akad néhány használható, ám legtöbbjük tükör, és inkább csak arra alkalmas, hogy „kiszűrje” a levegőből a szálló port. A monitorszűrő egyre átláthatatlanabb, mi meg nem győződik növelni a fényerőt. Ha pedig a monitor eleve alacsony sugárzású és tükörözementes, akkor az ilyen szűrőkkel több kárt okozunk magunknak, mint hasznot.

E bevezető végén még *néhány tanács: a monitorokat lehetőleg mindig a legnagyobb képsíméletési frekvencián vezéreltessük* a videokártyával. Van olyan típus, ahol ez külön nem állítható, ekkor próbáljuk végig a beállítási lehetőségeket, és válasszuk azt, *amelyiknél a legkevesebb villódznak a nagy fehér felületek*. Ha több ilyen találunk, akkor közülük *döntünk a legnagyobb felbontás mellett. Szánjunk időt a monitor képének beállítására*, hiszen rossz esetben ezzel rongáljuk majd a szemünket hosszú ideig.

Tesztünkhez összesen 11, az átlagos multimédia-használat számára jól megfelelő 15 és 17 colos monitorfajtát választottunk ki. A jellemzőket ötfokozatú skálán értékeltük. A táblázatban önmagukért beszélnek a pontszámok. A készülékekkel kapcsolatos tapasztalatainkat szövegesen is összefoglaljuk.

Casper

Az *Albacomp* választékába tartozó 17"-os monitor viszonylag puritán kivitelű. Nem kevésbé a gépkönyve. A káva felirata a készülék alacsony sugárzójáról tájékoztat. A keze-

lőszervek – kicsit szokatlanul – a készülékház elejére és hátfalára kerültek. A színösszetételt és a trapéz alakot beállító potenciómteret található hátul, minden egyebet a homlokoldalra állíthatunk. A képméretet és képpozíciót a négy gombbal két menüben lehet állítani, ez jó megoldás. A másutt analóg (azaz csavarható) fényerő- és kontrasztgomb itt digitális, de mindkettő egyszerre állítható, így ezek is jól kezelhetők. A monitor főkapcsolója egyszerű és működképes.

A monitor legnagyobb felbontása 1280x1024 képpont, de a 1600x1200-as felbontással is gond nélkül megbirkózik. Az átviteli frekvenciája csupán 100 MHz, pedig ennél a felbontásnál már 130 MHz dukálna. A látható kép mérete a kategóriájában a kisebbek közé tartozik.

Daewoo

A koreai *Daewoo* gyár 15"-os modelljét a *Micro*p küldte tesztelésre. A monitor felbontása a „papírforma” szerint 1280x1024 képpont, de a video sávszélessége csupán 85 MHz, ami egy ennél kisebb felbontáshoz (1024x768) lenne csak elegendő. Igaz, „vállalkozik” az 1600x1200-as kép kirajzolására is, ám az eredmény ekkor inkább csak egy árnyjáték. A gyárilag megadott legnagyobb felbontás esetén a kép nem is eléggé stabil.

Piktogramos menü jól érthető ábráin lépegetve választhatjuk ki a legmegfelelőbb beállításokat. Mivel egyszerre csak egy paraméter lehet állítani, ezért a képméret és -pozíció állításához számos menülépésen kell végigküzdenünk magunkat. Ha az üzemmódváltások közben a monitor tartaná a kép méretét és pozícióját, akkor ez talán nem is lenne zavaró.

Fujitsu-ICL

Az *ICL Hungary* cégtől tesztre kapott, finn gyártmányú monitor a 17"-osok csapatába tartozik. Legnagyobb felbontás-ként 1024x768-as adatot ad meg a gépkönyv. Ez ebben a kategóriában visszafogottnak tűnik, a készülék valójában a 1600x1200-as képet is tökéletesen kirajzolja.

A vezérlés digitális, az egyes paraméterek pattanó föliagombokkal állíthatók. Nagyon jó, hogy a képméretet és a -pozíciót egyszerre lehet állítani. A színhőmérséklet állításával kudarcot vallottunk, mivel az erre szolgáló gombok hatása meglehetősen zavaros volt, és ehhez az amúgy szűkszavú gép-

könyv sem adott támpontot. A színhőmérséklet állíthatósága azonban a mai „színhangoló” programok világában kevésbé fontos, mint a képméreté, illetve -pozícióé. (Ez tükröződik a kedvező értékelésben.)

Ilyama-Idék

A *Micropo* a 17"-os kategóriában ezt a japán gyártmányú monitor ajánlja. A monitor lyukmaszkjának mindössze 0,25

mm-es osztása igen figyelemreméltó. A képső *Diamondtron* rendszerű, ez gyakorlatilag megegyezik a *Sony-féle Trinitronnal*. A video átviteli sávszélesség szintén kiemelkedő, amire már „jár” az 5 BNC bemenet is a hátlapon. A vezérlés igen tág határok között fogad el bemenőjeleket. A vezérlő-elektronika minden elképzelhető paraméter állítására lehetőséget teremt, így csak itt nyílik módunk például a *moaré-korrektúra*. A sok állítási módunk következtében gazdag a menükép. Finoman rajzolt piktogramok segítik a munkánkat, ám a képméret és képhelyzet itt is éppen olyan nehézkesen állítható, mint valamennyi többi menüvezérelt típusnál. Ennél a monitornál azonban a kezdeti beállítás után nincs sok dolgunk, hiszen az elektronika jól kezdeni tartja a paramétereket, és a kép nem állítódik el az üzemmódváltásoknál. A váltás után egyébként a képernyőn rövid időre feltűnik egy, az új üzemmód adatait tartalmazó ablakocska.

A monitorhoz 1280x1024-es felbontást ajánlanak, de a tapasztalatok szerint alkalmas az 1600x1200-as üzemmódra is. Ez az átviteli és a frekvenciajellemzők ismeretében nem meglepő. A képmínőség nagyszerű, legfeljebb a kép alakján lehetne kicsit javítani, de ezzel együtt ez a monitor a legjobb ebben a mezőnyben.

NEC testvérek

A szintén japán *NEC* monitorokat a *DNN Kft.* juttatta el tesztre a szerkesztőségbe. A kisebb típus külalakja szokvány-

Megjegyzés:
n. a. = nincs adat
* = ajánlott felbontás
DDC = Display Data Channel, adattáv-vezérléshetőség
A készülékek betűrendi sorban szerepelnek a táblázatban

15 ÉS 17 COLOS MONITOROK

Gyártó Típus	Casper CTX 1582	Daewoo 1502B/MPR2	Fujitsu-ICL Ergo Pro 172z	Iiyama-IDEX MT9017E	NEC XV-15+	NEC XP-17	Phillips 4CM8274 15A 4CM6282 17A	Samsung 15Me	Samsung 15GL1	Samsung 17GL1
ÁLTALÁNOS ADATOK										
Szármarzási hely	Tajvan	Korea	Finnszország	Japán	Japán	Japán	Tajvan	Tajvan	Korea	Korea
Hazai forgalmazó	Albacomp	Micropo	ICL	Micropo	DNN	DNN	Albacomp/Micropo	Albacomp	Samsung	Samsung
Kategória	15"	15"	17"	17"	15"	17"	15"	17"	15"	17"
Látható kép mérete (V x F, mm)	260x195	270x203	321x236	300x225	260x195	316x237	278x209	329x248	267x200	267x200
Lyukmaszk (mm)	0,28	0,28	0,28	0,25	0,28	0,28	0,28	0,26	0,28	0,28
Max. felbontás (V x F, pixel)	1280x1024	1280x1024	1024x768	1280x1024*	1280x1024	1280x1024	1280x1024	1600x1280	1024x768	1280x1028
Video sávszélesség (MHz)	100	85	n. a.	>160	85	140 (BNC)	108	n. a.	65	110
Vízsz. eltérítés frekv. tartománya (kHz)	30-65	30-64	31-64	27-92	31-65	31-82	30-66	30-82	30-50	30-65
Függ. eltérítés frekv. tartománya (Hz)	50-90	47-120	48-100	50-160	55-100	55-160	50-110	50-160	50-120	50-120
Hangszóró	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	2 x 2,5 W	nincs	2 x 3 W	nincs
Videójel-bemenetek	15 p D-Sub	15 p D-Sub	15 p D-Sub	15 p D-Sub, BNC	15 p D-Sub	2 x D-Sub és 5 x BNC	15 p D-Sub	15 p D-Sub és 5 x BNC	15 p D-Sub	15 p D-Sub
Bemenetek közötti váltás	-	-	-	auto / menü	-	kézi	-	kézi	-	-
Macintosh kompatibilis	-	-	-	-	igen	igen	adapterrel	adapterrel	illesztővel	illesztővel
DDC	nincs	van	van	van	van	van + access bus	van	van	nincs	nincs
Fogyszás: üzem	110 W	85 W	130 W	130 W	1,1 A	1,3 A	< 100 W	100 W	85 W	100 W
Fogyszás: standby	20 W	n. a.	100 W	10,4 W	n. a.	n. a.	< 15 W	< 15 W	50 W	70 W
Fogyszás: suspend	20 W	n. a.	30 W	6,5 W	n. a.	n. a.	< 15 W	< 15 W	< 15 W	< 15 W
Fogyszás: kikapcsolva	3 W	n. a.	8 W	n. a.	n. a.	n. a.	< 5 W	< 5 W	< 5 W	< 5 W
Méret (szél. x mag. x mély., mm)	364x372x390	374x380x395	n. a.	412x422x420	372x389x414	417x433x489	404x334x398	417x426x446	403x396x421	373x393x404
Tömeg (kg)	13	13,2	n. a.	23	15,5	23,5	13	22	15	13,3
Ár (Ft)	49 900	61 900	145 400	228 000	90 000	250 000	87 860	194 250	71 000	145 000
ÉRTÉKELÉS (pontszámok)										
Kezelhetőség	*****	****	*****	*****	*****	*****	****	*****	*****	*****
Képmínőség	****	***	****	*****	*****	*****	****	*****	*****	*****
Képatlak	****	*****	*****	*****	*****	*****	****	*****	*****	*****
Kontrasztosság	****	*****	****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Konvergencia	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Méretartás módváltáskor	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Összpontszám:	27	26	27	29	28	29	26	28	25	28

nyos, a nagyobbán azonban széles és hangsúlyos kávéval keverték a képcsövet. (Ez lenne az új divat?) A ház alakja is fantáziadús.

Lássuk azonban a monitorok belbecsét! A kisebb minden tekintetben apró, így a választékban a képméretével is a legkisebbek közé tartozik. A beállításra nem a legszerencsésebb megoldás szolgál (kiválasztás és két gomb kombinációja). Az üzemmód váltások azonban jó a kép mérettartása, így a képet nem kell minduntalan állítani. A készülék video sávszélessége nem kiemelkedő, de összességében egy jó 15"-os monitorral van dolgunk.

A nagyobb gép négy gombbal állítható be, s ez jó megoldás. Egyébként itt sem kell nagyon állítgatni, mert a monitor az üzemmódváltás után is tartja az értékeket. A készülék a számítógépről is beállítható, ugyanis van access busza. Most már csak arra van szükség, hogy a számítógép is képes legyen a busz vezérlésére. Itt is a hardverek léptek előbb, és az operációs rendszerek vagy a programok döntenek el, hogy kihasználják-e vagy sem a hardver adta lehetőségeit. A monitorhoz mindenesetre komplett programcsomagot adnak: *színmenedzsert*, *monitorbeállítót* és egy *power-menedzsert*. A monitornak háromfajta bemenete van: szokásos VGA 3-soros, 15 pólusú D-Sub csatlakozóval, Macintosh kétsoros D-Sub csatlakozóval és végül 5 BNC csatlakozóval. Ez utóbbin 140 MHz-es video sávszélességet ér el, ami az 1280x1024-es felbontás-hoz engedhetetlen is.

Philips duó

A Philips monitorok népszerűek Magyarországon, több cég is kínálta tesztre ezeket. A kisebbiket az *Albacomp* és a *Micropro* is a rendelkezésünkre bocsátotta, a nagyobbikat az *Albacomptól* kaptuk. A kisebbik képe a legnagyobb a 15"-os csapatban. A felbontása 1280x1024 képpont, bár a video sávszélesség értéke csupán az 1152x864-es felbontásra elegendő. Ezzel együtt az 1600x1200-as kép is meglehetősen jól élvezhető. A képváltás „megrendíti” a képméretet és a pozíciót, ezért ezeket meglehetősen gyakran kell utánállítanunk. Ezt gombnyomogatások sorával tehetjük, *hála* a kétgombos beállítási megoldásnak. A monitor ideális egy multimédia munkahelyhez, hiszen hangszórókat és mikrofont is beépítettek. A hangszórók helyett fülhallgatót is csatlakoztathatunk, és külső mikrofonnal is kiválthatjuk a beépített *Electret* típusú.

A nagyobbik testvér izmosabb, ármézkaszka 0,26 mm-

es, ehhez 1600x1200-as felbontást vállalnak, a video sávszélesség értékéről viszont hallgat a dokumentáció. Szemre mindenesetre ez utóbbi paramétere illik a fenti felbontáshoz, de ez még nem különlegesség a tesztben. A monitor képe viszont annyira *tökéletes*, hogy ezt mások már nehezen utánoznák.

Samsung trío

A Samsungok a hazai képviselőtől, a *Samsung Hungary* cégtől érkeztek. A 15"-os mezőnyben két monitor versengett: egy multimédia és egy „sallangentes” típus. A 17"-os mezőnyben is egy erős példány képviselte a koreai márkát. Janus-arcú a monitorok kézikönyve, elvileg animum, hogy magyar nyelven készültek, szövegezésük azonban oly gyalázatos, hogy a cégből elő forintjai kidobott pénznek tűnnek.

A multimédia monitor amolyan „multimédiás” típus: technikai paraméterei nem kiemelkedőek. A jelek szerint a két hangszóró közé főleg kommersz gépeket szeretnek csomagolni a cégek. A video sávszélesség csupán 65 MHz, ami a 800x600-as felbontáshoz elegendő. Érdekes módon az 1024x768-nál nagyobb felbontásoknál a monitor nem is kísérletezik a kép kirajzolásával, ekkor sötét marad a képernyő.

A képernyő alján nagyon sok gomb sorakozik, funkcióknént egy és az állításhoz kettő. Ezzel a módszerrel viszonylag könnyen változathatjuk a paramétereiket, ám ez mégsem tökéletes megoldás. Sajnos a géphez adott audio kábel jóval rövidebb, mint a VGA vezétek, így meglehetősen nehéz elhelyezni a monitort az íróasztalon.

A másik 15"-os monitorba feltehetőleg ugyanazt a képcsövet, de sokkal jobb elektronikát építettek. A video sávszélesség 110 MHz, ami ebben a kategóriában a *legjobb* a tesztelt készülékek között. A beállításához egy kis kezelőpanel csúszik előre a kávéból. A gombok kézre állóak, a funkciók jól láthatók. A beállítás négygombos, jó megoldás. A kép nagyon jó, és az összbemutás is kedvező.

A harmadik monitor a Samsung 17"-os „nagygyűjűja”. A kialakítása hasonlít a kistestvére (a 15GLI-re), de a 17"-os képcső ármézkaszka 0,26 mm-es, az átviteli sávszélesség 135 MHz. Ez a megadott 1600x1200-as felbontáshoz egy kicsit kevés, ennek ellenére a legnagyobb felbontásnál is tökéletes a kép. Itt is egy kis előreugró pultton állíthatjuk a képet, s mindkét monitor „észreveszti” és jelzi a képernyőn, ha kihúzzák a VGA kábelt.

Kriszán György

jön a szüenidő!
ha unja magát a gyerek:

MANÓKA-LAND

JÁTÉKOS OKTATÓPROGRAM
KISISKOLÁSOKNAK

előkészületben: ManóAngol

a CD-n kapható program ára:
4900 Ft + ÁFA

A program számítógép-igénye:
multimédia PC: 486DX-40 processzor
(486DX2-66 ajánlott), 8 MB memória,
Windows 3.1 vagy Windows 95.

Profi-Média
Számítástechnikai és Kereskedelmi Kft.
H-6500 Baja, Kőcsény u. 112.
Tel./Fax.: (36) 79-325 983. Tel.: (36) 30-466 339

MICROTEK
Scanner · Software · Support

**FÉLPROFESSZIONÁLIS A4 MÉRETŰ
LAP- ÉS DIASZKENNER CSALÁD**

Scanmaker E3 * Scanmaker E6 * Scanmaker III
* Scanmaker 35t * Scanmaker 45t *

**Japán technológia, diamondtron képcső !
Professzionális
Monitorcsalád**

* CAD/CAM
* DTP

MIKROPO COMPUTER

1065 Budapest, Nagymező u. 51. · Tel: 153-0111 · Fax: 269-0151

Storage System Kft.
1052 Budapest, Deák Ferenc. u. 10. III. 306.
Tel.: 117-3539 Fax: 117-8557

*Az őseiber kőbe véste,
A fáraók fára rótták,
A nomádok nemezre –
Őn írja CD lemezre!*

**Disztribútor-cégünk a CD-írók specialistája.
Keressen meg bennünket,
hogy mielőbb tehesünk valamit Önért!**

**4-szeres
sebességű**

PHILIPS CDD-2000
L M S
belső
CD ÍRÓ

2xSCSI CD-író, 4x SCSI CD-olvasó
Szoftverrel együtt, utólérhetetlen áron!

HIVATALOS KÉPVISELET/DISZTRIBÚCIÓ:

ELSAT INTERNACIONAL
MAGYARORSZÁG KFT.

...mert ez a CD-író:

- minden formátumot képes írni
- Flash-EPROM-os szerelt
- képes EPW-módban is lemezt készíteni
(Incremental Packet Writing, gazdaságosabb,
mint a MultiSession)

T: 325-0303,
393-1637,
F: 326-0509

**IT Elköltözünk!
Juventus Team Kft.**

Új címünk július 1-től:

1145 Budapest, Róna (volt Lumumba) utca 161.
Telefon/Fax: 221-5453
(valamennyi vonalunk ugyanezen a számon hívható)

Árusítás csak viszonyeladónak!

TETSZŐLEGES KIÉPÍTÉS BEN

**486 és PENTIUM
számítógépek 3 év garanciával**

EPSON, HEWLETT PACKARD, CANON nyomtatók, MULTIMÉDIA, CD ROM-ok, **CD ÍRÁS**
Notebook, DTP rendszerek, MODÉMEK (34 féle) viszonyeladónak is, GSM adatátvitel, szoftverek,
tartozékok, kiegészítő eszközök, szakkönyvek széles választékával és TANACSADASSAL várjuk!

**QWERTY
COMPUTER**
Alapítva: 1984-ben

GSM TELEFONOK A LEGJOBB NAPI ÁRON

1111 Budapest, **Bartók Béla út 14.**
Tel.: **166-93-77** (4 vonal) · Fax: 185-26-87
BBS: 266-22-92 Budapest BBS
Nyitvatartás: Hétfő-Péntek 10-18 óráig

Részletfizetési lehetőség!

NE FELEDJE: Nevünk ott található az Ön számítógépének billentyűzetén is!

Slide Show a karosszékből

Márciusban nyílt meg a Néprajzi Múzeumban a World Press Photo '95 kiállítás. Erre az időpontra időzítve jelent meg immár negyedik alkalommal a magyar fotósok idei képeiből válogatott, „Az év fotói 1995” című album, és első ízben készült a könyv teljes anyagából egy „műsoros” Portfolio Photo-CD. Írásunk ez utóbbi formátum rejtelmeibe kalauzol el.

1. Karosszékből idézhetjük fel a tévé előtt üve nyári emlékeinket
2. A Photo-CD lejátszó „walkman” változatban is kapható

Tavaly októberi számunk „Formátumdszungenl” című írásában már szó esett a speciális Kodak képtárolási módról, a Photo-CD formátumról. A Photo-CD 74 perces, 650 megabájttal kapacitású optikai lemez. Az első, ilyen típusú lemezek készítésére alkalmas munkahelyet egy különleges módon kialakított SUN munkaállomásból, 24x36-os méretű fekete-fehér, színes, negatív vagy diáfilmek bevitelére alkalmas 2000 pont/inch felbontású szkennerből, egy fényképmínőségű képet nyomtató Kodak printerből és két CD-íróból állították össze. Mivel e hardveregyesítés ára meglehetősen borsos – Magyarországon 20-22 millió forint –, ráadásul az egyes elemeket külön-külön nem is lehetett megvásárolni, nem is nagyon terjedt el. Magyarországon összesen kettő működik: az egyik – egy ProPhoto-CD állomás – az Arphoto Alapítványnál, amellyel elsősorban a magyar filmtörténeti értékeket archiválják, a másik pedig egy Ofotért-boltban a vevők kiszolgálására.

A Photo-CD képtároló kapacitása „csak” mintegy 100 kép. Ez első olvasásra szerénynek tűnhet, és e szűkméretűség oka csupán a részletek megismerése után válik érthetővé. Itt ugyanis minden egyes kockáról ötféle formátumban – az úgynevezett

Image Pac-ben – kerülnek a lemezre a képek. Az ábrázolás színmélysége 24 bites, a formátum pedig a Kodak saját .PCD változata, amelynél a JPEG tömöríté eljárás szemben nincs információvesztés. Az öt formátum a következő: BASE 16 (192x128 képpont, index képponttal képes tartalomjegyzék készítéséhez), BASE 4 (384x256 képpont, átvezeti képekhez) *BASE (768x512 képpont, a tévé képernyőjén megtekinthető képméret), 4 BASE (1536x1024 képpont, a HDTV képernyőn nézhető és a képeslap méretű nyomtatás formátuma), 16 BASE (3072x2048 képpont, az A/4-es nyomdai minőség formátuma).

Létezik egy hatodik felbontás is, ezt a ProPhoto-CD típusú munkaállomás állítja elő, és itt igényesebb, 4000 pont/inch felbontású szkennert alkalmaznak, amely a Leica (24x36 mm-es) méret mellett a 120-as rollfilmek és a legfeljebb 4x5 inch-es síkfilmek bevitelével is megbirkózik: 64 BASE (6144x4096 képpont, poszter méretű nyomtatási méret). Ezzel a formátummal természetesen kevesebb – maximum 25 – kép fér fel egy lemezre.

A képméretek közül a csillaggal megjelölt BASE formátum külön is szót érdemel, ezzel ugyanis a lelkes számítógép- és egyben fotóamatőr már könnyen igazolhatja hobbiának költségeit a család előtt. A Photo-CD lemezek bármelyik típusa ugyanis nemcsak számítógép (PC vagy Macintosh) monitorán, hanem – megfelelő lejátszóval – a televízió képernyőjén is élvezhető képeket tárol. Vagyis a család téli-nyári vakációja alatt egy hagyományos fényképezőgéppel készített képeket előhívás után – a meglehetősen költséges papírképek helyett – Photo-CD-re lehet frátni, örökre archiválva az egyébként a későbbiekben a színeiből csak veszít, egyre romló minőségű filmkockákat.

Egy Photo-CD lejátszón otthon, karosszékben ülve, távirányítóval a kézben idézhetjük fel a szabadság emlékeit a tévé képernyőjén a családnak, rokonoknak, ismerősöknek, s egy-egy részletet pedig akár ki is nagyhítatunk. A képek lejátszására alkalmas berendezés egyebekben hagyományos audio CD-ként is használható; hordozható (walkman típusú) változata is

3. A Photo-CD-re mintegy száz kép fér fel
4. Az év fotói 1995 bejelentkező képe
5. A lemez menürendszer

kapható, és egyik verzió sem drágább a jó minőségű, hagyományos társainál.

Ha valaki mégis „kézzel fogható” képekre vágyik, akkor a számítógépen ezeket egy fotókezelő programmal (PhotoShop, PhotoStyler, PhotoPaint stb.) retusálhatja, és a szükségeské méretre vágva, feliratozva kinyomtathatja.

A Photo-CD persze már nem újdonság, ám a bevezetőben említett, „Az év fotói 1995” című *Portfolio Photo-CD* formátuma még ennél is többet tud. Itt ugyanis az alapvetően BASE méretű (768x512 képpontos) képek mellett *sztereó minőségű hanganyagot is rögzíthetünk*, és PC-n vagy Macintosh gépen készített, megfelelő programmal mentível vezérelhető *műsort állíthatunk össze*. A tisztán csak tévéfelbontású *képekből 750–800 fér fel* a lemezre – mert itt az Image Pac csak az első három formátumot tartalmazza –, önmagában a *hanganyag pedig 74 perc terjedelmű lehet*. Vegyes lemez esetén a tárolható képek száma a hanganyag mennyiségétől függően értelemszerűen csökken.

A hagyományos Photo-CD képei csak egymás után, sorban tekinthetők meg, a *Portfolio* esetében viszont a *menüben megadott ágakon kalandozhatunk*, s a különböző tematikájú képcsoportok között ide-oda lépegethetünk. Ezzel nem csupán a vakációra emlékeztetünk változatosabb formában, hanem könnyen, gyorsan összeállíthatunk egy – igaz, egyszerű – multimedia anyagot is.

A Portfolio Photo-CD-k frásakor a program a számítógépes lejátszásukhoz *szükséges szoftverek windowsos és macintosh-os változatát*, valamint a tévés lejátszáshoz szükséges *Philips CD-i lejátszóprogramot is elhelyezi a lemezen*. A Kodak a különböző Photo-CD-k számítógépes lejátszásához számos programot készített, amelyek közül a legegyszerűbb – ez kerül

Az Év Fotói Pictures of the Year '95

4

fel az összes Photo-CD lemezre – a *PhotoCD player*. Ezzel a képek általában sorban, a *Portfolio* CD-k esetében viszont – a menüben megadott pontra mutatva – a kívánt sorrendben tekinthetők meg.

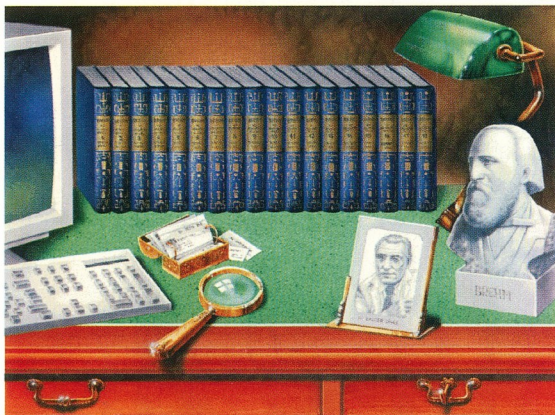
A képek különböző felbontású változatai a *Photo-CD Access* programmal tölthetők be az ismert raszteres fájlformátumokban (.BMP, .TIF, .OCX, .ESP stb.). A Kodak *Shoobox* program viszont már egy komplett képiadatbázis-kezelő. A képekhez ekkor szöveges információkat rendelhetünk (időpont, hely, a fotós neve, téma és egyéb, tetszőlegesen definiálható adatok), amelyek alapján utólag különböző szempontok szerint kigyűjtethetjük a képeinket.

Egy *Portfolio* Photo-CD menüvezérelt forgatókönyvét az *Arrange-It* programmal készíthetjük el, a *ScriptMaker* program pedig az egyszerűbb, sorban egymás után következő képek és hanganyagok összefűzésére szolgál. A programhoz jár a műsort a CD-re felíró *Build-It* is. Valamennyi programot Windows és Macintosh változatban is elkészítették, a *Build-It* futtatásához pedig PC-n Windows NT operációs rendszerre van szükség.

Bokkon István

H. SZABÓ	Rándor	1	HORVÁTH	István	11
HABIK	Csaba	2	HORVÁTH	Péter	12
HAJDÚ	András	3			
HATLACZKI	Balázs	4			
HAVRAN	Zoltán	5			
HEGEDŰS	Gábor	6			
HEGEDŰS	Zoltán	7			
HETENYI	Zoltán	8			
HÉVIZI	Mónika	9			
HORTOLÁNYI	András	10			

5

A multimédia meghatározó alpműveit minden bizonnyal az egy-egy tudományág vagy éppen az emberiség teljes tudáskincsét felölelő enciklopédia CD-k jelentik. Az utóbbi hónapokban e téren is öröndetesen gazdagodott a magyar CD-ROM-kínálat, így most MÉRLEG rovatunkban három – merőben különböző témájú – lexikon CD-t vehetünk górcső alá.

**Brehm:
Az állatok
világa –
18 vaskos kötet
egyetlen CD-n
(felső kép)**

A *Brehm*, a *Révai* és a *PC-ROM lexikon* témáját tekintve három külön világ: az első a biológiai ismeretek tárháza, a második a mind ez ideig legteljesebb magyar általános enciklopédia „reprintje”, a harmadik pedig a számítástechnika alapismereteit foglalja össze. Tesztünkben ezért nem is tartalmuk, sokkal inkább multimédia megoldásaik szerint értékeljük a lemezeket.

Ismerkedés

Kezdjük elsőként az ismerkedéssel! *Brehm, Az állatok világa* című hatalmas munkája csaknem 150 éve a biológiai tudományok kűtfője, most CD-ROM-on még több hazai természetbúvárhoz eljuthat. A könyv különlegessége, hogy a Föld élővilágának első átfogó leltára volt, amelyet szerzőjének még volt szerencséje az ember által kevésbé tönkretett formájában tanulmányozni. A múlt század nagy német zoológusa, *Alfred Edward Brehm* 18 évesen vágott neki első – afrikai – expedíciójának, tudományos megfigyeléseit egységbe foglaló könyvét 1860-tól folyamatosan adják ki a világ csaknem minden országában. A *CD-ROM-on a 20-as években készült negyedik német kiadás magyar változatát találjuk*. A magyar változat nem egyezik meg tökéletesen az eredetivel, mert a kiadó előszavát idézve: „ki kellett küszöböltünk mindazon vonásait, amelyek a magyar észjárás és érzelmvilágot hidegen hagyják”. A kor legnagyobb hazai tudósai bővítették ki a művet a magyar fauna jellegzetes egyedjeivel és a hazai felfedezésekkel. Az előszót a magyar szellemi élet

Dobozának méretét tekintve a Révai a legterjedelmesebb CD-ROM enciklopédia (alsó kép)

Hazai lexikon CD-k

Tudomány

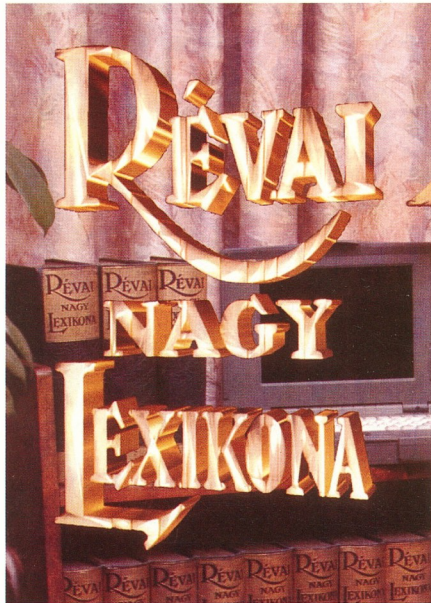
egykori nagysága, gróf *Klebelsberg Kunó* írta, s a CD-ROM kiadás előszava sem kevésbé rangos tudós, *Balogh János* akadémikus munkája.

A könyvből a *Vision-X Kft.* készített multimédiát. A lemez Windows környezetben fut 800x600-as felbontással, 256 színű grafikus megjelenítéssel, *hardverigénye* átlagos.

Egyfajta színes képek könyv, amiből néhány kattintás után szinte mindent megtudhatunk az állatvilágról. Az elképzetően nagy információtömeg azonban nem száraz adathalmaz, hanem az állatokat saját élőközvetükben tanulmányozó tudósk megfigyeléseinek színes leírása.

* Megtudhatjuk például, hogy hol él az *okapi* és a *manatusz*, mi fán terem a *poszgóc*. Ez utóbbiról eláruljuk, hogy a „...legzőmökébb testű, legesetlenebb mozgású sáskák közé tartozik, Magyarországon is előfordul, s a bogácsot kedveli.”

Ma már olykor talán mosolyra fakasztóan fogalmaznak a *Révai Nagy Lexikon* szerzői is. A szintén a 20-as évekbeli származó nyelvezet azonban nem rontja, hanem éppen emeli e könyvek értékét.

alaposság

A Révai Nagy Lexikon CD-ROM változatát a *Cyberstone Kft.* készítette el, összesen 4 kompaktlemezre. Ellentétben Az állatok világával, ez DOS-os környezetben fut. Ez a lexikon is – Révai Mór János vezényelte – kivételes nagyságok munkája. A századforduló utáni évek hazai ismeretanyaga hiánytalanul bekerült a 178 000 oldalas, 21 kötetes lexikonba, amelynek megszületését számos akadály, világháború, forradalmak nehezítették. A hatalmas információömeget a CD készítői az eredetileg teljesen hűen adják vissza; ugyanis egyszerűen digitalizálták a lexikon oldalainak képét.

Az enciklopédiák közül a harmadik a szellemes nevű *PC-ROM*, amivel alig pár hónapja rukkoltak ki készítői, a *Foxtrend Kft.* munkatársai. A korongon a számítógépek világában és az információs technikában honos kifejezéseket és magyarázatokat gyűjtöttek lexikonná. Aki eddig úgy érezte, hogy nem tud eligazodni e rejtélyes kifejezések között, az most hasznos segítséget kaphat a CD-vel, ami érdekes adalékokkal, új ismeretekkel szolgálhat annak is, aki már haladó szinten műveli a számítástechnikát. A lemez anyaga naprakész, hangvétele vidám, fiatalos, jóllehet stílusán még akadna csiszolnivaló. Windows környezetben, szerény hardverigénnyel fut.

A telepítés kalandjai

Az állatok világa fejlesztői szokatlanul barátságos telepítőtől kedveskedtek a felhasználóknak. Az interaktivitás már itt megkezdődik. Egy igenyes megtervezett panelről megtudjuk, hogy a szükséges adatbázis-fájlok merevlemezre telepítése felgyorsítja a keresési műveleteket. A program ehhez megjeleníti a merevlemezben található szabad hely méretét, és választ-hatunk az 1 megabajtos alap- vagy a 4 megabajtos teljes installáció között is. A 40 másodpercnél rövidebb ideig tartó telepítés után egy Beállítások nevű ablak jelenik meg, ahol megadhatjuk a Sűgő méretét és a hangkártyánk adatait. Számunkra már a Sűgő mérete nevű paraméter megadása is különönsnek tűnt, a Sűgő „csemege” mégis a Bejelentkező hang kiválasztónégyzet aktiválása volt, aminek nem lettük funkcióját.

A Révai Nagy Lexikon telepítése is egyértelmű (azzal a különbséggel, hogy ez itt DOS-ból történik), a konfiguráció opcióit „X” jelöli. A hangkártyánkat nekünk kell kijelölni a választékból. Ha végeztünk az adminisztratív ügyekkel, akkor a program felszólít a 4 darab CD behelyezésére. Ezek után minden különösebb figyelmetetés nélkül létrehoz egy 26 megabajt kiterjedésű könyvtárat a merevlemezünkön.

A telepítés közben a képernyő tetején láthatjuk a fejlesztő cég fejlécét, amely az online Helpre utalást és a szoftvergyártó cég telefonszámát tartalmazza. Sajátos formában, így: 06-305-CYBER. Igazi „matematikai” feladvány, ami egy amerikai számára – ahol a telefon billentyűzeten betűket is feltüntetnek, és szokás telefonszám helyett betűkombinációkat megadni – talán gyerekjáték. Magyarországon viszont értelmetlen. (A program használata közben elakadó olvasóinknak – a cég utólagos en-

gedelmével – megadjuk a megfejtést: 06-305-29237.)

A program futtatásához nagy EMS-re (Expanded Memory Systemre) van szükség, ellenkező esetben a bevezető képek után elsőbületül a monitorunk, és csak vírálló foltok maradnak a képernyőn.

A PC-ROM telepítésénél sem támadt semmilyen gondunk. A telepítő egyértelmű paneleket vezet végig az eljáráson. Választhatunk 2 és 31 megabajtos installáció között. A program végezetül az animációk és a filmek lejátszásához felkínálja a Video for Windows 1.1-es verziójának telepítését is.

Futtatás

A Brehm CD telepítése után Windows ablakunk Az állatok világa nevű csoporttal gazdagodik, amelyben egy azonos nevű, könyvet ábrázoló ikon jelenik meg.

Még a program elindítása előtt ajánlatos a monitorunkat 256 színű üzemmódba kapcsolni, máskülönben egy újabb ablak táruul elénk, miszerint a program csak 256 színű üzemmódban fut megfelelően, és a gép megtudakolja, hogy a később felmerülő hasonló problémákra is felhívja-e figyelmünket. A Windows újraindítása után elénk tárul a program bejelentkező képernyője, dallamos kísértőzenével. A műelvezet azonban nem tart sokáig, mert a zene elhal a multimédia további részében.

Az igényesen elkészített főmenüben az íróasztalon Brehm köteteit láthatjuk egy számtógép társaságában. Az asztalon elhelyezkedő tárgyak az egyes menüpontokat jelölik. A mutatót a képernyőn mozgatva e tárgyakon kis ablakokban jelennek meg a menüpontok nevei. Sajnos azonban a kötetekbe „belela-

A Brehm gyönyörű állatképei esztétikai élvezetnek sem utolsó!

A PC-ROM ikonrendszere látványos, ám elrendezése kevésbé következetes

pozva" már kevésbé jól sikerült kezelőfelületet látnak; a teljes áttekinthetőség többször programhasználat szükséges. Szerencsére a *Ságó tömör* és egyértelműen igazít el a különböző kezelőikonok és a gördülő sávok bizarr együttesében.

A multimédia lexikon kapcsán a legnagyobb gondot az állatokról készült videofelvételek okozták. E téren ugyanis csak akkor járhatunk sikerrel, ha gépünkre előzőleg már telepítettünk egy Video for Windows meghajtót, abból is az 1.1-es(!) verziót.

A szöveghez szolgáló gépen pechünkre a legfrissebb 4.0-s verzió futott, amit Az állatok világa nem kis meglepetésünkre egy „A Video for Windows túl régi!” hibáztatással nyugtázták, és nem volt hajlandó a mozgóképek lejátszására. A gyártó igazán mellélkelhetne volna a szükséges meghajtót a CD-ROM-on.

Ha túljutottunk ezen az akadályon, akkor végre átadhatjuk magunkat a CD „élvezetének”. Az idézőjelet az állatokról készült videónitek szegényessége és néma volta indokolja.

Az állatok hangjai külön, egy másik képernyő kíséretében szólnak meg, amin viszont nem látjuk az állatokat, csak egy szürke csíkot. A multimédiához hozzátartozna, hogy az orosz-lán együtt bőgjön a képvél.

A Révai Nagy Lexikon installálását követően egymásra rakott lexikonok és a készítői logói tűnnek elő a lexikon grandiózusságának megfelelő zenével kísérvé.

A bevezető után az eredeti lexikon szerzőgárdájának névsora gördül végig a képernyőn, végeláthatatlanul. (Anno 900 ember vett részt a nyomtatott kiadás szerkesztésében.)

Az előjáték után már lapozgathatjuk is enciklopédiánkat. Szépen szerkesztett háttér előtt egy kék gördülő sávval egyértelműen választhatunk a szavak és kifejezések listájából, de a keresett kifejezést természetesen be is billentyűzhetjük. Ötletes megoldás a funkciógombokra konfigurált magyar ékezetes karakterválaszték, amivel igen hatékonyan oldották meg az ékezetes betűk általános problémáját.

Egy adott szó kiválasztását a gép vidám hangozócsávval nyugtázza, ami azonban néhány perces használat után már kissé zavaró. (Szerencsére van néma üzemmód is.)

A program a lap alján található, jól áttekinthető, 4 alapme-

nű segítségével kezelhető. Az első a kereséskor jelenik meg, ez a magyar karaktereket is tartalmazza. A második és harmadik az általános funkcióké, közöttük F11-gyel kapcsolhatunk át. A negyedik menü a képméretet megtekintésekor jut szerephez. A menüpontok között egyszerű az eligazodás, a kis ikonok jól szemléltetik az egyes funkciókat tartalmát.

A szavak gyorsan és könnyen kikereshetők. Csak arra az apróságra kell ügyelnünk, hogy a lexikonban található szócikkek a húszas, harmincas évek helyesírásának megfelelően tartalmazza a hivatkozásokat, így például gyakran szerepel a *cz* és az *s* helyett z. A százelölő a „motor” szót is *mótomak* írták, így mindenütt hosszú ó-val hivatkozik rá a lexikon. Keresésnél viszont a mai helyesírásnak megfelelően kell megadnunk a szavakat.

A kereséskor persze örökösen cserélgetni kell a négy lemezt, ami a PC-s alkalmazásoknál egyáltalán nem megszokott, s legfeljebb annak nem okoz gondot, aki még élénken emlékszik a commodore-os éveire.

A keresés és a betöltés azonban villámgyors, s ez kárpótolhat a lemezcsere kellemetlenségéért. Remek, hogy a CD behelyezése után nem kell újabb gombokat nyomogatni: amint a meghajtó bekebelezte a lemezt, a keresés nyomban elkezdődik. Kellő idejű használat után pedig előbb-utóbb már mindenki ráérez, hogy melyik lemezre lesz szüksége a programnak, ami már csak azért is jó, mert a lemezre nyomott sorszámkon meglehetősen apróra sikerültek.

A gyártó egyikébként a lemezcsere-gond áthidalására a választékában szereplő, igaz kissé borsos árú – 37 ezer forintba kerülő – egyszerre több CD-ROM-ot kezelő meghajtót ajánlja.

A harmadik lexikon, a PC-ROM elindítása után szürke háttér előtt tűnik fel a tarka kedzőkép. Bevezető zene nincs, egy kattintás, és máris a főmenüben találjuk magunkat. Ott tárgyukörben bővíthetjük az ismereteinket. Az öt menüpont nagy, fényképpel ellátott nyomógombok jelzik: *alapismeretek*, *szótár*, *hardver*, *szoftver*, *optikai tárolók*. Ezekben a gombokon kívül még felfedezhetünk egy PC-ROM és egy Multimédia demo megjelölésű gombot is.

A programban nagyon könnyű tájékozódni a témát jelző fényképek és ikonok segítségével. A képernyő felső részén található ikon egy lombos fát ábrázol, erre kattintva megkapjuk az adott témában szereplő alfejezetek kivonatát, így egyszerűen ugorhatunk a kívánt részre. Ebben a programban közeledhet a három közül a leghatékonyabban a felhasználó, bárhonn

A Révai Nagy Lexikonnál a képek alján futó 4 alapmenü jól áttekinthető

NEC

DESKSTATION

120Hz-es képfrekvencia
1024x768-ban?!

Van ilyen grafikus kártya,
de melyik monitor
bírná ezt?

Én az általam real time
felvett MPEG fájlakat is
meg tudom jeleníteni így.

Lehet hogy ehhez SGI
teljesítményű PC
kell?!

Hívjon bennünket!

A fejlett multimédia
megoldások szállítója.

1063 Budapest, Szív u. 26. Tel.: 132-4782, 132-0816; Fax: 112-5062.

Version 2.5
Phase 3

Windows Application Development Environment

Fejlesszen Windows alkalmazást könnyen és gyorsan
A Phase3 rendelkezik az összes szükséges eszközzel

Alkalmazásfejlesztés rekordidő alatt!

Vizuális fejlesztő környezet, grafikus adatbázis szerkesztés, relációs adatbázis kezelés, alkalmazásfa ábrázolás,
lista és Help generálás, SQL folyamatokra, színes szintaktika, adatbeviteli ablak generálás, adatfolyvénysé-
g, adatmások, NETWARE, WINDOWS 95, WINDOWS NT, P3 rutinkönyvtár, MULTIMÉDIA, Tananyag,
1400 oldal dokumentáció, VBX level 1 támogatás, sok minden más ...

**C/C++ és Pascal forráskód generálás
szinte minden C/C++ és Pascal fordítóhoz**

Alkalmazza a legolcsóbb nagygyút!

WISE Installation System

Telepítőrendszer előállító szoftver:

Windows, Windows NT és Windows 95

Release 4.0 Bármely Windows környezeti alkalmazás
rendkívül tömör, professzionális telepítő-
rendszerét készítheti el igen rövid idő alatt!

EastCom Kft. 6701 Szeged Pf. 730. 30/532100,62/326133 CIS: 100324,76
SZÜV-TISZA Kft. 6701 Szeged Pf. 42. 62/432332 Fax: 62/432445
INFOTÉKA Kft. 1138 Budapest Váci út 161. 1/2702721 Fax: 1/2702722

SEE STUDIO

ABLAK A PC-VILÁGRA!

Ízelítő a harmadik szám tartalmából:

Szoftvertesztek és -ismertető: Norton Navigator (1.), QuickView Plus,
3D Movie Maker, Crossword Compiler, a CorelDRAW 3D-s moduljai

Hardver: lapos képernyők, tévé a PC-ben, cyber siskák

Bemutatjuk: MS Home-Fury3, Dániken tézisei CD-n, GeoMap for
Windows, Élet a kozmoszban

Ezenkívül: Windows 95-iskola, nyomtatóterápia, könyvismertetés,
tippek, trükkök, jó tanácsok

A Windows Panoráma lemezmelletlenül: több mint fél tucat érdekes
windowos program.

MEGJELENIK JÚNIUS KÖZEPÉN!

A CP számai megrendelhetők levélben, faxon vagy telefonon a
Computer Panoráma Kiadónál: 1091 Budapest, Üllői út 25. (1388 Bp., Pf. 96/60)
Telefon: 218-3011, fax: 217-2646

LAPJAINKAL CÉLBA TALÁL

VIDEO

**digitalizálás
a leggyorsabban!**

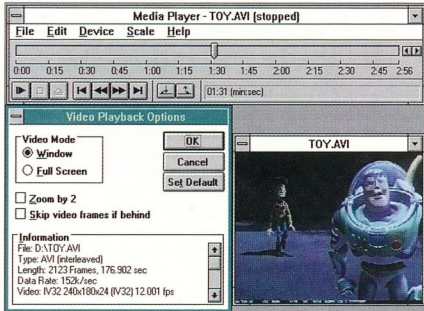
Mi 1 perc videót 1 perc alatt digitalizálunk MPEG-1 és AVI formátumban, professzionális minőségben. Beta, U-Matic, Hi-8, S-VHS, Video8, vagy VHS felvételeit archiválhassa időtálló CD-formátumban.

Video CD, CD-I felhasználóknak szabványos, interaktív Video CD készítés rövid határidővel.

**INFOTÉKA
MULTIMÉDIA**

1138 Budapest, Váci út 161.
T: 270-2721, 129-1433

Mozgóképek

Sorozatunk most következő részében a multimédiában alkalmazott videobetétekről esik szó. Olvasóink a leírtakról a gyakorlatban is meggyőződhetnek, ha a CD-mellékletünk megfelelő menüpontjára kattintanak.

nem is beszélünk a színek hatásáról.

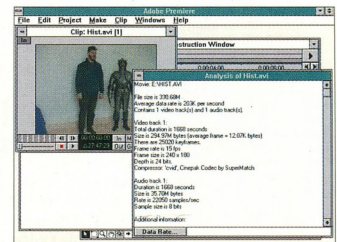
Ha egy színes képet szeretnénk elfogadható hűséggel digitalizálni, akkor ehhez 24 bites felbontásra van szükség, szemben az audiodigitalizálással, ahol a 16 bites felbontás is elegendő a hang megfelelő visszaadásához. Ez az oka a videodigitalizálók utóbbiaknál sokkal magasabb árának.

Ekkora adatátviteli sebesség az átlagos személyi számítógépek esetében az illúzió világába tartozik. A megoldás a tömörítés, amellyel az adathalmazok PC-vel is feldolgozható méretűre csökkenthetők úgy, hogy valós idejű visszajátzásakor a kép még élvezhető maradjon.

A tömörítés során azonban az adatok egy része elvesz. A legismertebb – csupán csekély minőségromlással járó – tömörítési eljárás az MPEG (Motion Pictures Expert Group), amelyet kifejezetten filmek digitalizálására fejlesztettek ki. Ez elsősorban a személyi számítógépekhez illeszthető speciális hardver kitömörítőkrálya játszható le. Léteznek szoftveres megoldások is, ezek azonban roppant tekintélyes sebességet követelnek a számítógéptől.

A széles körben szánt multimédia-alkalmazásokhoz viszont nyilvánvalóan megoldás kell, amelyhez nem szükséges semmilyen külön hardver a felhasználó gépében. A pécs világban a videorészletek digitális tárolására két rendszer terjedt el, az egyik az eredetileg Macintosh rendszerre kidolgozott QuickTime, amely ma már Windows környezetben is használható, a másik a Microsoft Video for Windows, amely AVI (Audio Video Interleaved) néven is ismeretes.

A multimédia-alkalmazások számára a videorészletek mindkét formátumban elkészíthetők, s ezek szerkeszthetők és megjeleníthetők egy kis ablakban. A videorészletek digitalizálásához egy speciális hardverelemre van szükség, amely digitális formára ala-

Videó típus	Felbontás
8 mm	230
VHS	240
S-VHS	400
Hi-8	400
Betacam SP	550
Broadcast minőség	1000

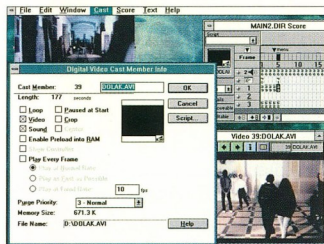
Néhány videorögzítési rendszer (horizontális) felbontása

1. A Windows Media Player segítségével fontos információkat tudhatok meg a videoállományokról
2. Az Adobe Premiere részletesen informál az .AVI állományok video- és audiotrackjeiről

Mintaszűrő

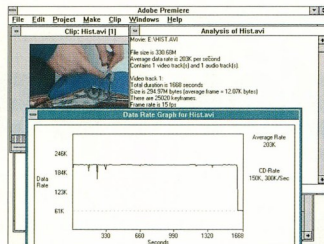
S ezzel el is jutottunk a kérdés technikai oldalához. A videorészletek digitális tárolása és visszajátzása igencsak PC-t próbáló feladat. Hatalmas ugyanis a feldolgozandó adattömeg: a tévéminőségű képsor átviteléhez például 20-30 megabájtnyi információ kell megmozgatni másodpercenként.

Emlült számunkban, a hangokkal kapcsolatosan már szó esett az *analóg jelek digitalizálásához szükséges mintavételéről*. Ez történik a videóképeknél is, csak éppen sokkal gyorsabban. Ahogy, hogy egy videorészlet tartalmát másodpercenként 25-ször digitalizálhassuk, több tíz meghertzes tartományba kell feltörni a mintavételvezérek frekvenciáját, szemben az audiójelek pár kilohertzes mintavételvezérekkel. A videodigitalizálónak tehát másodpercenként több tízmillió jelet kell feldolgoznia, s akkor még

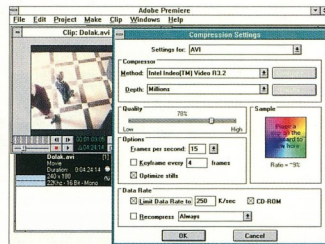

3. A Directorban külön állíthatjuk be a videóké paramétereit

4. Az Adobe Premiere-ben a videórészletnek Data Rate-jének időbeli eloszlása felül is tájékoztathatunk 5. Az Adobe Premiere kompressziós ablakában állíthatjuk be a Data Rate CD-ROM-ra optimalizált értéket

4

5

kítja át az analóg videojelet. A videodigitalizáló kártyákhoz általában egyaránt csettakozhatunk NTSC, SECAM vagy PAL rendszerű készülékekkel.

Felvétel indul

A videobetűt hatásossága legfőképpen az *analóg jelforrás minőségétől függ*. A hétköznapi videotechnikában elsősorban az egyszerű VHS felvételek terjedtek el, a digitalizáláskor azonban azonnal kiütözköznék e rendszer korlátai: az eredmény szemes és viszonylag gyenge minőségű. *Legalább S-VHS kategóriájú felvételek digitalizálásával jutunk csak kielégítő eredményre.*

A videoeditáló programok választéka tekintélyes (*MediaMaker, MediaStyler, VideoSpigot, VideoVision, ScreenMachine, VideoMachine* stb.). A legismertebbek közül való az *Adobe cég Premiere* nevű szoftvere, amelynek segítségével a számítógépen elhelyezett digitalizáló kártyával rögzíthetjük saját felvételeinket a videomagnóról vagy akár a videokameráról is. Ilyen editáló programokkal vágathatjuk össze a különböző részeket, illeszthetünk hozzájuk átmeneteket és látványos effekteteket.

A *Video for Windows* segítségével a merevelemezről vagy a CD-ről közvetlenül olvasható videofájlok az *.AVI* kiterjesztésű ismerekthők fel, és a legegyszerűbben a *Windows Media Player*-rel tekinthetők meg. (Előzőleg természetesen telepíteni kell a Video for Windows meghajtókat. Ez a Video for Windows – a CD-nk CD:\VFW\ könyvtárában is megtalálható – „Runtime” verziójával tehető meg.) A Windows 95-be már eleve beépítették a Video for Windowt.

A Media Player elindítva, a „Device” menüben található „Configure” menüpontban hasznos információkat kaphatunk a kiválasztott videokártyáról. A néven kívül a típusát, hosszát, a felhasználható képek számát, az adatátviteli sebességét (Kbájt/s-ban), a méretét (pixelben), valamint a felhasználható tömörítési rendszer nevét, szímmélységét és a másodpercenként lejátszott képek számát is kiolvashatjuk az információs ablakból.

A multimédiába építendő videoképek három legfontosabb adata: a méret, a „Data Rate”, vagyis a megkövetelt adatátviteli sebesség és a másodpercenkénti képszám (fps vagy frame per secondum).

A „Data Rate” optimális megválasztása elsősorban akkor fontos, ha a videórészleteket közvetlenül CD-ROM-ról szeretnénk futtatni. A videoképeket általában a ma még legelterjedtebben használatos, kétszeres sebességű CD-ROM-okra optimalizálják. Ezek adatátviteli sebessége 300 Kbájt/s, ezért a Data Rate ennél csak kisebb lehet. Nagyobb érték esetén, kétszeres sebességű CD-ROM-mal lejátszva akadozik a videó. A 250 Kbájt/s körüli Data Rate optimális, az ennél kisebb értéknél pedig már kimaradhatnak egyes képkockák. (Természetesen a határértékek gyorsabb CD-ROM-oknál nagyobbak.) A Data Rate-hez mindig

hozzátartozik egy optimálisnak tekinthető ablak. Ez az iménti értékekhez általában 240x180 pixeles, ami még gond nélkül megjeleníthető a kétszeres sebességű CD-ROM lejátszóval.

A képváltások másodpercenkénti gyakoriságával a film folyamatos érzetét befolyásolhatjuk. A videofilmeknél ehhez körülbelül 25 fps-t használunk. Ez a tempó a multimédia-alkalmazások számára túl hosszú fájlokat, következtésekben nagy Data Rate-et eredményezne. A gyakorlatban ezért a 15 fps-es érték terjedt el, ami egyben az az alsó határ is, ami még éppen a folyamatos mozgás hatását kelti.

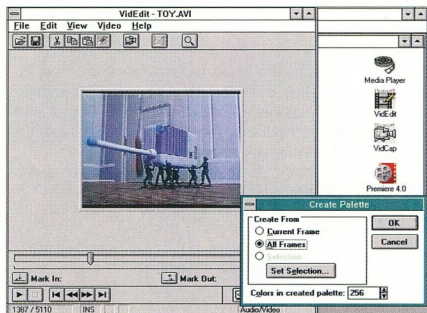
Többről szólva

Olvassúink a CD-mellékletünkön különböző kompressziós megoldásokkal készült digitalizált példarészleteket találnak a *Toy Story*-ből. Valamennyi azonos hosszúságú, 240x180 pixel méretű és 24 bites szímmélységű. A hangot minden esetben 8-bites felbontással és 11 kHz-es mintavételezéssel digitalizáltuk. A videó-tömörítési eljárások közül három ismeretbep választottunk: a *Cinepak*, az *Intel Indeo* és a *Microsoft Video1*-es formátumot.

Az eredeti, kompresszió nélküli videoméret másodpercenként 15 képkocka esetén 721 Kbájt/s-os adatátviteli sebességet követel, 29 megabájtos fájlmerettel. Ugyanehhez 25 fps esetén már 1198 Kbájt/s-os adatátviteli sebességre van szükség, 48 megabájtos fájljal. Ezek a lejátszóskor már élvezhetetlenül töredeztek, s egy szerényebb képességű gépen el sem indulnak.

Az *Intel Indeo Video 3.2*-es formátummal körülbelül 1:3-as tömörítési arányt értünk el, ekkor jó képmínőségnél 400 Kbájt/s volt az adatátviteli sebesség. Ez a videorészlet a CD-ROM-ról csak nagyon szaggatottan játszható le, ezért kétszeres sebességű lejátszó esetén ilyenkor érdemes a merevelemezre másolni és onnan indítani a programot. A példából leszűrhető, hogy a 25 fps a

6. A Video for Windows VIDEIT programjával menthetjük a videórészletek optimalizált paramétereit

kétszeres sebességű CD-ROM-ok számára túl kemény dió, ezért kell 15 fps-re csökkenteni a másodpercenkénti képszámat.

Az *eredmények*: a Cinepak 8,5, az Intel Indeo 9,7, a Microsoft Video1 pedig 10,7 megabájt méretre tömörítette a 40 másodperces videórezletet. Visszajátszások mindegyik folyamatos hatású, s csak a kép minőségében tapasztalható némi eltérés.

Az Intel – *Indeo Interaktív* néven – egy új tömörítési eljárást is megjelentetett. A speciálisan Intel processzorokra kifejlesztett megoldás csak pentiumos gépeken fut. Az érkesség kedvéért elkészítettünk egy ilyen digitalizálást is, 15 fps-sel. Akit érdekel, az ezt a CD:TOY\INDEO_1\ könyvtárban találhatja meg. A hozzá szükséges meghajtó ugyanaból a könyvtárból telepíthető. Egyébként akinek kedve és ideje is van, több AVI állományt is talál még a CD-n, amelyek érdekes ilyen szempontból megvizsgálni.

Az elmosódott megjelenés elkerülése érdekében a *videórezletek megtervezésénél kerülni a nagyon apró részleteket és a gyors kameramozgást, ugyanis a szoftveres tömörítések – így a Video for Windows – inkább a nagy, egyszerű felületeket és a lassú mozgásokat „kedvelik”. A végső tömörítési arány a videokép tartalmától is függ, hiszen egy sokszínű, sok részletet tartalmazó videót kevésbé lehet tömöríteni, mint az óceán vagy az égbolt képét. Végső soron csak a digitalizálás közben lehet kikísérletezni, hogy egy-egy videórezlet az egymással összefüggő paraméterek milyen beállításainál fest a legjobban.*

A *QuickTime programot az Apple fejlesztette ki a Macintosh gépekre, s ezért csak .MOV kiterjesztése van. Felépítése ugyan eltér az .AVI állományoktól, de tetszőlegesen átalakítható más formátumba. A QuickTime for Windows jelenleg csak lejátszót tartalmaz, s a programmal nem tudunk felvenni videoklipeket. Ebből következően ilyeneket csak Macintosh környezeten lehet készíteni.*

Újabb megjelen a *QuickTime VR* is, amelyről már a legutóbbi CD Panorámában is volt szó. Ez *körpanorámás mozi*, amely szintén .MOV kiterjesztésű, és a QuickTime for Windows Playerrel játszható le, ha előtte bemásolunk a Windows könyvtárba egy QTVRW.QTC nevű QuickTime meghajtót. A CD-mellékleten a CD:\SOPRON\ könyvtárban találhatunk ilyen VR fájlt.

Beilleszkedés

Lássuk ezek után, hogy *miként illeszthetők be a már elkészült videórezletek a multimédia-alkalmazásokba*. Ehhez zúrtal is a *Macromedia Director* fejlesztőrendszerét hívjuk segítségül. A program egyszerű import parancsal helyezi el a „.cast”-ban a multimédia-alkalmazás többi szereplője között a .MOV és az .AVI állományokat. Minden egyes videónak külön paraméterablaka van, ahol a lejátszás feltételeit állíthatjuk be.

A videokép színével „true color” monitor esetén nincsen gondunk, azonban 256 színű monitor esetén a *Video for Windows kénytelen ezzel az alig több mint harmadfélszáz színnel gazdálkodni a teljes videórezletben*, ami azt eredményezheti, hogy a Media Player foltosan jeleníti meg egyes színdimeneteket.

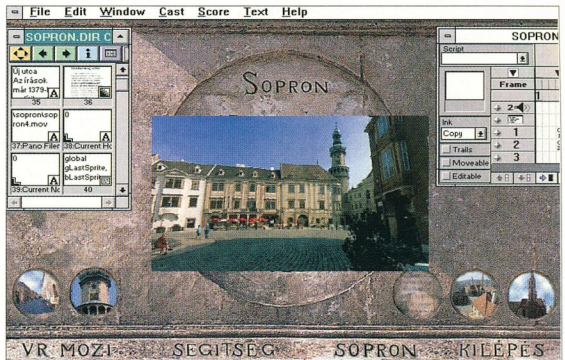
Rádásul a *Macromedia Directorba* beemelve a videórezletet, ha 256 színnel dolgozunk, és a háttérben még egy kép is látható, akkor *mindkettőnek csak ugyanaz lehet a palettája*. Ellenkező esetben a kép ráerőlteti a saját palettáját a videórezletre is.

A videóeditáló programok általában alkalmas optimális palette előállítására a teljes videórezlethez. Így a *Video for Windows VidEdit* nevű programja is: a „Video” menüjében a „Create Palette” parancsal lehet kialakítani az .AVI állományok palet-

táját. Ilyenkor az így elkészített palettával célszerű létrehozni a háttér és a különböző felületek színét is.

Megjegyzendő, hogy talán mert a Director a Macintosh rendszerből került át a Windows környezetre, az .AVI állományokat kissé nehezebben kezeli.

A *Directorban a Lingo parancs segítségével kezelhetjük a videórezleteket: számos utastás közül válogathatunk. A videoklipeket ugyanúgy kell elhelyezni a „score” táblázatban, mint bármely más multimédia-elemet. Elláthatjuk ezeket saját scripttel, loopolhatjuk vagy akár várakoztathatunk a videó lejátszásának utolsó kockájáig. A CD-mellékleten elhelyezett*

TESZT.DIR állományban nyomon követhető, hogy milyen egyszerű parancsal indíthatjuk el és állíthatjuk meg a videokli-punket.

Például tetszőleges objektumhoz rendelhetjük hozzá a „set the movieRate of sprite 9 to 1” utastást, amellyel például a kijelencs csatornán elhelyezett videót startolhatjuk. Ha az egyest átírjuk „0,1”-ra, akkor a program megállítja, ha „1”-re, akkor pedig visszafelé kezd el játszani a klipet. A „Movie-Time” parancsal viszont nyomon követhetjük a videó aktuális lejátszási pozícióját, ami alapul szolgálhat a vezérlésekhez és szinkronizálásokhoz.

A *videók átállításának minden rétegen, ezért még ha van is felletük valamilyen objektum a „score” táblában, akkor is legfeljebb kerülnek. Ezáltal nem lehet kitakarni egyes rezleteket a videó-ból, ezért a videórezleten már az editáláskor ki kell alakítani az esetleges kitarakásokat. Így olyan videórezletek is készíthetők, hogy a szemlélő számára úgy tűnjön, mintha teljes képernyő videórezletet látna, pedig csak a kis videoablak háttére egyezik meg a valódi bitmapes háttér képével. Az ilyen masztalos videoeditálásokra például az Adobe Premiere is alkalmas. (Erre szolgál az úgynevezett „chroma key” technika.)*

Végül még egy megjegyzés: a Director az importált videórezleteket nem tárolja közvetlenül a saját állományában, hanem csak kívülről fűzi a multimédia-alkalmazáshoz. A Director *XObject* segítségével pedig külső videóforrásokat is – például videolemez-lejátszót – kezelhetünk.

Szincsák László
(Folytatjuk)

7. A Macromedia Directorba a QuickTime virtuális valóságot is importálhatjuk. .MOV kiterjesztéssel

A mégoly nagy tudású fejlesztőrendszer is csupán félkarú óriás a multimédia egyes elemeinek – a képeknek, a hangoknak és a videobetéteknek – az előállítására szolgáló programok nélkül. Most induló sorozatunkban ez utóbbi kategóriába tartozó program, a CorelDRAW – a multimédia-készítésben roppant jól kiaknázzható – képességeiről esik szó.

CorelDRAW trükkök (1.)

Egy tál lencse

A multimédiában szereplő állóképek és egymásba tűnő képsorok előállítására sokoldalú grafikus programra van szükség. E programok korábban csak részben elégtették ki a szakemberek igényeit.

Pár évvel ezelőtt azonban a *Corel Corp.* a CorelDRAW 5.0-s változatának útra bocsátásával áttört egy – korábban a PC-s világban meglehetősen merevnek tartott – határt. Az *Effektsok Lens* (lencsék) eszköztárának bevezetésével ugyanis egy kalap alá vonták, együtt tették alakíthatóvá az addig egymástól igencsak eltérően kezelt bitnérképes (bitmap) és vektorgrafikus ábrákat.

A következőkben a CorelDRAW ilyen irányú képességeit ecseteljük, legfőképpen is a 6-os verzió parancsait és lehetőségeit szem előtt tartva. Ám ahol lehet, ott utalunk a korábbi változatokkal elérhető hatásokra is.

Kezdjük azonban a bevezetőben említett „lencse” fogalmának tisztázásával! Ezek az egyes objektumokhoz rendelt (át)láthatósági, színezési tulajdonságok.

Az objektum tetszőlegesen választható ki, lehet egy négyzet, szöveg vagy bármilyen szabad forma, csupán annyi a megkövetelés, hogy a körvonala önmagába záródjon. E zárt kitöltési tartományok változtatására adunk majd parancsot, s ezeken belül – a lencse típusától függően – a program újrajrja a képet.

Talán a gyerekek módszeréhez lehetne legjobban hasonlítani az eljárást, amikor gyertya-

1. Az ábrán csaknem valamennyi lencsetípus hatása felfedezhető
6. A fontos részleteket célszerű a kép szélén kinagyítva megmutatni

lánggal kormozzák be az üveglapot, hogy azon keresztül figyelhessék napfogyatkozáskor a Nap koronáját. A CorelDRAW esetében az objektum az üvegserép, a *Lens* hatás pedig a „kormozás”!

Kicsit szakszerűbben fogalmazva: a CorelDRAW a *Lens*-effektusok szempontjából objektumnak tekint minden, a síkban önmagába záródó vonallal határolt vektorgrafikus alakzatot. A CorelDRAW rajzlapjára rajzolt elemek, ha más „sorrendi utasítás” (*Arrange, Order...*) ezen nem változtat, a keletkezés sorrendjében, egymás felett helyezkednek el. A *Lens* valamennyi, az objektum alatt elhelyezkedő képrészletre hat.

A CorelDRAW 6-os verziójában tucatnyi lencsetípus közül választhatunk, a felsorolásban azokat a funkciókat jelöltük csillaggal, amelyekkel már az 5-ös változat tulajdonosai is dolgozhattak:

Áttetszőség vagy *Transparency* (*)
Nagyít vagy *Magnify* (*)
Világosít vagy *Brighten* (*)
Invertál vagy *Invert* (*)
Színkorlát vagy *Color limit* (*)
Színhozzáadás vagy *Color add* (*)
Árnyalatok színezve vagy *Tinted grayscale* (*)
Színforgatás vagy *Heath map* (*)
Felhasználói színmappa vagy *Custom color map*
Drótváz vagy *Wireframe*
Hálszem vagy *Fisheye*
Nincs vagy *None* (*)

E funkciók szemléltetésére készítettük az 1. ábrát, amelyen a következő lencsetípusok hatásai fedezhetők fel: **C**omputer=*Transparency* (Palette 50%); **P**=*Brighten* (mérték: 50%); **A**=*Invert*; **N**=*Tinted Grayscale* (szín: cián); **O**=*Heath Map* (mérték 35%); **R**=*Color Add* (szín: világoszöld, mérték: 50%); **Á**=*Color Add* (szín: világos rózsaszín, mérték: 100%); **A**=*két effektus egymáson*: 10-szeres *Magnify* (hogy a háttér „pixeles” legyen), majd 30% *Brighten*.

Persze fízlés dolga, hogy melyik hatást tartja a legcélravezetőbbnek. Mindenesetre következésképp néhány ötletadó példa!

A multimédia-alkalmazásba szánt képeinknél leggyakrabban előforduló eset, hogy ezekre magyarázó szöveget kell illeszteni. Ezek azután – különösen részletegazdag fotók és kisebb betűméret esetén – a kellő kontraszt

híján többnyire olvashatatlanok. Ilyenkor általában a legigénytelenebb megoldáshoz fordulunk, s a szöveget a képen kialakított egyszínű ablakra helyezjük. Ekkor ugyan a szöveg jól olvasható, ám könnyen lehet, hogy így meg tönkretesszük az egész foto hatását (2. ábra). Az **Áttetszőség funkcióit** használva azonban a kecske is jól látható, és a köpöszta is megmarad.

Az első lépésben készítsük el a szöveget, és válasszuk ki hozzá a betűméretet és -típust. Ez után töltsük be a képet, és helyezzük a szöveg alá. Most rajzoljunk egy – a teljes szöveget magába foglaló – téglalapot, s rendeljük hozzá a kívánt áttetszőségi értéket. Ennek mértékét a kép sajátosságainak megfelelően, általában 40 és 75 százalék között választhatjuk meg (3. ábra).

Persze azért még ez sem az igazi, hiszen mindez még szemből lenne, ha a téglalagnak nem lennének éles határai, hanem folyamatosan olvadna át a képbe (4. ábra).

Ez a fokozatosan áttetsző objektum valójában nem egy, hanem – esetünkben – 19 részből áll: 19 egymás felett, illetve egymás mellett elhelyezkedő téglalapból, egyetlen csoportba (Groupba) rendezve. Az egyes téglalapok áttetszősége 95 százalékról fokozatosan csökken 20 százalékra.

Am sok, valamilyen irányban azonos méretű, éleiknek pontosan egymáshoz illeszkedő téglalapot csaknem lehetetlen kézzel pontosan megrajzolni. Ebben segít a CorelDRAW Eszközök, Beállítások (Tools, Options; Ctrl+J) menüpontja (5. ábra).

Miután a kép méretétől és a szükséges felülettel függően meghatároztuk a téglalapok méretét és számát, rajzoljunk egy tetszőleges téglalapot az effektus majdani helyére! Ha a vonalzó a számunkra kevésbé értelmezhető colos beosztású, akkor kétszer rákattintva állítsuk át a Grid & Ruler Setup menüben a Horizontal és a Vertical mértékegységet. Majd az **Arrange – Transformations – Size – X és Y Méretmegadás – Apply** menüvel állítsuk be a téglalap méretét. Kövesse ezt a **Tools – Options – General Place Duplicates – X és Y távolság megadása** (az egyik értelemszerűen nulla!) – végül O. K. Ez után a „méreter szabott” téglalapot kijelölve, a **Ctrl+D** (duplikálás) billentyűkkel egymás után előállíthatjuk a kívánt számú, egymáshoz illeszkedő téglalapot.

Következhet az aprómunka: nagyítsuk ki az alakzat életét úgy, hogy az egyes elemeket könnyen tudjuk kiválasztani! Jelöljük ki az első, és az **Effects – Lens – Transparency – Áttetszőség meghatározása** (szíjn: fehér) – **Apply** utasításorsozattal állítsuk az első téglalap áttetszőségét 95 százalékra, a másodikét 90-re és így tovább, rendre 20 százalékig. Ha az összes téglalap áttetszőségét beállítottuk, akkor jelöljük ki valamennyi téglalapot, és **képezzünk belőlük egyetlen csoportot**

(**Ctrl+G**). Legvégső teendőnk a **téglalapok éleinek elütietése**. A csoport kijelölése után szüntessük meg a keretet az **Outline X** vagy a jobb egérgombbal a „nincs szín” elemre kattintva a színpalattán. **A csoport most már bárhová vonszolható a képen, mérete is szabadon változtatható**. Ügyeljünk azonban arra, hogy ha túlzottan felnagyítjuk, akkor a hatás lépcsőzetessé, csúnyává válik.

A másik roppant népszerű és hatásos lencse a **nagyító** (Magnify). Ezzel az eszközzel a **kép egyes részleteire hívhatjuk fel a néző figyelmét**. Rajzoljunk egy kört a kinagyítandó részlet fölé! (Az ellipszis eszköz alkalmazása során a **Ctrl** billentyű lenyomva tartva bizonyosak lehetünk abban, hogy az elkészített alakzat szabályos kör lesz.) Majd az **Effects – Lens – Magnify – Nagyítás mértéke** (egyűtl-n-szeresig) – **Apply** utasításokkal a kör alatti részlet nagyított képe jelenik meg a lencsén.

A nagyítás természetesen az **alatta lévő képek csak egy részt mutatja, míg más, esetleg fontos részleteket eltakar**. Célserű lenne tehát a nagyítót **kihúzni a margóra**. Ha a fenti utasításorsozatot a következőkben módosítjuk: **Effects – Lens – Magnify – Nagyítás mértéke – Freeze – Apply**, akkor a kört bárhová vonszolhatjuk a képernyőn, a lencse látványva változtatlan marad.

Mindez azonban csak a CorelDRAW 6-os felhasználóinak jut osztályrészül, a CorelDRAW 5-nél a **láványi „befagyasztás”** még nem működik, így itt egy **közösítő fórlérvra van szükség**. Készítsük el a kívánt nagyítást, majd **Ctrl+C**-vel másoljuk át a vágólapra. Rajzoljuk meg azt az alakzatot, amelyben majd elhelyezzük a nagyítást. Ezután az **Effects – Powerclip – Place Inside Container** utasításokra megjelenő nyílmal mutassunk rá az új objektumra. A nagyítás elhelyezkedését az objektum belsejében a **Powerclip – Edit Contents** utasítással módosíthatjuk, és a változtatásokat a **Finish Editing This Levellel** véglegesíthetjük.

Egy jó tanács a nagyítás alkalmazásához: a multimédia „tűrőképes” műfaj, elviseli az egyes részletek többszörös nagyítását is. A nézőnek sokszor kell megnéznie egy felnagyított képrészletet, hogy észrevegye a kép minőségi romlását. Más a helyzet viszont a **kinyomtatott anyagokkal**, ahol mindez nagyon zavaró lehet. Itt érdemes egy nagyobb felbontású képről nagyítani, és ezt a részletet illeszteni a végsőleges képbe!

Végül egy fontos lencse: a **None** (azaz Nincs). E lencse **törli a korábban az objektumhoz rendelt effektusokat**. Ez azért hasznos, mert a CorelDRAW 6-nál az egyes hatások „beragadhatnak”, és csak az objektum törlésével szabadulhatnak meg tőlük. A **None** alkalmazásával viszont az objektum megmarad, s csak a nem kívánt effektus vész a semmibe.

(Folytatjuk)

Az olvashatóság rontja, ha a szöveg nem vált ki a háttérrel. Ezért győzzük!

A háttér megváltoztatásával, vagy egy fehér „ablakban”, vagy esetleg fekete háttér előtt negatívban jeleníthet meg a szöveget.

Az „ablak” azonban – miként képeink is – érdekes kárpintak lehet a képből.

Sokat javít a helyzeten, ha az egyszínű kikapartás helyett az

- > Effects
- > Lens
- > Transparency
- > Rate(40%) utasításorsozattal a kikapartás felett 40 százalékos mértékben áttetszősítjük.

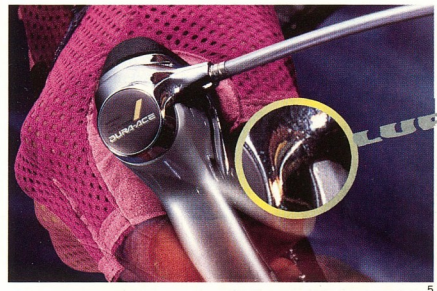
Igy a szöveg is olvashatóbbá válik: és a kép sem szerves kompozíciós „szérlésű”. Az igrények megoldásai azonban ennél többet mondanak követel!

Ez egy szűbb, finomabb megoldást

Ha nem vagyunk elég türelmesek, és nem figyelünk eléggé... Minél többet a háttér onn szembőlől a gondatlanságról!

2. Az ablakra helyezett szöveg ugyan olvasható, ám elrontja a kép hatását...
3. A megoldás az Áttetszőség lencse alkalmazásával
4. Az ablakok alapszíne fokozatosan olvad át a kép tónusaiba
5. A nagyítás rontja megválasztott mértéke rontja a kiemelés minőségét

MIÉRT ÉRDEMES ELŐFIZETNI?

1. Előfizetve Ön mindig idejében, biztosan, utánjárás nélkül jut a kiadványainkhoz.
 2. Biztosítja magát az inflációból fakadó áremelés ellen.
 3. A legolcsóbban kapja lapjainkat.
 4. Két vásári különszámunkat is díjmentesen juttatjuk el Önhöz.
 5. Ön előfizetve havonta sorsoláson vesz részt, amelyen év végéig összesen több mint félmillió forint értékű ajándék talál gazdára.

Computer PANORÁMA

**MEGSZOKOTT SZÍN-
VONAL, MEGÚJULT
KÖNTÖSBEN!**

Számítástechnika haladónak. 1996-ban új rovat: CP Forrás, benne: PC-suli a Nemzeti Alapintervenre építve; minden, amit az Interneten tudni kell; shareware-ek; olvasói programok, tippek, trükkök. Havonta mágneslemez melléklettel.

**MULTIMÉDIA MAGAZIN
MINDENKINEK!**

Negyedévente; multimédia és audiolemez ismertetések, piaci információk, tesztek, játékleírások, CompuServe és Internet, a multimédia elemeite, háttér, hírek, információk...

CD-ROM melléklettel: megelevenedik a magazin, Ön önefelelten kalandozhat Multimédiában.

ményeket élvezhet. A kedvezményekről folyamatosan tájékoztatjuk előfizetőinket.

9. Diákigazolvány felmutatásával a Computer Panorámára 30 százalékos szuperkedvezményvel fizethet elő irodánkban.

...és arról még nem is esett szó, hogy a Computer Panorámá kiadványai egyszerűen megérik az árukat.

**ABLAK A
PC-VILÁGRA, MÁR
KÉTHAVONTA!**

Tippek, trükkök; programismertetések lépésről lépésre; hardver a Windows-hoz; szoftvertesztek; multimédia; játékbemutatók; hírek, újdonságok. Minden szám mágneslemez melléklettel.

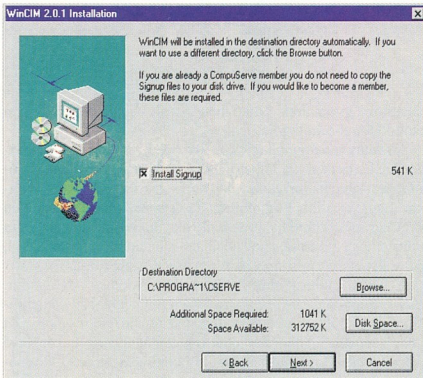
A CP számai megrendelhetőek levélben, faxon vagy telefonon a Computer Panorámá Kiadónál: 1091 Budapest, Üllői út 25. 1388 Bp., Pf.: 96/60, Telefon: 218-3011, Fax: 217-2646

LAPJAINKKAL CÉLBA TALÁL

Ismerkedés a CompuServe-vel (3.)

Tisztelet WinCIM!

Kezdjük mindjárt egy pontosítással! A múlt számunkban beharangozott új WinCIM nem 2.0-s, hanem egészen precízen 2.01-es verziózámot visel.

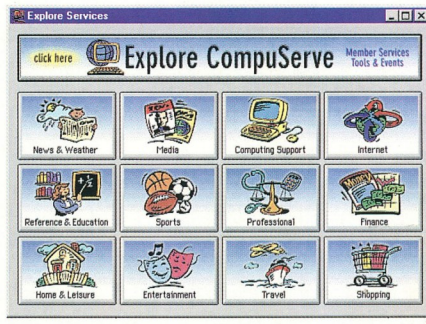
Az új változatot két lemezen kapjuk. A képernyők közül valójában csak egy igazán Windows 95-ös, a többi megőrizte korábbi megjelenését. Mintha a fejlesztők kicsit lemaradtak volna, mert az új programverzió (sajnos) nem jellemzi a Windows 95 kompatibilitás. Erre meggyőző példa a WinCIM tárcsázó-modulja, amely teljesen figyelmen kívül hagyja a Windows 95 újzerű modemkezelését.

Újdonságok

A legfontosabb változás az internetes nézegető, a Mosaic Browser beépítése a WinCIM-be. Eddig külön programot kellett elindítanunk az Internet eléréséhez, és a munka során mindig vagy az Internetre, vagy a CompuServe-re kapcsolódtunk. Most a WinCIM kezelőfelületéből indíthatjuk az Internet összeköttetését is, és párhuzamosan férhetünk hozzá a CompuServe-ön és az Interneten található adatokhoz.

A sorozat korábbi cikkeiben már részletezett Go parancs is kibővült, és nemcsak a fórumok nevét, hanem az úgynevezett URL (Uniform Resource Locator) formátumú ugróutasításokat is – mint például <http://www.compuserve.com> – elfogadja. Változtak a navigációs megoldások is. A kezdő képen nagyalakú színes nyomógombok működésével indulhatunk a hálózat felfedezésére. A Neten barangolva sokszor tűntünk le egy-egy dokumentum, programhiba-javítást, esetleg egy új meghajtószoftvert. Hogy ezeket azután

Elmúlt számunkban ígéretet tettünk, hogy országotunk folytatásában bemutatjuk a WinCIM új verzióját, s kicsit jobban is elmélyedünk a fórumok rejtelseiben. Íme:

1. A telepítő egyetlen Windows 95-ös képernyője, igaz, a program ettől még nem Windows 95-kompatibilis
2. A WinCIM kicsinosított nyomógombjai közvetlen Internet hozzáférést tesznek lehetővé
3. A CompuServe HomePage

könnyen kereshessük vissza, átalakították a keresési funkciót.

A CompuServe hagyományosan kizárólag GIF formátumot használt grafikus fájlok esetében. Az új programváltozatban a GIF mellé a PNG (Portable Network Graphics) formátum is felsorakozott.

Hangyányit módosítottak a program megjelenését is. Szebek és érthetőbbek az eszközök nyomógombjai. Néhány eltűnt, néhány új pedig felkerült a választékba. A ToolTip-ek mostantól ugyancsak a program szerves részei. Használatbeli változás, hogy az ablakok – egy újabb kinyitásakor – alapértelmezésben nem záródnak be (mint az előző verzióban), és így könnyebben navigálhatunk visszafelé.

A Mozaikban teljes értékűen használhatjuk a jobb egérgombot, így egy-egy grafikát az egész Web oldal letöltése nélkül, gyorsan másolhatunk a merevlemezünkre.

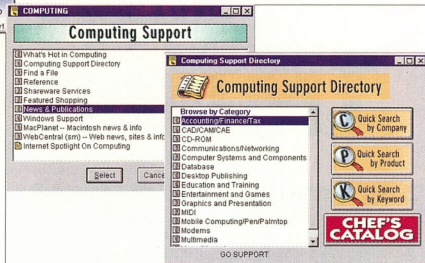
3

a grafikák a Cache alkönyvtárban helyezkednek el, amelynek a programból szabályozható a mérete. Minél nagyobb területet engedélyezünk, annál gyorsabb lehet a navigálás az Interneten, hiszen az egyszerű már letöltött grafikát a program nem tárolja újra, hanem először a könyvtárban keresi. A Cache-ben nemcsak GIF, hanem JPG és HTM dokumentumok is találhatóak. A program a Download könyvtárba helyezi a fájlokat, a CompuServe-ön olvasott és letölthető szöveges anyagok pedig az Fcabinet könyvtárba kerülnek.

Egy fórum

Múlt számunk végén éppen hogy csak érintettük a fórum fogalmát. Egy fórumhoz a kulcsszavával (Go...) vagy az úgynevezett „felülről lefelé keresés” módszerrel juthatunk el. Mielőtt belépünk egy fórumba, el kell fogadnunk a rá vonatkozó szabályokat, s ugyanezeket az ablakban elolvashatjuk a rövid leírását is. A csatlakozást követően megjelennek a fórumra

4. Párbeszéd-vizsgálókés témakörök szerinti
5. A telepítés után kialakuló könyvtárstruktúra. Jobb oldalon az Internetről letöltött képek a Cache-ben
6. Az információkeresés új útjai a WinCIM 2.0.1-es verzióban

vonatkozó gyors hírek. Miközben ezt olvasszatjuk, a háttérben letöltődik a fórum logója.

A fórum a legjobban az oszlopba rendezett eszközzel navigálni. Ez csak akkor látható, ha éppen benne vagyunk egy fórumban. Lássuk ezek után, hogy mit kezdhetünk egy fórumban! Leggyakoribb, hogy fájlokat szeretnénk letölteni. Minden fórumon könyvtárakba szervezik az állományokat. Ha nem tudjuk, hogy pontosan hol található a bennünk érdeklő fájl, akkor keresési kriteériumokat is megfogalmazhatunk.

A fájl letöltése előtt három adatra érdemes odafigyelni: *Mikor töltöttek fel az állományt? Hányszor fértek hozzá (minden fájlhoz tartozik egy hozzáférési számláló)? Mit mond róla a rövid leírása?* A fájlokat letölthetjük a háttérben is, azaz elsőségesen csak kijelöljük (Mark) a bennünk érdeklő állományokat, majd egyszerre indítjuk a letöltést. Közben azonban mindig legyünk tekintettel a letöltendő anyagok méretére is, mert *gigantikus fájlokkal alaposan megterhelhetjük a telefonszámlánkat.*

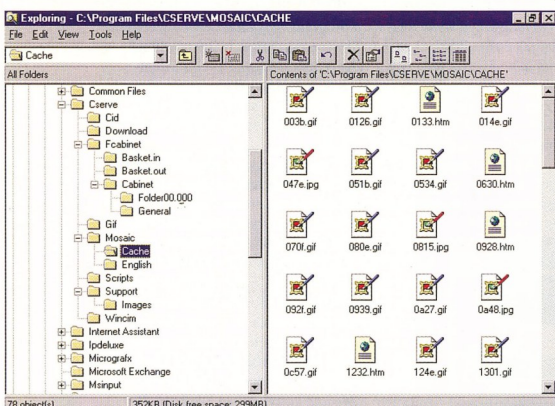
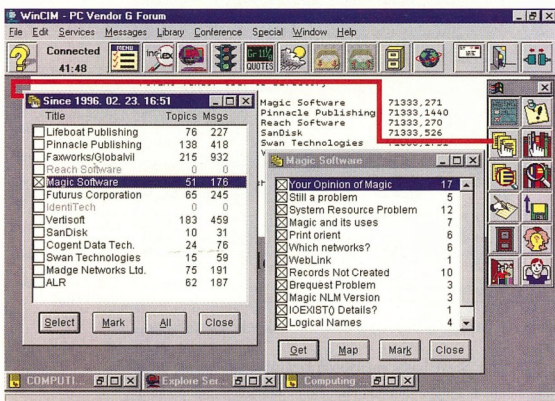
Ha úgy gondoljuk, hogy valamilyen saját kreációkkal mi is hozzájárulhatunk a fórum gazdagításához, akkor ezt közzéteszhetjük. A fórumra *küldhetünk levelet* is, amelyben például feltehetünk valamilyen technikai kérdést egy neves hardvergyártóknak. Nem marad majd el a válasz. A fórumon zajló párbeszédet *visszamenőleg is nyomom követhetők.* Mielőtt azonban feltelessük a kérdést, érdemes körülnézni, hogy más már nem kapott-e rá választ. Üzenetekre hasonlóan lehet keresni, mint a fájlokra.

Az online beszélgetés szintén beletartozik a fórum fogalmába. Beszélgethetünk párosával, vagy (többen is betétehetünk egy konferenciaszobába). A fórumhoz tartozó eszközök első négy nyomógombja ezeknek a beszélgetéseknek a szervezésére szolgál. Nézzük meg, hogy kik vannak jelenleg a fórumon, és a név kiválasztása után nyomjuk le a Talk feliratú gombot. Ennek hatására a felhívott fél képmegjén megjelenik egy felkérés, amit ő elfogad vagy figyelmen kívül hagy. Ha nagyon elfoglaltak vagyunk, és nem szeretnénk, hogy zavarjanak, akkor mutassunk rá a füllet mindkét kezével befogó embert ábrázoló ikonra (Ignor).

Az eddigiek hasonlóan működnek a CompuServe valamennyi fórumán, bár lehet, hogy a bemutatott eszközörsor tekintetén kiegészül néhány új ikonnal. Ezek jelentéséről az adott fórumon tájékozódhatunk.

Következő számunkban az Internet-nézegetőt, beállításait és használatát tesszük nagyító alá.

Tarsoly Balázs
(Folytatjuk)

Utazzon velünk!

Budapest - Dubrovnik útvonalon
a repülőjegy és a transzfer
ára 17.600 Ft.

Dubrovnikban

*** szálloda 28.300 Ft.-tól

**** szálloda 60.500 Ft.-tól

Korčula-sziget

*** szálloda 30.500 Ft.-tól

Orebić

*** szálloda 24.000 Ft.-tól

Apartmentok

49.100 Ft.-tól

airtours
ATLAS

Iroda: H-1085 Budapest,
Nagymező u. 49. I. em. Ft. 499
Tel.: (36-1) 112-1853, (36-1) 269-1301
Fax: (36-1) 112-1853, (36-1) 111-9200

LOCOMOTIV
TRAVEL

Iroda: H-1011 Budapest, Szilágyi Dezső tér 1.
Tel.: (36-1) 261-9391, 201-1807
Fax: (36-1) 165-5658
Tlx: 22-4249, SITA Tlx: BUDLITMA

GRAND

Kft.
Számítástechnikai
szaküzlet

SZÁMÍTÓGÉPEK, ALKATRÉSZEK, SZOFTVEREK

MÁRKÁS SZÁMÍTÓGÉPEK

- DTK, DEC, Hewlett Packard
- Nyomtatók, monitorok

HÁLÓZATOK

- Novell, MS NT, Workgroup
- Hálózati elemek
- Hálózati telepítés, szerelés
- Szaktanácsadás

CD-ROM OLVASÓK

- AT-Bus, SCSI interface
- Belső, külső kivitel

CD-ROM lemezek felírása

ÉRTÉKESÍTÉS, JAVÍTÁS, SZAKTANÁCSADÁS
1135 Budapest, Lehel út 48. Tel./Fax: 269 8711 Tel: 120 3612

Interaktív Video Magazin 1996/1

Két óra mozgóképek, közel száz filmelőzetes,
a Magyarországon eddig videón megjelent
8582 film katalógusa

Interaktív James Bond-sztori 17 fejezetben,
válogatás a Video Magazin cikkeiből és tesztheiből
és még sok-sok más érdekesség...

A lemez megvásárolható a nagyobb CD-ROM árusító üzletekben
és az Írész Multimédia Stúdióban
cím: 1036 Bp, Galagonya u. 2/a Tel.: 250-74-41; 250-74-42

Online multimédia

Színe-Java

Noha csak most született, nincs messze az idő, amikor háttérbe szorul majd a CD-ROM-on elérhető multimédia a hálózaton működő, online alkalmazások mögött. Írásunk a hálózati multimédia-fejlesztő eszközök arsenáljába enged bepillantást.

A Web alapját nagyrészt a keresztül-kasul összefűzött szöveges oldalak, a *hypertextek* képezik, az interaktív médiák különböző összetevőit – a hangokat, a látványbeli elemeket vagy akár a virtuális valóság lehetőségeit – ötvözve, folyamatosan változva, s ezzel egy új kategóriát, az online multimédiát megalkotva.

A hagyományos böngészők – általában az általuk felismert és beprogramozott protokollok segítségével – felveszik a kapcsolatot egy-egy kiszolgálóval, hogy onnan adatokat töltsenek le, s azokat egységes formában megjelenítsék. A hálózati multimédiához *át kell értékelni a hagyományos multimédia-szervezési elveket*, hiszen a hálózaton található anyagoknak *kisméretűeknek és platformfüggettelnek* kell lenniük. Az új irányzatban egy-egy program gyorsan letölthető, s ezután a mi gépünkön futva, többé nem terheli a szolgáltatót. Vidám figurákkal szórakoztatja a hálózaton barangolókat, vagy újfajta menükkel és párbeszédablakkal ruházza fel a dokumentumokat, hangokat ad ki, egyzóval életet lehel az egyhangú HTML oldalakba.

Néhány nagy cég máris megalkotta saját, hálózatra szánt „multimédia-fejlesztő” technológiáját. A rendszerként úgy tervezték, hogy egyszerű kiegészítésként lehessen csatlakoztatni ezeket a Netscape 2.0-ra és más ismert Web-böngészőkre. A következők némi eligazítással próbálunk szolgálni az új technológiák és irányzatok kívülállónak talán kaotikusnak tűnő világában.

Java

Ezt az objektumorientált programozási nyelvet a SUN Microsystem cég fejlesztette ki. Lényegében egy általános célú programozási nyelvről van szó, amelynek mind a szintaxisa, mind a szemantikája nagyon hasonlít az elterjedt C, illetve C++ programozási nyelvekhez. Mindez megkönnyíti a kezdeti lépéseket a nyelvre ismerkedő programozók számára.

A Java nyelven megírt alkalmazások dűskálhatnak a különböző multimédia-elemekben, például a hangokban és az animációkban. Az elkészült programok általában kisméretűek, így a hálózaton gyorsan letölthetők, s minden olyan számítógépen elérhetők, amelyen Java értelmező fut.

„A Java elterjedését nagyon segíti, hogy már számos nagy cég megvásárolta a forráscientet. A Web-világban azonban mégis az tűnik a legjelentősebb lépésnek, hogy a Netscape is megvette és integrálja a technológiát az új hálózati böngészőjébe. A nyelv széles körű elterjedését azonban gátolhatja, hogy itt a fejlesztésekhez *profí programozói ismeretekre van szükség.*”

Shockwave

A Macromedia Director nem ismeretlen a multimédiával foglalkozók előtt, hiszen a CD-ROM-fejlesztések jelentős része ezzel a programcsomaggal készül. A Macromedia cég most – a Web irányába nyitva – megjelentette a Shockwave for Director, amely alkalmazás teszi a már *elkészített multimédia anyagokat a hálózati fogyasztásra*. A lépés jelentőségét aláhúzza, hogy szerte a világban immár több mint 250 000 kreatív Macromedia Director-felhasználót tartanak számon.

A Shockwave egyszerű Plug-In modulként helyezhető el az ismert Web-böngészőkön, ahol így lejátszhatók az eredeti Director movie-k, valamint a Shockwave for Director által kifejezetten hálózati felhasználásra lefordított állományok. A Shockwave körülbelül 40-60 százalékkal csökkenti az eredeti Director állományok méretét a hálózati alkalmazások számára.

1. A SUN Microsystem Web oldalán bőséges információ található a Java programcsomagról
2. Radióközvetítés az Interneten

A program a Macromedia Directorral készült fejlesztéseket az ismert HTML oldalakra illeszti, amelyben így multimédia-modulok, hangok, képek, animációk, videók és interaktív elemek is szerepelhetnek. A Shockwave lehetővé teszi, hogy a Directorral alkalmazott színpadszerű szerkesztési struktúráit felhasználva könnyedén alakíthassunk ki egyszerű online multimédia-alkalmazásokat.

Real Audio

Rádióközvetítés az Interneten? Igen, miközben dolgozunk a számítógépünkkel, egy új technológia segítségével a háttérben már mi is hallgathatjuk például a Magyar Rádió adásait az Interneten.

A Real Audio megteremtí a valós idejű, online hangközvetítés lehetőségét, azaz nem kell letölteni a hálózatról óriási méretű hangállományokat, hogy azokat azután külön-külön hallgathassuk meg egy arra alkalmas audiolétszón. Itt a *letöltés közben folyamatosan hallgathatjuk a híreket vagy a sportközvetítéseket*. Az ilyen valós idejű rádióhallgatás azonban jelentős sebességbeli követelményeket támaszt a modellmel és a számítógéppel szemben: *legalább 28,8 Kbit/s-os modemet és 486DX2 66 MHz-es, de inkább gyorsabb processzort kell használnunk*.

VRML

A VRML (Virtual Reality Modeling Language) programozási nyelv széles körben elterjedt virtuálisvilág-fejlesztő környezet. A fejlesztők számára kialakított rendszer *syntaxisa hasonlít a már jól ismert HTML oldalakéhoz*.

A VRML segítségével olyan hálózati alkalmazások készíthetők, ahol a *felhasználó szabadon kalandozhat három dimenzióban*, különböző virtuális látványosságokat – belső tereket vagy akár egész kibevárosokat – megtekintve. A VRML elterjedését elősegíti, hogy ma már több népszerű háromdimenziós tervezőprogramnak van VRML kimenete, hogy a már korábban elkészített háromdimenziós munkákból könnyedén készíthessünk VRML anyagokat.

Egy ilyen VRML állományt a Web-böngészők VRML Plug-In kiegészítésével vagy önálló VRML lejátszóval tekinthetünk meg a hálózaton. A multimédia felhasználás korlátja, hogy a háromdimenziós térben *csak egyszerű mozgásokra alkalmas*, s a felhasználó nem tud más, interaktív lehetőségeket sem kihasználni, *így nincsenek aktív felületek, nem választhatók ki objektumok*.

Nem így a virtuális világ következő generációs programozási nyelvében! A VRML 2.0-s, legújabb verziójának a

Silicon Graphics vezetésével több jelentős fejlesztő cég együttműködése nyomán született Moving Worldsöt fogadták el. Ez az Internet számára készített, nyílt, számítógéptípustól független, háromdimenziós programozási nyelv, amellyel a VRML szerkezetét megtartva a Java programozási nyelvet is felhasználva *mozgó, működő, interaktív objektumok hozhatók létre*.

Cosmo

A Cosmo fejlesztői programsomagot ezen a nyáron hozza forgalomba a Silicon Graphics. A segítségével integrált multimédia Web környezetet hozhatunk létre. A Cosmo *hanganyaggal, animációval, videóval és háromdimenziós modellezéssel képes mozgalmassabbá tenni az egyes Web site-okat*. A Cosmo szoftvercsomagban a multimédia-elemeket és a különböző adatokat a MediaBase nevű programmal szervezhetjük rendszerbe. A Cosmot grafikus fejlesztői környezettel is kiegészítetik a már említett Java számára.

A Cosmóval készített Web helyeket a Cosmo Player-el nézhetjük meg, amely Plug-In modulként egyszerűen csatlakoztatható az ismert Web-böngészőkhöz. A Cosmo Player első változatai UNIX vagy Windows 95 operációs rendszerrel mű-

ködnék, más rendszerekhez csak később illeszti majd a programot a Silicon Graphics.

Az új Web technológiák tehát hamarosan átjárólják a hálózat mai arculatát, csak az a kérdés, hogy milyen gyorsan és milyen mértékben. A fejlődés iránya meglehetősen egyértelmű: az eddigi lapcentrikus, statikus terek után a valós idejű, interaktivitással, háromdimenziós világgal és különböző multimédia-elemekkel kombinált dinamikus megjelenés válik uralkodó tendenciává.

Akit pedig mindez bővebben is érdekel, íme a Web-címek listája, ahol mindent megtudhat a felsorolt rendszerekről.

Szincsák László

Java:
<http://java.sun.com>
 Shockwave:
<http://macromedia.com>
 Real Audio:
<http://www.realaudio.com>
 VRML:
<http://www.vrml.org>
 Cosmo:
<http://www.sgi.com>

3. Virtuális világ az Interneten
 4. A Shockwave for Directorral elérhető a hálózaton a már elkészült multimédia anyagok

5. A Silicon Graphics komplett szoftvercsomagot ajánl multimédiás Web környezet készítéséhez a saját Web oldalán

Fantasztikus zenei élményben lesz része annak, aki megvásárolja a szintetizátor-varázsló *Vangelis* vadonatúj korongját. A görög származású egykori csodagyerek, a ma már 54. évét taposó művész *Portraits* címmel gyűjtötte egybe az elmúlt huszonhárom év bőséges zenei termésének javát.

E válogatás hetvenöt percben, digitálisan újrakevert változatban idézi fel az elmúlt évtizedek nem feledett, ám ma már ritkábban hallgatott darabjait, az ínyenceknek pedig külön meglepetéssel is szolgál. Korábban ugyanis még nem jelent meg lemezen az 1984-ben, a *Sauvage et Beau* című *Frederic Rossif*-mű számára írt filmzene nyitótemája. Hasonló újdonság a *Hymn* újrafeldolgozása is. E szerzemény ugyan már szerepelt az 1978-as *Opera Sauvage* albumon, de azt Vangelis még 1990-ben átdolgozta.

A szintetizátoroktól fokozatosan többszólámú kórus veszi át a fődalomat, mely zongora, pergő üstdob és cintányér kíséretében teljesedik ki, és ér valóban himnikus véget. Ez a kórushangzás kapott azután még jelentősebb szerepet az 1992-es *1492 – Conquest Of Paradise* (1492 – A paradicsom meghódítása) című, öt és fél perces remekműben, a *Ridley Scott*-filmhez komponált főtemában. A vezérszólamot énekli, miközben a háttérben a zongora is követi ugyanazt a dallamot. Majd a szokásos gazdag szólámú, hegedűsökkel kiegészülő öblös szintetizátorhangzással teljesedik ki a monumentális darab.

A CD-n felcsendülő összesen tizenöt kompozíció tizenegy korábbi albumról szól, mai technikai feldolgozásban. Felülélik a művész szinte valamennyi alkotói korszakát. Vangelis első LP-jéről, a Párizsban született 1972-es *L'Apocalypse Des Animaux*-ról szólal meg a *La Petite Fille De La Mer* megindítóan szép dallama, amely mintha zenedobozból csengene. Az egykori francia televíziós filmsorozatokat ma már talán a feledés homálya fedné, ha nem Vangelis komponálta volna hozzá a zenét.

1975-ben, a már Londonban élő görög művész saját, West End-i stúdiójában alkotta a *Heaven and Hell*, majd egy-egy évvel később az *Albedo 039* és a *Spiral* című albumokat. A lemezen négy szerzemény is idézi e korszakot (*So Long Ago, So Clear; Alpha; Pulstar; To The Unknown Man*). Húsz év elteltével is frissnek hat mind a dallamvilág, mind az egyedi, ötletes, olykor még ma is megdöbbentő hatású zenei forma-

Audio-CD-k

In vivo

A szintetizátormuzsikától az acid jazzig ível e számunk audio-CD válogatása, amelynek érdekessége, hogy több, a napokban élőben nálunk is hallott vagy a közeljövőben hallható zeneség egy-egy produkcióját is felvonultatja.

nyelv (lásd *Pulstar*) és hangszerelés, ami igencsak bizonyítja: stílusok, irányzatok jöhetnek, mehetnek, Vangelis divatoktól függetlenül, marandót alkotott.

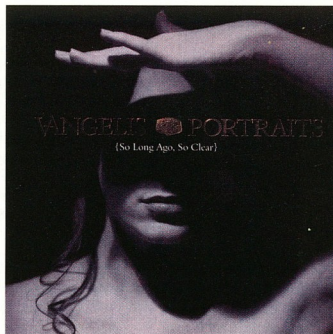
A szintetizátorművészők külön alkotói korszakának tekinthető a nagyszéri Yes-énekesek, az érces hangú *Jon Andersonnal* töltött évek. A négy *Jon and Vangelis* album közül (az ötödik a Best of...) az elsőről, a *Short Stories*-ről a már klasszikusnak számító *I'll Hear You Now* hangzik fel a lemezről. Erőteljes szintetizátorhangzás kísérí végig Anderson énekét, s a billentyűs hangszerrelből kifacsart „tengeri” és „sirályhangok” folytonos vándorlása a két hangcsoporton csak fokozza térképzetünket.

A *The Friends of Mr. Cairo* 1981-es közös lemezről az *I'll Find My Way Home* ringató dallama, valamint a *State of Independence* ritmusgazdag szerzeménye szól, amelyet *Donna Summer* 1982-ben nagyobb sikerre

vitte, mint az eredeti előadók. Talán az *Italian Song* volt a kettős legszebb melódiája, amely az 1983-as *Private Collection*-ről költözött erre az összefoglaló CD-re. Vangelist egyben az egyik legjelentősebb élő filmzeneszerzőként tartják számon. Kompozíciói sajátos hangulattal ajándékozták meg a filmeket, amelyek zenéjük miatt olykor szinte jobban vonzzák a nézőt, mint maga az alkotás (lásd vagy inkább halld: 1492!). Az ezüstkoronon természetesen ott a helye a *Chariots of Fire* (Tűzszekerek) 1981-es, Oscar-díjas művének.

Ez a zene a szívből és nem a fejből született – mondja ki a már 47. évében járó csillag, *Mark Knopfler* a legújabb, *Golden Heart* címet viselő hetvenperces szólóalbumáról, amelyet csak két év alkotói munka után érzett befejeztemek. Ezt az „aranyzívet” igencsak melengeti az emlékezet, a gyermekkorban megízlelt skót zene varázsa. Alighanem sok népdalt sajátított el az angol-skót határvidékről elszármazott Knopfler-mamától, s a glasgow-i iskolaévek sem múltak el nyomtalanul. A tizenégy vadonatúj dal közül háromból is ezt a skót népzenei hatást halljuk ki (*Darling Pretty, A Night In Summer Long Ago, Done With Bonaparte*).

A *Dire Straits* frontemberétől azonban nem áll távol a country sem. Már csak azért sem, mert a dalok egy részét Nashville-ben rögzítette. A *Je Suis Désolé*-ben bizonyítja, hogy e műfajban sem árt a virtuozitás, s az *Are We In Trouble Now* című country ballada is a nashville-i népi muzsikát idézi. S hogy teljes legyen az eklektikusság, ha a CD-lejtás után a hetes számhoz ugunk, máris ismerős a vi-

dám hangulat, sőt a dallam is: a *Cannibals* című játékos rock orgonakíséretével, ritmusával mintha az 1985-ös *Brothers In Arms* albumról megszeretett *Walk of Life* folytatása lenne.

Valljuk be, számos további új szerzemény is a „mintha” érzetet kelti: akár a *Dire Straits* albumról is szólhatna az *Imelda* vagy a *Don't You Get It*. Továbbra is a jellegzetes, kissé rekedtes énekhang, az inkább elismert, mint elénekelt szöveg, a különlegesen kezelt gitárkíséret, a szólókból áradó „knopfleres” dallamvezetés és hangzás jellemzi a számokat. A művészt vendégmuzsikusok steel, akusztikus és basszusgitárral, zongorával, Hammond-orgonával, buzukival, tangóharmonikával, síppal, dobbal és (nem nádi) hegedűvel kísérik.

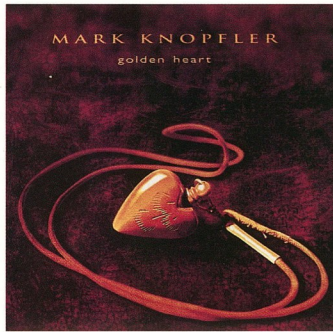
S hogy miről szólnak a dalok? Szerelemről, szabadságvágyról, vidámságról, elfekelő, a vásárlást imádó hölgyről, régi, visszatérő emlékekről, elmúlásról, önvallomásról, amely az *I'm the Fool* (Bolond vagyok) címet kapta.

Mark Knopfler játékát hamarosan élőben is élvezhetjük, hiszen június 21-én *Budapestben, a Petöfi Csarnokban játszik*, öt-átgú zenekara kíséretében.

Az örökifjú *Sting* fellépése pedig lapzártánk után, május 23-án szerepelt a hazai koncertmenüben. A Kisstadionban egy új albumának dalai álltak a középpontban.

A legtöbb modern karriertörténet közös jellemzője, hogy a siker elérését roppant egyszerű ügynek festik le. Hogy ez az életben valóban így van-e, ezúttal ne firtassuk, az azonban tény, hogy *Sting* látszólag egyszerű képlet szerint vált *Gordon Sumner*ből, a *Police* együttes basszusgitáros-énekeséből Stिंगgá: valami nagyon mássá, mint ami addig volt, mégis a folytonosság érzetét keltve. A képlet a következő: amikor a *Police* felbomlott, *Sting* kezdhette törni a fejét (körülbelül úgy, ahogy a *Mercury Falling* borítóján is teszi): ugyan mivel kölcsönözhetne majdani szólólemezeinek összetevészetetlentül egyéni ízt? Helyesen számított, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a terv megvalósításához nem szabad rocksmádkban gondolkoznia. Ehelyett olyan muzsikusokra kell építenie a zenekar hangzását, akik főként biztonsággal kezelik hangszerüket, s bármilyen stílusz zenében otthonosak a funkytól a keményebb rockhangzásig, a reggae-től a blues-hangvételű darabokig. De hol vannak ilyen zenészek?

Bizony, nem a gomba módra szaporodó amerikai és brit popzenekarokban! Sokkal inkább a kortárs jazz-muzsikusok között, akik gyakran már tizenévesen olyan technikai bravúrokra képesek, amelyekről rockzenész kollégáik még közvetlenül a

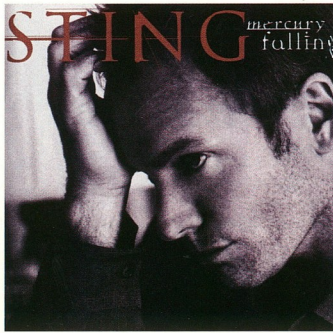

nyugdíjkor előtt sem álmódozhatnak. *Sting* megtalálta tehát *Branford Marsalis* szoprán- és tenorszaxofonost, a nevezetes *Marsalis*-család egyik ifjabb, ám már-már világhíres tagját, valamint *Kenny Kirkland* billentyűst, aki a 80-as évek közepén *Dizzy Gillespie* zenekarában edződött, *Omar Hakim* dobost (ex-*Weather Report* és *Miles Davis* zenekara), valamint *Darryl Jones* – még Stingnél is tehetségesebb – basszusgitárost, aki szintén *Miles* mester együttesében bontogatta százyait. Összeállt tehát a nagy zenekar, amelyhez *Sting* hozzáadta remek zenei ötleteit, egyéni énekhangját, s nemskára elő is állhattak a *Dream of the Blue Turtles* című albummal, amely nyomban nagy siker lett. Ezt követte a „*Nothing Like the Sun*” még elsőpróbb fogadtatással, majd további két lemez, immár bejaroatott fogásokkal.

A képlet tehát ilyen egyszerű.

És most íme itt az ötödik *Sting*-CD *Mercury Falling* címmel, egységes hangulattal, a koraiaknál kevésbé jazzes hangzással. Akik az első két *Sting*-lemez tucatnyi telitalálatát keresik majd rajta, azok először csalódni fognak, ellenben másodikori meghallgatás már biztosan megkedvelik ceket az inkább *Middle of the Road*-os izlésre szabott számokat.

A kezdő *Hounds of Winter* a régi *Sting* énekstílust idézi, s szövegében is a szokott személyesség tűnik fel, míg a záró dal ima a naplementéhez (*Lithium Sunset*). A *Valparaiso* csak címében utal Chilére, a zenében minden nagyon is „stingés”; a *Let Your Soul Be Your Pilot* viszont mindenestül a hagyományos rockkultúra terméke: az énekes azt tanácsolja a hallgatójának, hogy hagyatkozzon a saját lelke, legjobb, ha az irányítja lépteit. A CD legszemleesebb lelemény minden bizonnyal a szépen hangszerezelt *La Belle Dame Sans Regrets*, melyet *Sting* franciául énekel. Ez a dal címében *Keats* híres versét idézi a kegyetlen, ámde szép hölgyről. Tudjuk: Stingtől nem áll távol a lovagi gondolat: *tánortáhatatlan férfisság és elérhetetlen szerelmek*.

Míg *Sting* időnként modern trubadúr-hírokat penget, a mandingó énekesek és hangzeres kísérők a korai francia *chanson de geste*-ekre emlékeztető történeti énekek, illetve románokat adnak elő afrikai változatban: női kórusaik hasonlatokban, ellentétekben, parallelizmusokban, anaforákban és más költői formákban gazdag verseket recitálnak. Szövegeikben gyakoriak a hangösszecsengések (alliterációk) és a rímek, elsősorban az asszonánc. Dalaik és előadóművészeik a sok évszázados fekete-afrikai kultúrát közvetítik más kontinensekre. A mandingó zene képezi a korai jazzben oly nagy szerepet játszó *gospel* alapját is.

A mandingó zene egyik kiváló ismerője az 1918-as születésű *Hank Jones* is. Muzsikuszeneiket bőven termő család legidősebb gyermeke. Két fivére, *Thad* és *Elvin* trombitás, illetve dobos klasszissá váltak, Hank pedig a sajnálatosan fogyatkozó számú élő jazzlegenda egyike. Bravúros technikájú zongorista, aki a legkülönbözőbb műfajokban próbálta ki tudását. Mindig is keresett stúdiózenész volt, *Coleman Hawkins*tól *Benny Goodman*ig tart azoknak a sora, akik meghívták a zenekarukba. De énekesek is szívesen dolgoztak vele, mint például *Ella Fitzgerald*. Jones emellett évtizedek óta vezet kisegyütteseket, produkcióikat legjobb lenne kötelező anyagként tanítani a világ jazziskoláiban.

Nos, Hank Jones 1993 nyarán kezdett azzal az ötlettel foglalkozni, hogy afrikai kollégákkal készíti egy afro lemezt, amely párhuzamosan mutatná be az afrikai gyökereket és az ezekből fakadó mai amerikai zenét. Nyugat-afrikai partnert keresett, s nem is találhatott volna megfelelőbbet *Cheick-Tidiene Seck*nél, aki amellett, hogy több hangszeren játszik (Hammond-orgona, ütős hangszerek) és énekel, remek szervező és zenei irányító egyéniség, s a fent jellemzett mandingó zene megszállottja is.

Kettejük kooperációjának eredménye a *Sarala* című album, amely érdekesen ötvözi a hagyományos jazzlemezeket etnohangzásokkal. A CD-t nyitó fuvolahang (*Aly Kawélé*) például azt a benyomást kelti, mintha pástyor hívná össze az énekeseket és a muzikusokat egy kis örömmuzika.

A CD hátsó borítóján *Cheick-Tidiene Seck* emlékezik meg a lemez előmunkálatairól és a zenei együttműködésről az amerikai zongoristával. Mint megtudhatjuk, Jones hónapokig tanulmányozta a blueshoz és a jazzhez nagyon is közel álló nyugat-afrikai zenét, mielőtt akár egy hangot is leütött volna a zongorán. Az afrikai multiinstrumentalista azt állítja (és a CD meghallgatása után igazat kell neki adnunk!), hogy Hank Jones gyökeresebb zenei akciója oly jól sikerült, mintha soha nem is távolodott volna el ezektől a gyökerektől.

Sa gyökerek felbuknak a *Talkin' Verve* című dupla CD-válogatás alcímében is – *The Roots of Acid Jazz* (Az acid jazz gyökerei) –, amelyet a *Verve* lemezkiadó, a jazz egyik illusztris publikációs műhelye jelentetett meg néhány hónappal ezelőtt.

Mielőtt azonban a CD-ről esnék szó, lássuk, valójában minek a zenei gyökereiről van szó! Az acid jazz tulajdonképpen a mind elektronizáltabb rapkultúra terméke. Az elsősorban feketék által művelt stílus alapját

lála előtti utolsó nagy „eltéveldésének” gondolnak, mások szerint viszont a jazz jövőjét festette fel.

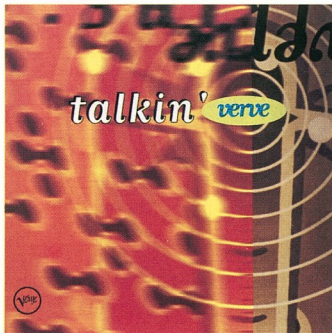
Ami a *Talkin' Verve*-t illeti, ez valóban affogó mű, hiszen mintegy két évtizedet ível át a kiadó zenei produkciójából. A legkorábbi felvétel 1951-es, a legújabb 1972-ből származik. A gyűjtemény az acid jazz egyik „forrásmunkája”: mintegy két-ötrányi, hatvanas évekbeli igazgy jazzi tartalmaz, vagyis olyan, hallgatásra és táncolásra egyaránt alkalmas ritmusos jazzmuzsika, amelyben a korszak divatos hangszerei, a gitár, a vibrafon és a Hammond-orgona játsszák a főszerepet.

Az évtized sokáig elfeledett, de az acidisták által mostanában újra felfedezett kulcszenésze *Grant Green* gitáros volt, akinek nevéhez a *His Majesty King Funk* című acid album is fűződik. Green mellett a legfontosabb zenei zenészek: *Jimmy Smith* (Hammond-orgona), *Cal Tjader* (vibrafon) és *Donald Byrd* (trombita); nem véletlen, hogy ez utóbbi muzikus a 70-es években *funky jazz* lemezeket készített, melyek ma az acid kísérletek másik talpkövéit jelentik. A *Talkin' Verve*-n hallható egyébként *Byrd* zenekarának előadásában az a híres *Herbie Hancock*-szerzemény is (*Cantaloupe Island*), amelyre talán a legismertebb acid átdolgozás épült. A *Byrd*-zenekarban maga *Hancock* zongorázik, és az eredeti instrumentális felvételt itt – megint csak a kor tánczenéiben divatos – vokál kíséri.

Míg az első CD-n néhány groovy alapdarab hallható, például *Wes Montgomery* vonósokkal kísért andalító *Bumpin' ja* 1965-ből, addig a második, ha lehet, még több zenei izgalom ígérő lemezen főleg latin inspirációjú felvételek sorakoznak. A nyitó darabot ki más is játszhatná, mint a kubai zenét Amerikában először népszerűsítő *Dizzy Gillespie* (*Manteca*), s a sor olyan klasszikusokkal folytatódik, mint *Stan Getz*, *Illinois Jacquet*, valamint a már említett *Cal Tjader*, *Donald Byrd* és *Grant Green*.

A *Talkin' Verve* minden tekintetben mestermű.

Falus Tamás
Máté J. György

Dolák-Saly Róbert

Az Őskortól a Reményig

CD Panoráma: A L'art pour l'art Társulat tagjaként, mint a Besenyő család Anti bácsija és mint a család ifjú, bugyuta barátja, Pandacsóki Boborján, humoros oldaladról ismerhet az ország, ezen a CD-n azonban mintha egy „búskomor”, az életben, az emberekben csalódott előadót hallanánk. Valójában hány arca van Dolák-Saly Róbertnek?

Dolák-Saly Róbert: Ha a tükörbe nézek, valóban két arcom van. Az egyiket balról látom, ha pedig elfordulok, akkor egy másik profilt látok, ami picit elüt az előbbitől. De a kettő mégis együtt jelent engem.

Gondolom, a kérdés azért nem erre irányult. Meggyőződésem, hogy mindegyikünkben többféle egyéniség lakozik, s e sokszínűség attól függően jut kifejezésre, mennyire engedjük magunkat kibontakozni. Úgy vélem, sokan szerepet játszanak, amikor felvéve egyetlen arcot, ezután mindig ennek megfelelően viselkednek, ennek igyekeznek mindenképpen megfelelni. Úgy érzem, mindannyiunknak van egy humoros oldala és egy komoly arca is, élethelyzettől, hangulattól függően. Nem hiszem egyébként, hogy különleges alkat lennék. De az ellen tiltakozom, hogy pesszimista és búskomor lennék. Amit dalaimban a világról megfogalmazok, azt a valóságnak érzem. Tényleg úgy látom, hogy ennyire komor, rossz a helyzet, de éppen az életigenlés fogalmazódik meg a szövegeimben. Aggódás ez a körülöttünk zajló történések miatt. Szeretetlenység, figyelmetlenség, nemtörődőség, bunkóság vesz körül minket, nemcsak a nagyvilágban, hanem a közvetlen környezetünkben, a munkahelyeken és a családokban is.

CDP: *Hány év termését öleli fel az új CD-d, az Őskor?*

D-S. R.: Négy évet. Nagyon sok dal született ez idő alatt. Közülük tizenkét korábbi és hat új dal került a lemezre.

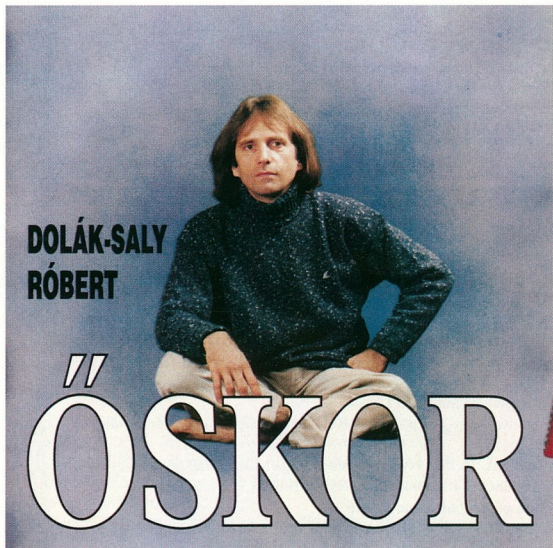
CDP: *E versek önállóan is megállnák helyüket, vagy csak azokkal a dallamokkal, ahogy halljuk őket a korongon?*

D-S. R.: Ezt igazán nem én, hanem a közönség tudná eldönteni, ha egy önálló kötetben olvasná, és kedvezően reagálna rá. Csupán dalszövegeket akartam írni. Ha ezeket mások versértékűnek tekintik, akkor ez számomra megtiszteltetés és hízlelő.

CDP: *Egyik dalod, amelyet a lemezmellékleten is hallhatunk, a Remény címet viseli, tehát mégis csak bizakodsz!*

D-S. R.: Végtelen típus vagyok, azt szoktam mondani: ha a gondolatainkat egyszerűsítjük, mint a törtéket, akkor végeredményben oda jutunk, hogy feltesszük a kérdést, vállaljuk-e dolgainkat, életfariákat vagyunk-e vagy sem. Úgy érzem, ha komolyan akarom végezni a munkám, akkor nyitott szemmel kell járnom a világban. Márpedig nagyon sok dolog nem tetszik abban, ami körülöttünk zajlik, és azt mindig is szóvá fogom tenni. Érdekes, hogy ezt a magatartást összetévesztik azéval, akinek nincs kedve élni. Talán az emberek „szembenéző” képességével van baj, és semmiről sem akarnak tudni, ami nem rózsaszín.

Lemezmellékletünkön a Besenyő család Anti bácsija „szokatlan” oldaláról mutatkozik be. Dolák-Saly Róbert vadonatúj lemezéből nyújtunk át egy kis audio- és videófelvételt. Egy sokoldalú művész munkásságát foglalja össze a 65 perces album, amelyen tizennyolc dal hallható.

CDP: *Miért Őskor a lemez címe, s miért pont e szerzeményről készült a videoklip, amelyet a mellékletünkön láthatunk?*

D-S. R.: Úgy érzem, ez a dal foglalja össze legjobban a lemez tartalmát: végül is arról szól, hogy nem sok fejlődés történt az elmúlt évezredek alatt a Homo sapiensnek nevezett élőlény agyvelejében: ugyanolyan gátlátalan, mint amilyen régen volt...

CDP: *Élőben is hallhatja majd a közönség a dalaidat?*

D-S. R.: Igen, ősszel szeretnék koncerteket tartani, szeptember-októbert táján színpadra lépni.

A CD-ROM-on szereplő Őskor és a Remény című szerzeményeket a PolyGram Kft., Zebra Music engedélyével rögzítettük.

Falus Tamás

CDCDCDCDCDCDC **MAGYAR CD-ROM-OK** CDCDCDCDCDCDC

- **SZÓTÁRAK** ANGOL, NÉMET, FRANCIA, TÖBBNYELVŰ, EURÓPA, ÜZLETI, KÖZGAZDASÁGI, KATONAI
- **ADATOK** JOGTÁR, TELEFONKÖNYV, SZABVÁNY, LEXIKON, ENCIKLOPÉDIA, EUROSTATISZTIKA, PHARE, CORDIS
- **NYELVTANULÁS** MULTIMÉDIA, ANGOL, NÉMET, FRANCIA, KÉPES, RAJZFILMES
- **OKTATÁS** ELEKTRONIKA, SZÁMÍTÁSTECHNIKA, BIOLÓGIA, TÖRTÉNELEM, RÉGÉSZET, KÉPZŐMŰVÉSZET, ZENE

TETA TETA MAGNETIC KFT. MANAGER SHOP
1134 Budapest, Váci út 19. Tel./fax: 111-5004

MINIMÁLIS ÁR • MAXIMÁLIS SEBESSÉG

Hang-/adat-/faxmodemek magyar nyelvű szoftverrel

15 000 Ft + áfától.

Ethernet + modem egy PCMCIA kártyán.

Kulcsrakész Internet csomag csatlakozási lehetőséggel.

Aki nálunk fizet elő az Internet szolgáltatásra, modemairainkból további kedvezményt kap.

INTERNET AKCIÓ!

 KERN C. S.

KERN COMMUNICATIONS
SYSTEMS KFT.
5000 Szolnok, Sütő u. 15.
Tel.: +36 56 427-733
Fax: +36 56 427-744

1114 Budapest,
Szabolcska M. u. 5.
Tel./fax: +36 1 166-1520
Tel.: +36 1 371-0863

MINIMÁLIS ÁR • MAXIMÁLIS SEBESSÉG

COMFORT
SZOLGÁLTATÓ, KERESKEDELM
ÉS FEJLESZTŐ KFT.

IRODA: 1182 Budapest, Hargita tér 14-15.
Tel.: 294-2059 Fax: 294-2051
Call Center: 294-2832 Adat/fax/hangpostafiók
ÜZLET: 1095 Budapest, Mester u. 57.
Tel.: 216-0050 Audiotext: 216-0051
COMPUERVE: 100324.352
Internet: COMFORT@DIAL.ISTVS.HU

USRobotics® Total Control
Enterprise Network HUB

Integrált Rack rendszert tetszőleges LAN/WAN kapcsolatok kialakításához!

Ethernet/Token Ring; X. 25. SNMP menedzselési lehetőség!

Total Control "Internet Starter Kit" QUAD V. 34 modemekkel

Internet szolgáltatóknak kedvezményes áron!

SPIELER KFT.
COMPUTER

1083 Budapest, Illés utca 40.

Tel./Fax: 134-3715 Tel.: (60) 325-351

6 x sebességu Acer CD-ROM CD 665A: 12.800 Ft

Még mindig 286 vagy 386-os PC-n dolgozik??

Vagy félre dobta óráját??

Ne tegye, inkább hozza hozzánk!

486 Dx 2/66-ost csinálunk belőle!!!!

Maximum brutto 18.000 Ft-ért (RAM bővítés nélkül) !!!

Áraink az ÁFA-t nem tartalmazzák.

KITÜNŐ PARKOLÁSI LEHETŐSÉG!

KILENC ÉRV, KILENC AJÁNDÉK

A COMPUTER PANORÁMA ELŐFIZETŐI AKCIÓJÁNAK MÁRCIUS-ÁPRILIS-MÁJUS HAVI NYERTESEI

Computer Panoráma 1996/3

Közúti Igazgatóság 2800 Tatabánya, Tánácses M. u. 1/c: *diplomatatáska*
SZIRÉN Ruházati Szövetkezet 5540 Szarvas, Béke u. 2-4.: *egér*

Németh Zoltán 5800 Szolnok, Váci M. u. 6.: *éberszűrőrs zsebszámológép*

Computer Panoráma 1996/4

Agrártud. Egy. Közp. Ktár. 2103 Gödöllő, Páter K. u. 1.: *hordozható rádió*

ZSO-KA Bt. 2536 Nyergesújfalu, Tompa M. u. 1.: *GE telefon*

MEDISOFT Kft. 8900 Zalaegerszeg, Bíró M. u. 84.: *egér*

Computer Panoráma 1996/5

TEREBESS Kft. 1165 Budapest, Pilóta u. 9.: *rádiós, éberszűrőrs telefon*
GRAFIRON Irodakeres. Kft. Békéscsaba Pf.370:

5 db videokazetta

Kovács Gyula 8840 Csupó, Rózsa u. 23.: *számológép*

Windows Panoráma 1996/2

Vass László 1112 Budapest, Olt u. 34.: *diplomatatáska*

Domján István 7626 Pécs, Felsővármház u. 1.: *udományos számológép*

Noszlopy Közgazd. Szki. 7400 Kaposvár, Szent I. u. 2.: *márkás*

névjegykártyatartó

CD Panoráma 1996/1

Jendrassik Gy. Gépip. M.Szki. 5000 Szolnok, Baross u. 37.: *GE telefon*

MERX Kft. 1388 Budapest 62., Pf. 54.: *egér*

Gál Ferenc 4625 Záhony, Hársfa u. 38.: *üzenetrögzítő*

Visszanyerték hátralévő előfizetési díjukat:

Computer Panoráma

Kovács József 1184 Budapest, Mikszáth K. u. 2/a

Siklósi Attila 1158 Budapest, Bajcsy Zs. u. 86.

Panger Bt. 1161 Budapest, Szepesi u. 28/b

MIKROSZÁM Gmk. 5100 Jászberény, Fazekas u. 24.

WANTEX INTERNATIONAL Kft. 4700 Mátészalka, Nagykárolyi u. 3.

Vasvári Pál Gimnázium és Szki. 8000 Szekesfehérvár, Prohászka O. u. 71.

Sárvári Baromfi-feldolgozó V. 9600 Sárvár, Pf.76.

POTE Közp. Kutató Lab. Poto L. 7643 Pécs, Pf.99

DSR. Mémőki Iroda Kft. 1118 Budapest, Radványi u. 22/b

HANWHÁ BANK MAGYAROR. RT. 1088 Budapest, Rákóczi u. 1-3.

V+M Kft. 2131 Göd, Nemeskéri u. 42.

Keresztes Zsuzsa 1117 Budapest, Hengermalom u. 56.

Windows Panoráma

GÜNTNER-TATA Kft. 2890 Tata, Szomodí út 4.

Észak-Dunántúli Körny. Véd. Fel. 9021 Győr, Árpád út 28-32.

CD Panoráma

MEDIAGNOZIS Bt. 1300 Budapest, Pf.194.

A CP-VEL ÉRDEMES!

LÁSD HIRDETÉSÜNKET A 24. OLDALON!

The Cranberries: Doors and Windows

Az ablakok feltáruinak

A remek ír rockzenekar új, multimédia CD-jének címében a „Windows” ezúttal valóban ablakot jelent, s nem az operációs rendszerre utal (jóllehet tényleg ez alatt is futtatható). A *Cranberries* bemutatkozó CD-ROM-ján – amely az első ilyen vállalkozás az együttes történetében – az installálást követően, már a főcímhez kapcsolódva, ajtók és ablakok tárulnak elénk, s megjelenik a *No Need To Argue* CD borítójáról és az ezüstkorong hátoldaláról jól ismert sötétbarna dívány.

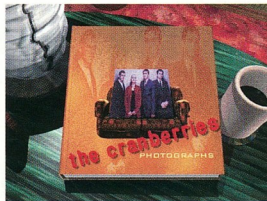
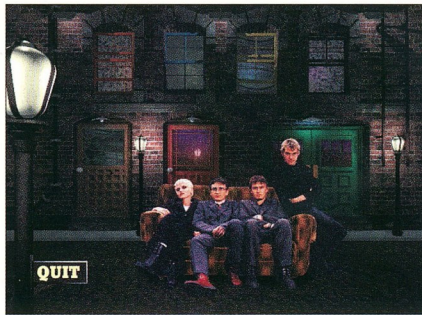
Miután a zenészek helyet foglalnak, egyenként rájuk katinthatunk, s néhány szó erejéig szóba elegyedik velünk a szöke énekesnő, *Dolores*; *Noel*, a gitáros; *Mike*, a basszusgitáros és *Fergal*, a dobos. Nem bánjuk meg, ha a fejük fölött lévő négy ablakra is ráklikkelünk – mindegyikre többször is –, mert néhány fotó kíséretében elhangzik pár szellemes (legálábbis annak szánt) mondat is.

Ezek után lépünk be sorban az ajtókon! Az elsőn átjutva egy kocsimba érkeztünk, a középső ajtó egy nappaliba vezet, míg a harmadik a színpalok mögé; mindegyik helyiségben ott találjuk a díványon ücsörgő négy zenészt.

Egy szokásos multimédia jó tanács: *kattintsunk rá mindenre, amire csak lehet*, mint egy elvárásolt kastélyban: lámpára, faliképre, függönyre, ládára, hangfalra, lemeztájszóra, rádióra, mert megannyi meglepetésben lesz részünk. Van, ahol csak egy izzót gyújtunk meg, de van, ahol történetet hallunk egy fotóról vagy rövidfilmet láthatunk a turnékról. Az asztalon heverő fotóalbumot felültre, hangképes beszámoló ismertet meg az együttes történetével, egy másik albumban az együttesről megjelent cikkek kinagyítható fotói és szövegei sorakoznak, míg a szövegkönyvben a Cranberries dalszövegeit találjuk. A muzsikusok mozgóképes interjúban avatnak be a kulisszatitkokba, hogy milyen érzés együtt utazni két fellépés között, izgulni-e a színpadon, hogyan váltott a zenekar az első CD-jük megjelenése után, s mi fűti őket a siker elérésére.

A CD-ROM ékessége egy videó, amely a Cranberries legsikeresebb számának, a *Zombie*-nak 1994. augusztus 13-án, a *woodstocki fesztiválon* rögzített koncertfelvétele. Az erőszak, a háború, a Belfastban és Boszniában történtek ellen szóló szerzemény élő változata igazi élmény a rajongóknak, még akkor is, ha a hangminőség a koncertfelvételek korlátait is jelzi. Itt viszont Dolorest nemcsak énekelni, hanem gitározni is láthatjuk.

A nappali szobában és a kocsomban egyaránt felfedezhetünk egy CD-játszót, amelynek billentyűzetével öt audiofelvételt is megszólaltathatunk. Az együttes első lemezéről (*Everybody Else Is Doing It...*) ismert *Dreams* négyperces élő felvételét s három számot, amelyek sem az első, sem a

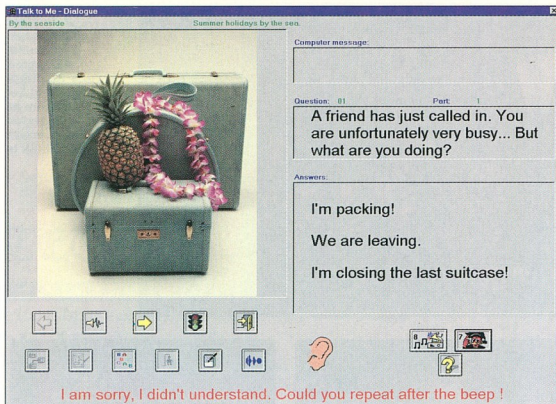

második (*No Need To Argue*) Cranberries-albumon nem szerepeltek: *So Cold In Ireland*, *Away Is I Don't Need*. Az ötödik szám szintén csemege, a *Zombie* akusztikus változata. Az összesen húsz percnyi zene természetesen audió CD-játszón is meghallgatható.

Tovább barangolnánk még az ajtók és ablakok között, de bő egy óra után be kell látnunk: mindenütt jártunk már, legfeljebb ismét meghallgathatjuk a dalokat, alaposan átböngészhetjük a szövegeket, újságcikkeket, megnézhetjük a megunthatatlan *Zombie-t*, s megcsodálhatjuk Dolores különleges énektudását, egyedi stílusát, lebegtetett, olykor októvokat ugató hangját.

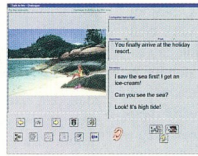
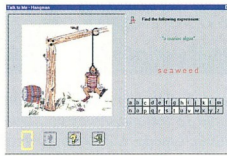
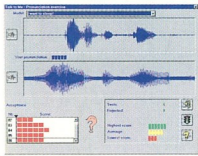
Bizonyára több ötlet, hang- és képanyag is ráférte volna a Magyarországon is kapható lemezre, de a korongot előállító *Philips Media* munkatársai arra is törekedtek, hogy a lemez minél több rendszeren legyen olvasható. A Cranberries multimédia az audió CD-lejátszó és a PC mellett *Macintosh-on* és *CD-I készülékeken* is élvezhető, így a sokféle változat kitölt minden szabad helyet a CD-n.

1. A nyitókép
2. Dolores Woodstockban énekel a *Zombie-t*
3. Interjú a zenészekkel
4. Fotóalbum az asztalon
5. Az albumban lapozhatunk is

Talk to Me

Szájbarágós nyelvtanulás

1. A számítógép kérdező, mi válaszolunk, majd ismét a gépé az értékelés tiszte
2. Egy „oszcollogramon” szemre is követhetjük kiejtésünk helyességét
3. Az ismét akasztott ember játék, most éppen szóiktalalás-sal ötvözve
4. Szemrevaló tájak segítenek előzni a tanulás unalmát

A multimédia képességekkel jeleskedő számítógépek már ma is jócskán kivesszük részüket – persze a hagyományos módszerek mellett – az oktatásból. A Francia Aurológ cég – e palettát színesítendő – egy egészen különleges nyelvtanító CD-t készített. A program megfelelően felszerelt MPC-n (486DX, 8 Mb-át RAM, 16 bites hangkártya, kétszeres sebességű CD-ROM meghajtó) futtatható. A Magyarországon a *Premiere Training Company* által forgalmazott korong tavaló több nemzetközi díjat is elnyert, így a szerkesztőség munkatársai nem kevés várakozással fogtak az installálásához.

A windowsos felületen megjelenő program különlegessége, hogy a felhasználó tanulás közben beszélgethet a számítógéppel, méghozzá élőszóban. Ehhez természetesen úgy mikrofonra is szükség van. A program bejelentkezése után választhatunk a fő témakörök (*Éteremben, Vásárlás, Nyaraló kiválasztása, Időjárás, Nyaralás a tengernél...*) egyikéből. A komputer ezt követően megszólítja a tanulót, s kérdésre a képernyőn megadott válaszok egyi-

kével felelhetünk. Ha a válaszuk helyes, akkor a számítógép felismeri szavainkat, s ettől függően lép tovább. Újabb és újabb párbeszédet követik egymást, miközben jól begyakorolhatjuk az élőbeszédet. A kérdések és válaszok zöjve a képernyőn is olvasható, sőt az aktuális beszédértékmához mindig egy-egy látványos fénykép is kapcsolódik.

A beszéd gyakorlásakor a számítógép a megfelelő anyanyelvi mintával összehasonlítva gondosan ellenőrzi a kiejtésünket. Amennyiben ezt még nem találja kellően csiszoltnak, illetve a beállított küszöbszinten többször próbálkozára sem érhető a gép számára, akkor érdemes belépni a kiejtési gyakorló menüjébe. Itt először az eredeti mintát halljuk, majd megismételjük a kiválasztott példamondatot. Mindkét kiejtés oszcillogramja megjelenik a képernyőn, vizuálisan is segítve az elemzést és az összehasonlítást. A program külön ablakban értékeli, hogy mennyire sikerült megközelítenünk a mintát. Mondatrészeket, szavakat is elkülöníthetjük, hogy a nehezebb részeket többször is gyakorolhassuk.

A dialógus és a kiejtési gyakorlat együttese alkotja a program gerincét, ezért a nyitó képernyőn ezeket külön ikonokkal is elindíthatjuk. Mintegy felidültülő nyelvi játékokkal is fejlesztethetjük tudásunkat. Közülük egy például az ismert „akasztott ember” játék, ahol egy-egy szó kitalálása a cél. Egy másik szórozozottat menüpontban asszociációs készségünket csillogtat-hatjuk, de olyan feladatokat is találunk, ahol hiányzó szavakat kell a példamondatokba beillesztenünk.

A diktálás feladat során egész mondatot kell hallás után leírni. Csak akkor léphetünk tovább, ha nyelvtanilag teljesen hibátlanul sikerült begépelni az aktuális mondatot. Ismételhetünk is, továbbá a felkész mondat helyességét is ellenőriztet-hetjük a programmal. Végül tomáztatja az elmét a szörend játék is, amelyben az összekevert szavak-ból kell értelmes mondatot kiraknunk. A játékok-ban nyelvtanár értékeli az elvégzett munkánkat: hol kiintézetben részesít bennünket, hol pedig „felrobban” mérlegében.

Az opciók menüpontban lehetőség nyílik né-hány – a programmal kapcsolatos – beállításra is. Módosíthatjuk a hangerőt, és a mikrofon zajszintje is itt kalibrálható. Nagyon fontos a tanár „ébersé-gének” pillanatnyi állapota is, hiszen ettől függ ki-jetésünk elbírálásának szigorúsága.

A *Talk to Me* az órai munka tökéletes kiegészítője, igaz, „csak” a beépített témakörökből vá-laszthatunk. Legnagyobb előnye kétségkívül az, hogy segítségével a tanuló egymaga gyakorolhatja az élőbeszédet. A program ugyanis megköveteli a diaktól, hogy miután alaposan megfigyelte a kiejtési mintát, próbálja meg elfogadható szinten utánozni. A kiejtést szá-mítógép értékeli, így a hallgató – a csoportmunkát sokszor bénító – gátások nélkül beszélhet. A programmal jól begyakorolt tudásunk magabiztosabban használható a valós élethelyzetekben is.

A szoftver fejlesztők több nyelven (angol, német, francia) is elkészítették a CD-t, s ezen belül is válogathatunk a tudásszintünk-nek leginkább megfelelő – kezdő-újrakezdő és kezdő-középha-ladó – változatok közül. A program installálásánál egyikébként még azt is kiköthetjük, hogy a menük és a tájékoztató szövegek valami-lyen más, a tanulandóktól eltérő nyelven jelenjenek meg. A *Talk to Me* CD-je mindazoknak ajánlható, akinek a nyelvtanulás során gondjuk támad a kiejtéssel, illetve akinek kevés a lehetőségük az élőbeszéd gyakorlására.

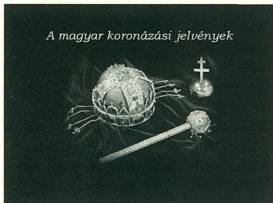
Szepesi Tibor

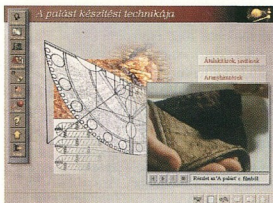

Millecentenáriumi CD-trió

„Őseinket felhozád...”

A magyar koronázási jelvények

A palást kőszobrász technikája

Károlyi Ágostásita koronázása 1825

A legismertebb uralkodói jelvények (felső kép)
Az útbálgazítás alapján talán ma is elkészíthetnénk Szent István palástját (középső kép)
A hosszú tekercs-kép részleteit ki lehet nagyítani (alsó kép)

a magyar szent korona került-e a király fejére. Az ország népe nem is tekintette törvényes uralkodójának azt a királyt, akinek felkenési szertartását nem az igazi koronával végezték – másfelől, ha a magyar szertartási rend szerint koronázták meg, akkor elfogadták és királyukként tisztelték, még ha idegen származású volt is – hallhatjuk a CD-n a koronázásijelvény-együtt-tést bemutató kísérőszövegben.

A *Cognitech Kft.* által készített lemez részletesen ismerteti az uralkodói jelvények – és velük a magyar királyság – ezeréves történetét. A korai évszázadokban a korona ábrázolása szinte tabu volt; ebből a korból nem is maradt fenn hiteles ábrázolás. Első királyaink koronázási szertartásait csak Kálti Márk 15. századi Képes Krónikájából ismerjük. Később a szent koronával különösen a Habsburg-ház tagjai ábrázoltatták magukat előszeretettel – ezzel is sugallva törvényes magyar királyi voltukat.

Az egymást váltó, néha igen rövid életű királyok mellett a korona sorsa is meglehetősen hányatott volt. *Onó* bajor herceg például a lova nyergéhez erősített csobolyóban rejtette el, ame-

E címmel nyílt meg a Magyar Nemzeti Múzeumban a magyarság 1100 éves történelmét bemutató kiállítás, amely interaktív multimédiás rendszerek segítségével is szolgálja a látogatókat. A kiállítási megnyitóval egy időben mutatják be a millecentenáriumi évforduló kapcsán meghirdetett CD-ROM-pályázat nyertesének munkáit. A múzeum egy-egy jelentős gyűjteményét – a magyar koronázási jelvényeket, a fegyvertárat és a századforduló városképeit – bemutató három CD szövege magyar és angol nyelven készül.

Magyar koronázási jelvények

Az uralkodói jelvények nemcsak történeti értékük következtében becsek egy ország számára, de egyben az önálló államiság jelképei is. Egész Európában a magyarok az egyik legrégebbi és legépebben fennmaradt koronázásijelvény-együttes – a korona, a jogar, az országalma, a kard és a palást. Az első magyar királyt, Istvánt (mai időszámítás szerint) 1000-ben, az utolsót, *IV. Károlyt* 1916-ban szentelték fel. Amikor István a *Szilveszter* pápától kért és kapott koronával királlyá koronáztatta magát, az egész magyarság sorsát fűzte a keresztény Európához.

A legfőbb hatalmi jelvény, a korona egyedülálló szerepet töltött be a magyar történelemben. A királyi koronázás érvényessége függött attól, hogy valóban

lyet azonban útközben elveszített. Másnap ugyan megtalálták a koronát, de a néphit szerint ez a gondatlanság is azt bizonyította, hogy nem méltó a magyar trónra.

Az utolsó magyar királyt, *IV. Károlyt* és *Zita* királynét Budán koronázták. Károly azonban már csak rövid ideig illett a magyar trónra: az 1918-as forradalomban megfosztották királyi jogaitól, a forradalom leverése után pedig *Horthy* csatában üzte ki *Habsburg Károlyt* az országból.

A királyság megszűnésével azonban a korona hányattatása még nem ért véget: a II. világháború idején a szent joggal együtt Ausztriába menekítették, ahol Szent István ereklyéjét a salzburgi érsek befogadta, de a koronázási jelvények őrzésére már nem vállalkozott. IV. azokat egy olajoshordóba helyezve elásták, majd később Amerikába szállították. A CD-n évszámok, korabeli metszetek segítségével kísérhetjük végig a korona vándorlását 1001-től 1978. január 15-ig – *I. István* megkoronázásától egészen addig, amíg az Egyesült Államok visszaadta a felbecsülhetetlen értékű kincseket.

Sokáig folytathatnánk a történelmi események leírását; a CD-n főlhalmozott többkötetnyi tudásanyag a magyar királyság története mellett a koronázásijelvény-együttesre vonatkozó kutatási eredményekre is kiterjed. A hatalmas anyagban számos megközelítésben kereshetünk: a *Tartalomból* az egyes fejezeteket lapozhatjuk föl, a *Jegyzékből* a *Turmutatót*, a *Katalógust* és az *Időrenyi táblát* értejük el. A tárgyutatóban főleg személy- és helynévgyűjtemények lehet keresni, a Katalógus műfajok szerinti csoportokba (képek, szöveg, videó és zene) rendezve közli a forrásokkal együtt az összes feldolgozott tételt. A zene aláfesztésként is hallgatható. Az Időrenyi gombra kattintva 975-től 1978-ig sorakoznak az évszámok. Ha valamelyik időpontot kiválasztjuk, az alsó ablakban megjelenik az a név, amelyhez az adott időpontban jelentős esemény kapcsolódik, amelyről – ha kívánjuk – természetesen egérkattintásra bővebben is olvashatunk.

Fegyvertár

Danjanich táborka a kivégzése előtti éjszakán gyönyörű imát írt felesége vigasztalására. Időrendben ez az utolsó szöveges dokumentum, amelyet olvashatunk a *Fegyvertár* legutolsó darabjait bemutató CD-n. A korábbi évszázadok hangulatát *IV. Béla* írása, *Hunyadi Mátyás* levele vagy *Apor Péter Methamorposis*a érzékelteti. Az *Info2000 Kft.* és az *Allegro Bt.* fejlesztésében készült CD-ROM az Árpád-kortól az 1848-49-es szabadságharcig terjedő évszázadok jelentős személyiségeit és jellegzetes harcosait – szám szerint 63-at – mutatja be mintegy 600 fotó, 250 metszet, festmény, rajz, félförányi videofelvétel, valamint illusztrációk segítségével.

Sokan viszolyognak a fegyvertároltól, ez a CD azonban nem kell idegenkedést vagy félelmet – ellenkezőleg: a fegyvert viselő ember koncentrációja hozzá közelebb a történelem eseményeihez. A *pickárolt* például nemcsak azt tudhatjuk meg, hogy „4,4-5 méter hosszú szálfegyver” volt, mely a 16. század végén

fontos szerepet játszott a lovasság rohamának elhárításában, hanem azt is, hogy a pikások a lövészekhez képest dupla szoldot kaptak, mert nekik előveszegették fegyvereikkel, a sündiszőrá emlékeztető alakzatban akkor is egy helyben kellett maradniuk, ha ágyúval lőtek rájuk.

A fölfegyverzett naszádosok a 16. században a dunai hajók szolgáltak. A komáromi naszádosok olyan odaadással küzdöttek a török ellen, hogy *Ferdinánd király 1554-ben kiváltságlevelét adott ki számukra, merthogy a királynak kötelessége, hogy a kereszténység és az ország érdekében hűséggel szolgálják jutalmakkal és kiváltságokkal tinte se. A veretes mondatok olvasása közben Tinódi Lantos Sebestyén zenéjét hallgathatjuk.*

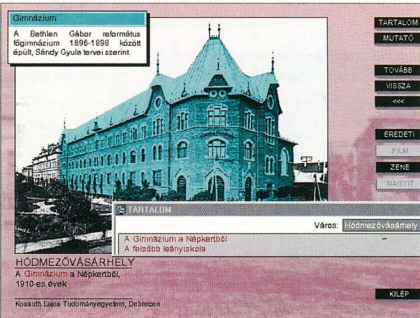
A zenei szerkesztő minden egyes figurához a kort idéző zenészműt választott. Hallhatjuk a Góbi sivatag dicsőítő énekét, melyet a marinhur tompa fényű hangja kísér, az Anjou-kori nehez fegyverzett lovas nézegetve pedig a keresztes lovagok zenéje szól. A Zene gomb melletti kérdőjelet kattintva rövid ismertetőt is olvashatunk a műről és az előadókrol.

A Tartalom behívásával az egyes harcsook neve alapján vagy az Időszalag mozgatható csúszkáját megragadva az egyes korszakok szerint lehet keresni az adatbázisban. Az egyes figurák által viselt fegyverek nevére kattintva az értékes ritkaságokat műzeumi tárgyként, számos tudnivalóval körítve, kinagyítva is megszemlélhetjük.

Városképek – 1900

A pozsonyi Mihály-kapunál működött *Imhof Ernő Első pozsonyi gőmosós-tisztító és függőnyfénysztési intézete*. Az eredeti fényképfelvétel mindössze egy cetgábla látszik, a feliratot csak a két nagyításook lehet elolvasni. Milyenek voltak a magyar városok a századfordulón, hogyan éltek az akkori emberek, hova jártak kirándulni, szórakozni? Hány településnek volt városi rangja az első világháború előtt? Melyik városnak hány lakosa volt, és kik mivel foglalkoztak? Csak ízelítő e néhány kérdés, amelyekre választ kapunk a szintén az *Info2000* és az *Allegro* által készített *Városképek – 1900* című lemezeiről.

A zsebfotózás a századlmez és a hordozható fényképezőgépek elterjedésével, a múlt század 90-es éveitől kezdve lett igazán népszerű. Ekkor tömegesen készültek fényképek a helységek nevezetességeiről, jellemző utacéretlekekről, de ez volt a háskora az életpék- és a portrékészítésnek is. Az 1890–1914 közötti „boldog békeévek” városi életének képeiből válogatot mintegy 2000 kommentált fotográfia, 80 percnyi zenei anyag és 20 archív filmfelvétel mutatja be a világ vérkeringésébe egyre jobban beépülő Magyarországot. A CD-n minden korabeli ma-

A néző megszínezheti a képekhez azt a részletet, amely „mögött” pluszinformáció rejtőzik

Ekkora területen volt 131 város a századfordulón

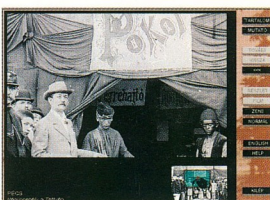
gyar város neve szerepel a Tartalom ablakban. A helységnevére kattintva megjelenik a város térképe, az alsó ablakban pedig az 1900-as népszámlálási adatok mellett a város gazdasági életének leírása olvasható. Néhány városról nincs a múzeumok birtokában használható fénykép: itt meg kell elégedni a térképpel és az adatokkal. A képek fele a Nemzeti Múzeum, a többi a vidéki múzeum gyűjteményeiből származik.

A CD nézője úgy érezheti magát, mintha egy történelmi utazáson venne részt: végigjárhatja az érintett városok reneszázsát, görökös, barokk, szecessziós műemlékeit. Először madártávlatból látható a város, utána „bemejünk” a városba: utcaképek, a külvárosok, gyárak, építkezések fotói, majd életképek mutatják be az egykori városokat és az ott lakókat.

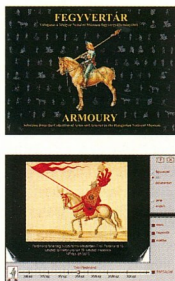
A képaláírásban szereplő megnevezések között ugropontok is vannak, amelyek segítségével könnyű tájékozódni a felvételeken; ezekre a szavakra kattintva a kép megfelelő részének színe egy pillanatra megváltozik. A képeken látható objektumok (épületek, szobrok, közlekedési eszközök, emberek stb.) „mögött” információkat találhatunk. Azokat az objektumokat, amelyekhez háttérinformációk is tartoznak, a néző megszínezheti. A zenei háttér a századforduló magyar klasszikus zeneszerzőinek darabjai, illetve 1900–1910 között készült kupaé-, nótáé s slágerfelvételek adják. Ez utóbbiak a Rádió archívumából származnak.

Ebből az időből még nagyon kevés filmfelvétel maradt fenn, közöttük egy gyöngyös *Stepka Flóriánról*, a fővárosi tolonccsisról készített mozgóképek, aki a film készítésekor már 25 éve fuvarozta a pesti csirkéfegeköt. Között például *Gyimes doktor*, a diplomás kasszaőrök. A 20 „klip” többsége Budapesten készült, de vannak felvételek néhány vidéki városról is, többek között láthatjuk, amint Mária Terézia főhercegnő és gyermekei megrékeznek Szombathelyre.

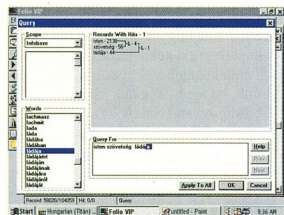
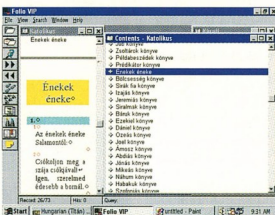
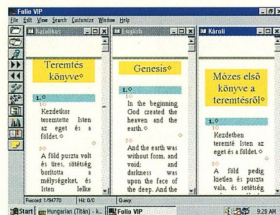
Tótségi Zsuzsanna

A pokol kapujában az Adó és a Végrehajtó

1. Az Arcanum a CD-n egymás mellé sorakoztatva a katolikus, a James King-féle és a Károli Bibliát
2. Szóra vagy szókapcsolatra kereshetünk a szövegben
3. A program szemléletesen ábrázolja a „találatokat”

Minden európai nemzet kultúrkincsének része az ország nyelvére lefordított Biblia. Joggal büszkék az angolok a James King-féle fordításra, miként a magyarok nagy részének is még mindig Károli Gáspár veretes, ámbar némileg modernizált fordítása jelenti a könyvek könyvét.

A Bibliát a számítógép képernyőjén is olvasni vágyóknak hosszú ideig meg kellett elégedniük egy furcsa, csak DOS-ban kezelhető kiadással. A Károli-fordítás CD-s változatának kiadója az Arcanum volt, amely most új, három standard szöveget – a James King-féle angol, a Károli Gáspár-féle modernizált magyar, valamint a hatvanas években is elterjedten használt katolikus fordítást – tartalmazó CD-vel rukkol ki. Sajnálhatjuk viszont, hogy a legújabb standard szöveg, az úgynevezett *revidált ökumenikus fordítás* a hazai jogtulajdonosok engedélye híján nem kerülhetett a CD-re. Mert ugyan ki gondolná, hogy a Biblia különböző kiadásaihoz is fűződnek szerzői jogok!

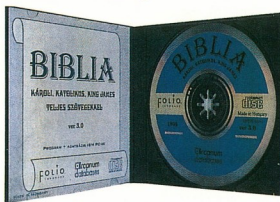
A rendszerre visszatérve, ezt kétféleképpen használhatjuk. Ha a mellékelt megfelelő lemezről telepítjük, akkor a *Folio keretrendszerből* egy angol parancsnyelvű verziót installálunk gépünkre. Ha viszont ragaszkodunk a magyar változathoz, akkor a CD-ről a Help installációs leírásában megtalálható állományokkal felül kell írni az aktuális könyvtár tartalmát. A Folio jogtisztja magyarításá szintén az Arcanum munkája, és a *menük szövegezése valóban méltó a lemez tartalmához.*

A Folio mellé adják a magyar TrueType fontokat is, amelyek szerencsére nem írják felül nevükkel a korábbi betűkészleteket. Ezeket szintén „kézzel” kell beilleszteni a Windows rendszerbe a *Control panel Font* menüjéből, majd a betűtípust az *Egyéb Szövegkiemelő* menüben kell beállítani – a szöveg betűtípusának kiválasztásával – a megfelelő fontra.

A többféle szövegnek akkor van jelentősége, ha azok *szinkronban is olvashatók*. Az automatikus szinkronfutás lehetőségét is megteremtették, ez a *Megnyitás* menüen keresztül állítható be. Az egyes fordítások közötti rejtett keresztvitalakozások a *Látkép/Rejtett* menüpont aktiválásával jeleníthetők meg. Ha ezekre kattintunk, akkor a másik fordítás azonos helyét hozhatjuk be a másik ablakba. A *K* betű a *Károli*, az *Sz* betű a *Szent*

Biblia magyarul, CD-n

Igealak

István Társulat által kiadott katolikus standard kiadást, míg a *E* az angol James King-féle fordítást jelöli.

Szóra vagy szókapcsolatra kereshetünk a szövegben, ám ekkor, tekintve, hogy a CD a szöveget betűhöz tartalmazza (Bibliát másképpen nem is illik szabad kiadni), a keresés során ügyelnünk kell az *eredeti írásmódra*. Különösen arra, hogy a Károli-féle szövegben, bár modernizált változat, az egyes szavak és kifejezések írása nem egységes, sokszor kifejezetten archaikus. Kereséskor tehát célszerűbb a kulcsszó táblázatból válogatni.

A keresés különben a Folio szokott módszerén alapul, azaz a keresőszóbe egymás mellé írj szavakat mindig az „ES” kapcsolat fűzi össze. A program egy keresési fában szemléletesen ábrázolja a „találatokat”, ám mindig csak az aktív ablakban kereshetünk.

A rendszer legnagyobb erénye, hogy együtt szerepel benne a három teljes szövegű Bibliafordítás. Erről tudni kell, hogy míg a *katolikus Biblia 73*, a *másik kettő csak 66 könyvet tartalmaz*. E hét további könyvön kívül még egyéb szövegrészeket is beiktattak a katolikus Bibliába. A legjobban *Eszer és Dániel könyve* tér el a különböző változatokban.

A számítástechnikai rendszer létrehozásakor további bizonydalom volt, hogy a *számozás több mint 1300 helyen eltér a katolikus és a másik két fordítás között*, emellett mintegy 206 helyen különböző az azonos versek beosztása is. A program készítői mindezt úgy hidalják át, hogy a katolikus szövegben a szokásos bibliai hely számása mellett – ha az eltér a többitől – külön betűjelzést alkalmaztak.

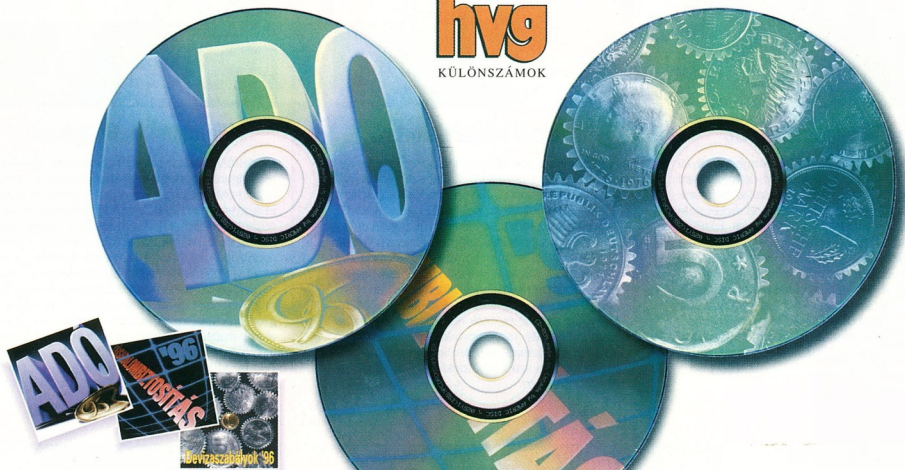
A rendszer-CD-n egyébként még egy további adatbázis is található. A *magyar szabadalmak*, aminek azonban az adatbázis kiadójától *külön meg kell vásárolni a keresőprogramot*. A Biblia az adatbázisok egyszerű felmósolásával *hálózatra telepíthető*, ahol azt akár a magyar nyelvű Folio, akár a Novell-féle verzió kezelheti. Az adatbázisok *43 Mbóját foglalnak el a hálózaton*. Ne feledkezzünk el azonban az adatbázisok jogvédelmeséről! Ezek eredeti céltól eltérő felhasználásához – például a teljes szöveg kiadásához – a kibocsátó engedélyt kell kérni.

Kis János

Adó-, Tb-, Deviza-különszámok – keresőrendszeres elektronikus formában

hvg
KÜLÖNSZÁMOK

Az elektronikus HVG-különszámok komolyabb számítástechnikai jártasság nélkül is könnyen kezelhetők. Az elektronikus különszámokat olyan visszakereső rendszerrel láttuk el, amellyel a gyakorlatlan kéz is gyorsan megtalálja és összefüggésbe hozza a paragrafusokat.

Az **elektronikus Adó-különszám** tartalmazza az adótörvényeket és a HVG kommentárjait. Könnyen választ kaphat például olyan kérdésekre, hogy melyik adó milyen napon esedékes, vagy mely bírságok mértéke 20 százalék.

Az **elektronikus Tb-különszám** teljes terjedelmében tartalmazza a vég-

rehajtási utasításával egybeépített tb-törvényt. Ismerteti a nyugdíjserű ellátmányra vonatkozó szabályokat, a családi pótlék és a táppénzfizetés új rendszerét.

Az **elektronikus Deviza-különszám**ból megtudhatja például, hogy mely tevékenységek az engedély- és melyek a bejelentéskötelesek, vagy mit kell tenni, ha bármilyen célból devizát akar külföldre átutalni.

Ha választ keres kérdéseire, egyszerűen beírja a keresett szavakat, s már meg is jelenik a „megoldás”.

A hajlékonylemezen és CD-n egyaránt kapható kiadványok Windows-os számítógépeken használhatók.

M E G R E N D E L Ő

- Igen, megrendelem az Adó '96 törvényeket a HVG kommentárjaival 3,5"-os floppylemezen 2000 Ft-ért (+ postaköltség) CD-lemezen 2950 Ft-ért (+ postaköltség)*
 Igen, megrendelem a Tb '96 törvényeket a HVG kommentárjaival 3,5"-os floppylemezen 2000 Ft-ért (+ postaköltség) CD-lemezen 2950 Ft-ért (+ postaköltség)
 Igen, megrendelem a Deviza '96 törvényeket a HVG kommentárjaival 3,5"-os floppylemezen 2000 Ft-ért (+ postaköltség) CD-lemezen 2950 Ft-ért (+ postaköltség)

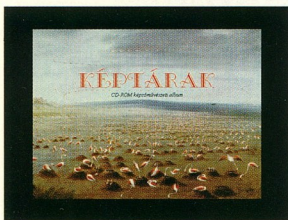
Csekket/számlát kérek a befizetéshez.

Név: ..... Telefon: .....

Cím: .....

*Az elektronikus Adó '96 demováltozata megtalálható a CD Panoráma és havi mellékletében. (A demotermék 1 órán keresztül 1996 május 15-ig használható.) Ha a demováltozatot a vételár megfizetésével véglegesíteni kívánja, kérjük, hívja a HVG vevőszolgálatát a 250-6595 telefonszámon.

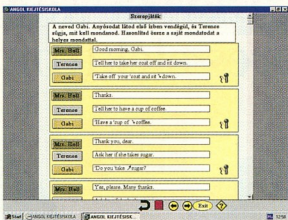
Kérjük, a kupont küldje a HVG Rt., 1300 Budapest 3., Pf. 20. címére vagy a 269-7153-as faxszámra.

Képtárak

A *Minor Kft.* új CD-ROM-ja képzőművészeti kirándulásra hívja az érdeklődőket, s a Nemzeti Alapinterterve építve mutatja be az elmúlt századok jelentős festészeit alkotásait a 19. század elejéig. A világ híres múzeumai közül a *Kunsthistorisches*, a *Louvre*, a *Metropolitan*, a *National Gallery*, a *Prado*, a *Szépmművészeti*, az *Uffizi* és a *Zwinger* festményeinek reprodukciói sorakoznak a lemezen. A képekkel gazdagon illusztrált anyag körülbelül 700 évet fog át a festészet történetéből. Remek hanganyaggal kiegészítve iskolai oktatásra és otthoni felhasználásra egyaránt alkalmas. (A program Multimedia ToolBookkal készült.)

Forrás: Kossuth

Angol kiejtésiskola

A Profi-Média kiadványa a helyes kiejtésre tanít, ami a magyar anyanyelvűek számára az angol elsajátításának talán legnehezebb feladata. A lemezen több száz szó, szópár, mondat és szóvégezéslet található, ezenkívül különféle feladatokkal és gyakorlatokkal is próbára tehetjük tudásunkat. A kiejtésiskola szerzője dr. Szabados Márta nyelvtanár. A lemez különlegessége, hogy a pusztán kiejtésen túl az angola jellemző hangjelölést is foglalkozik. A kiejtésiskolát „kijárva” az angoli tanuló – től az angol, hogy meg szabadulnak a magyaros kiejtési hibáktól – jobb beszédélességre és könnyebb beszéd-megértésre is szert tehetnek.

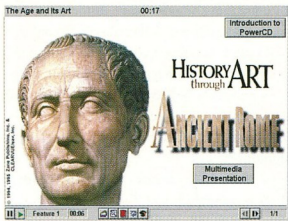
Forrás: Kossuth

Welcome to Bodyland

A káprázatos színekkel, rajzfilmes emlékeztető figurákkal, kellemes dalbetétekkel gazdagított kompaktlemez ismerős területre kalauzolja a gyerekeket: bemutatja Bodylandet, azaz a saját szervezeteiket. Kirándulást tehetnek többek között a fejük és agyuk, szemük, szájuk, csontrendszerük, belső szerveik mélyére. Valamennyi helyszínen érdekes kérdésekre kaphatnak választ (írásban vagy hangosan). Olyanokra például, hogy miért is álmodunk? Ha pedig a gyerekek elunták a kalandozást Bodylandben, akkor meglátogathatják a „játéktornyot”, ahol interaktív szórakozással tölthetik idejüket.

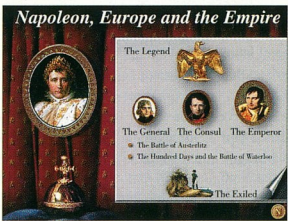
Forrás: MIXIM Kft.

History through Art Ancient Rome

A kilenc kompaktlemezből álló történelmi, filozófiai és művészeti sorozat e darabja az ókori Rómába kalauzolja el az érdeklődőket. Szobrokat, épületeket, festményeket mutat be, valamennyit képes-hangos-magyarázattal kiegészítve. Több mint 30 percnyi rövidfilm, 600 színes fotó (a legtöbb közülük teljes képernyős), 15 ezer szavas enciklopédia és 150 interaktív kérdés (és persze válasz) segíti az eligazodást. A Római Birodalmat bemutató kompaktlemez is a Power-CD sorozat tagja, így jellemző rá, hogy futtatása egyáltalán nem terheli a merevlemez.

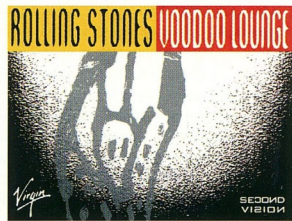
Forrás: Autotex

Napoleon – Europe and the Empire

Az Infogrames cég Multimedia History sorozatában Napóleonnal készült átfogó multimédia CD-ROM, amely egyaránt futtatható Windows és Macintosh környezetben. Az igényes grafikai multimédia végiggöveit Napóleon életét, bemutatja szerepét a francia történelemben. Az anyag két nagy része bontható, az egyikben a „Napoleon-sztorival” ismerkedhetünk meg, a másikban pedig tematikus enciklopédiát találunk a korabeli eseményekről. A csatákról és történésekről, az egykori városképekkel kiegészített kimerítő információkat kérhetünk, amelyeket közvetlenül ki is nyomtathatunk. (A program Macromedia Directorral készült.)

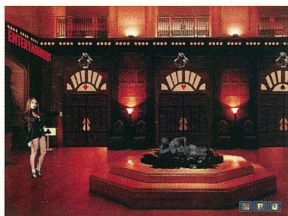
Forrás: Kossuth

Rolling Stones – Voodoo Lounge

A *Virgin* kiadó jelentette meg a Rolling Stones Voodoo Lounge című audio-CD-jét multimédia tállalásban, ahol *Mick Jagger* és a többiek a virtuális valóságban fogadják a látogatót. A Voodoo Lounge két színtérre a bárpartit kiindulva bejáratunk minden helyiséget, s megismerkedhetünk az együttessel és a Rolling Stones sajátos stílusú szerzeményeivel. A *Voodoo Lounge* menüben a kalandozó Stones figurákkal, grafikaikkal alakíthatja ki saját, lüktető, vizuális revüetét, miközben hallgatja a Rolling Stones dalait. A multimédia CD-ROM Windows és Macintosh környezetben egyaránt futtatható. (A program Macromedia Directorral készült.)

Forrás: Kossuth

Club 21

A Vivid kiadó interaktív „hot” kártyajátékának nyertes megtekintheti egy sztriptízbar műsórát. A játék egy háromdimenziós virtuális játéktérben zajlik, ahol a vállalkozó szellemű játékos *Tarával*, a kaszinó háziasszonyával ülhet le egy *Black Jack* partira. A kitaró versenyzőnek három játékban és három szóban kell átüzennie magát, s ha sikerrel jár, akkor Tara szerinti speciális élevezetékben lesz része. Az ilyen örömlök vágyók Windows és Macintosh rendszeren is futtathatók a játékok, amelynek grafikája és ötletes szervezése az igényesebbek közül való. (A program Macromedia Directorral készült.)

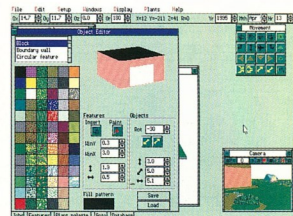
Forrás: Kossuth

Great Unlimited Noises

A Drakkar cég látványos interaktív kereskedelmi katalógust készített *heavy metal*-rajongók számára. A felhasználó játékos formában tekintheti meg a kollektiót, amely különböző pótlók, poszterek, megjelenő audio-CD-k, valamint vérbeli heavy metalosok számára nélkülözhetetlen egyéb kellékek, jelvények és diszkek gazdag választékából áll. Mindezekből természetesen rendelni is lehet. A kiadó egy érdekes labirintus játékot is mellékel a katalógushoz, és a felhasználó a címben említett *határtalan zajokat* a beépített heavy metal effektusokból interaktív úton maga is előállíthatja. (A program Macromedia Directorral készült.)

Forrás: Kossuth

3D Gardner Designer

Ísmét egy kettervező program, amelynél óriási adatbázisból meríthetünk: több száz fájl, borokorral, évelő és egyházi növényről tudhatjuk meg mindazt, amit egy hobbi kertésznek ismernie illik. Az adatbázis egyébként nyitott, s így akár saját, a programban nem szereplő kedvezőket is felvehetjük a többi növény közé. Az objektumok megjelenítése a térbeliség illúzióját kelti (ezért is szerepel a „3D” a címben), s ez az érzés csak tovább erősödik akkor, amikor a program különféle szövegekben is megmutatja a már megtervezett kertet.

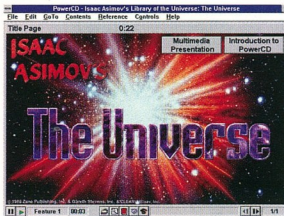
Forrás: Autotem

Closet Conductor

A dirigáló a karmestert ábrázoló dobozban megbúvó CD-ről sajnós nem lehet megtanulni karmesterkedni (holott a program ezzel állít). Ígáz, a kompaktemlék mellé – stílusosan – még egy karmesterpalcát is csomagoltak. Az oktató CD kicsire sikerült AVI fájllok segítségével mutatja be az alapfogásokat, elmagyarázza a karmesterség örök érvényű törvényeit, megpróbálja uniformizálni azt, amit valójában nem lehet. Ami viszont a CD javára írható: a lemez mellett két válogatást is találunk a komolyzene klasszikusainak műveiből.

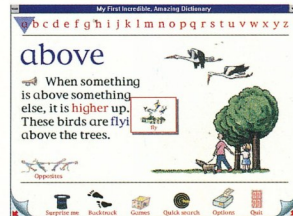
Forrás: Szoftver ABC

Isaac Asimov's Library of the Universe

Méreteiben is tekintélyes a világmindenségréől szóló, s Isaac Asimov nevével fémjelzett CD-ROM összeállítás: hat kompaktemlék kerül egy csomagba. A témák: a *csillagászat*, a *Naprendszer belüli* és az azon *kívül eső bolygók*, a *ISAAC*, az *űrkutatás* és a *világmindenség*. Valamennyi CD hasonló szerkezetű (Power-CD-kről lévén szó, nem kell külön installálni őket): színes fotók, angol nyelvű narrátorri szöveg, csodálatos videoklipek segítenek egy-egy téma részletes megismerésében. A kompaktemlékeken értelmező szótárak is találhatóak, s – ha úgy tetszik – kérdés-felelet formájában mérhetjük le, mit tudunk tágabb otthonunkról.

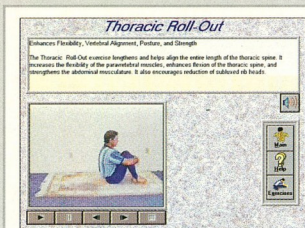
Forrás: Autotem

My First Incredible, Amazing Dictionary

Angol nyelvterületre s elsősorban 3–7 éves gyermek számára készült értelmező szótár, amely persze remek nyelvtanítási eszköz is lehet. A programban ezer angol szó zenés-rajzos magyarázata szerepel. Az időnként megjelenő szövegeket át meg átszövik a hivatkozások, így órákon keresztül kalandozhatunk az angol szavak birodalmában. S hogy a kirándulásunk ne váljék unalmasá, aról kedves animációk és egészen különleges hanghatások gondoskodnak. Végül, ha kíváncsiak vagyunk, hogy mennyit sajátított már el a gyermekünk, akkor kattintsunk a *Games* ikonra, s máris egy tudást próbáló interaktív játék kellos közepébe csöppenünk.

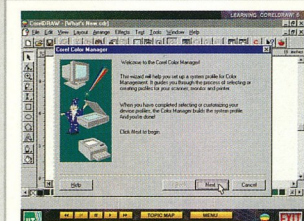
Forrás: Autotem

Back Pain

A program tulajdonképpen egy gyógyászati segédeszköz, amely azonban mégsem alkalmas közvetlen gyógyításra. Testünk egyetlen részére, a hátra koncentrált. A megjelenő képen kiválaszthatjuk azt a területet, amellyel panaszaink vannak, majd anatómiai rajzokkal kiegészítve magyarázat után megtekinthetjük a javasolt gyakorlatokat. Ezeket rövid filmek foglalják össze, amelyek részletesen bemutatják a szükséges mozgáselemeket.

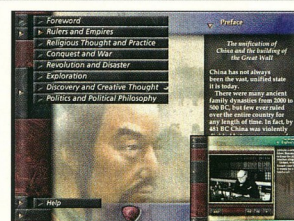
Forrás: Szoftver ABC

Learning Core!DRAW 6!

A Core! cég CD-Home sorozatában megjelent tartalmaz tananyag. Sokan súlyos ezeket fizetnek a program funkcióinak alaposabb megismeréséért, a Tanuljuk a Core!DRAW 6-t! CD-n található tananyag elemzése, gyakorlása viszont ennél jóval jutányosabb: kétnapos – nemzetközileg elfogadott – intenzív tanfolyam elvégzésével egyenértékű. Közben a legitehesebb forrásból, a legjobb tanároktól sajátíthatjuk el az illusztrációs program használatának fortélyait.

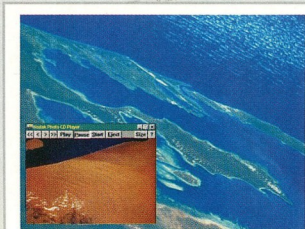
Forrás: Core!

Events that Changed the World

Nagy vállalkozás „Az események, amelyek megváltoztatták a világ folyását” című CD, amelyről tematikusan kereshetők vissza az ismeretek. A CD gazdag tartalmának jellemzésére, képként két, időben egymástól nagyon távoli világot idéz: a Krisztus előtt 2000-ben élt, a kínai tartományokat birodalommal egyesítő, dinasztiaalapító Shih Huang Ti császárt és a Harmadik Birodalom feltétele nélküli kapitulációját 1945. május 8-a reggelén bejelentő Winston Churchillét (hangos videó).

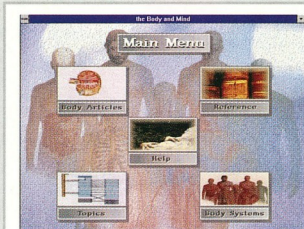
Forrás: Kossuth

Planet Earth

A Nagy képek („Big Pictures”) sorozatban megjelent, „A Föld nevű bolygó” több mint meglepetés! A NASA féltve őrzött képei közül most száztíz jogdíjmentesen használhat fel a CD vásárlója. A telepítés után indítható Kodak Photo-CD lejátszó gyorsan és gördülékenyen mutatja be a képtárat. Az egyes képekhez bejátszott szférikus dallamrészletek fokozzák az élményt! A lemezen található Kodak Photo-CD böngésző (browser) és Access programok tényleg olcsóbbak a lemez, amelynek csemegéje az Adobe Photoshop 2.5, amit a szakma már 1995-ben a legjobbnak ítélte a területen. A CD-t egyaránt élvezhetjük PC-n, Macintosh-on vagy CD-i lejátszóban.

Forrás: Kossuth

The Body and Mind

Az emberi test és tudat titkainak megismertetését célzó multimédiák gazdag választékának egyik remek darabja. A lemezen több mint 250, narrátorai szöveggel kísért diárorsorozat, videó és animáció szolgálja a jobb megértést, s határos keresési rendszer segíti a navigálást. A „könyvjelzővel” megkülönböztethető, s ezáltal gyorsan visszakereshetjük a bennünk különbözően érdeklő témákat, s az orvosi szövegdokumentum megkaphatjuk a számunkra ismeretlen szakkifejezések magyarázatát. A programból könnyedén kinyomathatók a kívánt szövegrészek és ábrák.

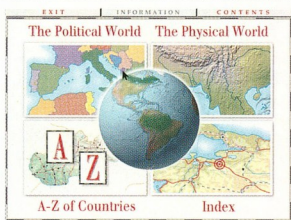
Forrás: Kossuth

American Heritage Children's Dictionary

A CD-ROM-on is megjelentetett rangos American Heritage kiejtő-értelmező szótár 7–12 éves gyerekek számára készített változata. A feldolgozás a korosztálynak megfelelően ropant látványos, s felvonultatja az interaktivitás csaknem teljes tárházát. A CD-n 13 ezer példázaton kiejtet, összességében 750 animációval és 2750 illusztrációval magyarázott kifejezések szerepel. A nyelv elsajátítására ötletes interaktív játékok segítik, s a gyerekek öröki szókészletének az égerkattintásra részüket meglepően sokáig elvárják, miközben észrevétlenül megtanulnak angolul.

Forrás: Autotext

World Reference Atlas

A Dörling Kindersley multimédiában nehéz csatlódni: a cég világtalaszának installálását sem bányá meg a néző. A világ földrajzának, politikai és gazdasági képeinek mélyebb megismerését a CD-n 600 térkép, 500 fotó és videó szolgálja. És még mindig az adatoknál maradvá, mintegy tízezer képméreyre kattinthatunk, s négyszáz-ezer szó közül kereshetünk a programban. A tekinthető adatbázisból csaknem minden kérdésére választ kaphat az érdeklődő.

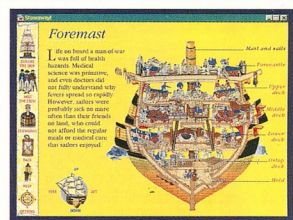
Forrás: Automex

Virtual Reality: Cat

Megdöbbenhet a szíve a macskabarátnoknak! A Dörling Kindersley új CD-je ugyanis egy virtuális macskaműzeumba kalauzolja el a nézőt. A cég látványos befutó képsora után egy háromdimenziós világban találjuk magunkat, ahol a természet merőben jászúró módon tanulmányozható. A tálrókban kiállított csontvázak, szobrok, képek és videók segítségével roppant látványos tudhatunk meg mindent a macskafélékről, amit e négylábúakról csak tudni érdemes! A virtuális műzeumban 20 animáció, 30 videó, hat-száz kép és 35 ezer magyarázó kifejezés vár ránk.

Forrás: Automex

Stowaway

A Dörling Kindersley multimédiája láttán a felhőt csak sajnálhatja, hogy a PC-t nem korábban találták fel. A „Potyautas” című, egy 18. századi angol hadihajót bemutató CD élvezete közben az alkotó Stephen Biesty szép illusztrációi – és történetet színesebbé tévő animációi – valóban elhitetik a nézővel, hogy láthatatlan potyautasok járja be a hajót a fenéktől az árbócsáig. A sétat még érdekesebbé teszi, hogy találkozhasson a legénység tagjaival is, s a naplójuk olvasása nyomán megismerkedhetünk a korabeli tengerészek életével. A CD-t érdekes játék, néha bizarr animációk, számos ötlet és mintegy kétórás hanganyag egészíti ki.

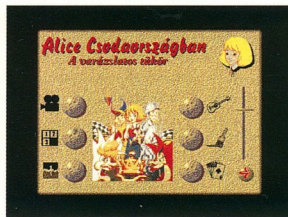
Forrás: Automex

Képes Krónika

Lapzártaok mutatták be a hazai interaktív médiavártás újabb gyöngyszemét, a Képes Krónikát. A CD a magyarság őstörténetének, Árpád-házi történelmének és művészettörténetének korszerű „digitális munkafüzete”. A lemezzel Kálti Márk eredeti latin szövegét magyar fordításban is követhetjük, akár akusztikusan is, kiváló színművész tolmácsolásában. Az eligazodást az Árpád-házi családja és bőséges helybéli gregorián dallamok segítik.

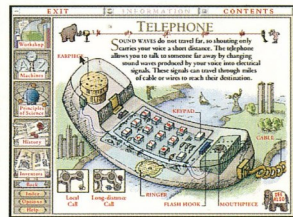
Forrás: Automex

Alice Csodaszágbán

Piaci sikemek ígérkezik a népszerű mesefilmfeldolgozó új hazai multimédia. Alice történetét 110 perces videó segítségével követhetjük a lemezzel, meghallgathatunk 6 slágert is a filmből, s gyermekünk többféle játékkal is próbára teheti ügyességét és megfigyelőképességét (puzzle, kifestő, memória és tologató játékok). Igazodva az egészen kicsik igényeire, a kezeléshöz nincsen szükség betűismeretre, és a képernyőn megjelenő nyomógombokat is keltezőn nagyra készítették az alkotók.

Forrás: Automex

David Macaulay: The Way Things Work

A Dörling Kindersley kiadó „Ahogyan a dolgok működnek...” című kiadványát ötletgazdagság és hallatlan pedagógiai érzék jellemzi. Még a laikusok is megértik a CD-ről mindennapi tárgyaink működését (a telefonról a fűrógépén át, akár az űrhajóig). A kisiskolások pedig szemléletesen tanul(hat)ják meg az „egyszerű gépek” (egy, és kétkarú emelő stb.) fizikai törvényszerűségeit. A lemez tartalmai „feldolgozást” a tárgyak „történeti” sorrendben való megjelenítése, illetve a tudosok és feltalálók élettörténetének bemutatása is segíti.

Forrás: Automex

Rekordforgalom

Rekordbevétel, egészen pontosan 1,99 milliárd dollárt hozott a „konyhára” tavaly a Windows Nyugat-Európában – közölte az SPA (Software Publishers Association). Ez 19 százalékos növekedésnek felel meg 1994-hez képest, ami azért is figyelemre méltó, mert a szoftverpiacra ma inkább – a növekvő eladási számok ellenére – csökkenő bevétel jellemző.

Ugyanebben a térségben az eladott Windows csomagok darabszáma 41 százalékkal nőtt. A szoftveripar eddigi legnagyobb forgalmát – 642,7 millió dollárral – a tavalyi negyedik negyedévében érte el. Ezen belül is októberben kelt el a legtöbb szoftver, ami azzal magyarázható, hogy ekkor jelentek meg tömegesen a Windows 95 alatt futó programok.

A szóban forgó időszakban a német-osztrák piacon könyvelhették el a legnagyobb forgalmát és egyben a legnagyobb forgalomnövekedést. 1995-ben az említett régióban a teljes éves forgalom elérte az 537,6 millió dollárt, ami 22 százalékkal több, mint 1994-ben. A második legnagyobb piac Európában az angol-ír, amely a negyedik negyedévében 28 százalékos növekedést produkált, éves szinten pedig 17 százalékos.

A harmadik helyen álló francia piacon a negyedik negyedévében 21 százalék volt a forga-

A Windows az értékesített darabszámot tekintve is toronymagasan vezet.

A vizsgált időszakban a Windowsból 46 százalékkal többet adtak el, míg a DOS 15, a Macintosh pedig 4 százalékos visszaesést volt kénytelen elszenvedni.

A CP-D1 fotoprinter két perc alatt állítja papírra a fénykép minőségű nyomtatásokat

Fotoprinter

Az elektronikus képfeldolgozás fontos lépése a nyomtatás, ám a fénykép minőségét nem sok nyomtató képes előállítani, főként nem elfogadható áron. A Mitsubishi minap bejelentett fotoprintere ezt a hiányt pótolja. Az A/6-os (képeslap) méretű, CP-D1 típusú, termoszublimációs elven működő nyomtató röpké két perc alatt állít elő egy színes képet, mégpedig alig 100 forint/oldalás áron, ami lényegesen alatta marad az eddig megszokott költségeknél. A nyomtató ára sem mellbevágó: nem éri el a 100 ezer forintot.

A fénykép minőségű nyomtatás elsősorban a termoszublimációs technológiának köszönhető, amely egyszerűen visszaadja a természetes színeket, és a karcolásokkal szemben ellenálló felületet hoz létre. A felbontás 16,7 millió (true color) színben 720x480 képpont, a nyomtatással lefedhető terület nagysága pedig 123x82 mm.

A termoszublimációs eljárás során a színek nem nyomással, hanem gőzöléssel kerülnek fel a felületre, mégpedig több rétegben. Az eljárás általában meglehetősen költséges, tehát annál is inkább figyelemre méltó, hogy a Mitsubishinek sikerült drasztikusan csökkentenie a nyomtatási költségeket.

A nyomtatóhoz sokféle hordozóanyag is kapható, köztük különleges fóliák és öntapadó címkék.

A CP-D1 soros vagy párhuzamos interfész keresztül csatlakoztatható a számítógéphez, és a csomag a megfelelő meghajtószoftvereket is tartalmazza.

Körkamera

Új piacok felé kacsingat a Star Micronics, amelyet eddig főként nyomtatóról ismert a világ. A cég nemrég egy PC-alapú, videokamerás biztonsági felügyelőrendszerrel mutatott be Starview néven, amelynek legfőbb különlegessége a csöppnyi méretű, MD-100-as típusú többfunkciós színes videokamera.

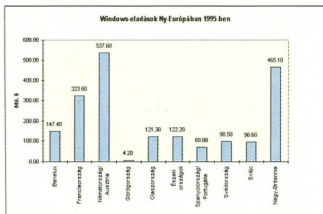
Az 1/4"-os kamera CCD-elven működik, lencséje nyolcszoros zoomolásra képes. Azáltal, hogy 360 fokos szögben elforgatható és 90 fokos szögben dönthető, gyakorlatilag az egész teret belátja. Átmérője csupán 11,7, a magassága 14,5 cm, így bárhol feltűnésmentesen helyezhető el.

A kamerát – mennyezetre szerelve vagy máshová rejtve – például bankokban, szupermarketekben, benzinkutaknál vagy más nyilvános helyeken lehet előnyösen használni.

Egyetlen PC-ről akár nyolc ilyen kamera is vezérelhető, RS422 interfészen keresztül, egésrel vagy billentyűzetről.

A DOS/Windows 3.x, illetve Windows 95 alatti kezelőszoftver segítségével 32 kamera pozíciót állíthatunk be, s a képernyőn egyidejűleg négy kamera képet figyelhetjük. A képet videomagnón rögzíthetjük, illetve – a PC-s vezérlés lehetőségeit kihasználva – képfeldolgozó rendszerekhez továbbíthatjuk.

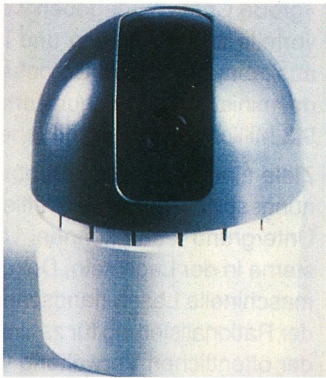
A Star nemrég egy másik – egyszerűbb – biztonsági felügyelőrendszert is bemutatott. A „Compact Surveillance” rendszerben joystickkel vezérelhetjük az MD-100-as kamerát, és a képet – egyszerre négy kamerát – egyszerű tévéképernyőn jeleníthetjük meg.

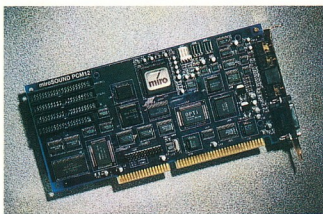
1995 utolsó negyedévében rekordmennyiségűt adtak el a Windowsból

lomnövekedés, amely így elérte a 120 millió dollárt, a teljes 1995-ös évben pedig 323 millióra rúgott, ami 20 százalékkal múlja felül az előző évet.

A Windows 95 bevezetésének köszönhető forgalomnövekedés következménye, hogy a Windows 3.x és a Windows 95 piaci részesedése 92 százalékra emelkedett. Az előző évben ez még „csak” 87 százalék volt, miközben a DOS- és Macintosh-forgalom 3,5, illetve 3,8 százalékos részesedést ért el. Az adatokat a tavalyi negyedik negyedévi adatokkal összehasonlítva a Windows piaci részesedése 35 százalékkal nőtt, ami egyben azt is jelenti, hogy ugyanennyivel csökkent a DOS- és Macintosh-forgalom.

A Star biztonsági felügyelőrendszerének lelke az új 1/4"-os CCD videokamera

A miroSOUND PCM12 hangkártya Plug and Play módon konfigurálható a Windows 95 alatt

Open MPEG-gel, valamint a Windows Reel-Magickel is kompatibilis. Tévékivezetésén keresztül televíziós készülékekhez is csatlakoztatható.

Zenekedvelők számára jelent igazi csemegét a *miroSOUND PCM12* típusú, Wenzels 95 alatti *Plug and Play* hangkártya. Vezérlő-szoftvere, a *Multimedia Maestro* a *Software Dynamics* terméke.

A kínálat nemrég egy Internet csomaggal gyarapodott, amely a *miroMEDIA Online* netet kapta. Ez a szoftver-hardware eszközrendszer ideális a World Wide Webben való kalandozáshoz, sőt hozzáférhetővé teszi az Internet multimédia szolgáltatásait is.

A *miroMAGIC* grafikus kártyák vonalát két új modell viszi tovább: a *miroMAGIC 80SV* és a *miroMAGIC 84SV twin*, amelyek legnagyobb felbontás (1600x1280 képpont) mellett is képesek *true color* megjelenítésre. Utóbbi 8 Mb-át MSN-mal látták el, és további 4 Mb-átal bővíthető kétnemű monitoros kiépítés esetén. A *Vision968* grafikus processzort az S3 szállítja.

Kártyamágia

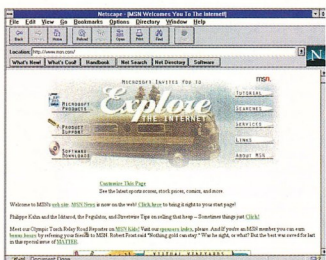

A *miroMEDIA Manager* felhasználói felületén keresztül azonnal hozzáférhetünk a rendszer valamennyi multimédia szolgáltatásához

Nem fukarkodik az újdonságokkal a német *Miro* cég, amelyet jól ismerhetnek grafikus és multimédia eszközeiről. Az év első harmadának termését „egy kupacban” láthatta a közönség az idei CeBIT-en, és ezek azóta idehaza is megjelennek a cég disztribútora, az *Axico Kft.* kínálatában.

Az újdonságok sorát a *miroMEDIA Manager* nyitotta meg, az első olyan szoftvertermék a piacon, amellyel megvalósítható valamennyi multimédia komponens központi vezérlése a PC billentyűzetéről, egérről vagy infravörös távirányítóról. A különféle multimédiás szolgáltatásokhoz a szoftver áttekinthető felhasználói interfészen keresztül kínál hozzáférést. A *miroMEDIA Manager* a jövőben „hivatalból” jár majd valamennyi *miroMEDIA* termékhez.

A *miroMEDIA* család egyébként folyamatosan bővül. A *miroMEDIA View* egy 64 bites Windows-gyorsító kártya (az S3 cég *Trio64 V+* multimédia processzorával felvértezve), amelynek fontosabb jellemzői között említhető a 2 Mb-át EDO-RAM, az 1280x1024 képpontos felbontás (75 MHz mellett), valamint az MPEG lejátszás (beleértve az ajakszinkronizációs sztereó hangot). A kártya ismeri valamennyi elterjedt video-CD formátumot, és az

A Microsoft Network az Interneten szörfözők számára is könnyen elérhető

Milliók könyve

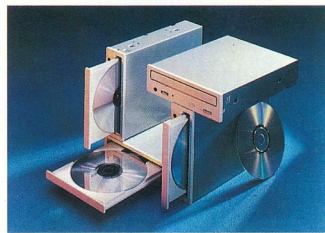
Alig hét hónappal a bevezetése után a *Microsoft Network online szolgáltatás* elfőzetőinek száma túllépte az egymilliót. Ez a növekedési ütem valóban páriát ritkító, és nem csoda, ha az MSN-t sokan az Internet vetélytársának tartják.

Az MSN igyekszik követni a világ eseményeit. „Hírvirotaiban” valamennyi aktuális politikai, gazdasági információ elérhető, s az aktuális témák közül különleges figyelmet szentelnek például az amerikai elnökválasztásnak. A „megrögzítő” Internet-felhasználók is egyre többször keressik fel az MSN Web-helyet az Interneten, amely hatékonyan segít a hálózaton való tájékozódásban.

A politikai hírekről az időjárásig minden fontos információ megtalálható az MSN hírvirotaiban

Nyolcszoros CD meghajtó

A Hitachi nyolcszoros sebességű CD meghajtója vizsintesen is függetlenül is beszerezhető

Egyre gyorsabb CD meghajtók jelennek meg a piacon, s ezzel együtt tetemes áresésnek is tanúi lehetünk. A Hitachi például a minap jelentett be egy nyolcszoros sebességű meghajtót, amely főként videolejátszással kombinált multimédia-alkalmazásokban bizonyíthatja képességeit.

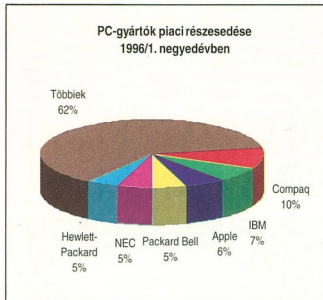
A CDR-7930-as készülék legnagyobb adatátviteli sebessége 1200 Kb/át/s, forgási sebessége pedig akár 4240 fordulat/percig is „felmeher”. A különleges hibajavító funkcióknak köszönhetően még régi vagy sérült lemezzel is megbirkózik. Az olvasófej különlegesen könnyű, így könnyen és gyorsan pozícionálható.

A meghajtó teljes mértékben megfelel az MPC-3, a multi-session Kodak Photo-CD, a vörös könyv, a sárga könyv és a CD-ROM XA specifikációnak. Természetesen audioremelek lejátszására is alkalmas. IDE interfészen keresztül akár négy egység is együttműködhet egy rendszeren belül. A beépíthető kivitelben gyártott meghajtót különlegesen szigetelt házba szerelik, amely tökéletesen véd a portól. Részben ennek köszönhetően az eszköz MTBF-je 50 ezer óra.

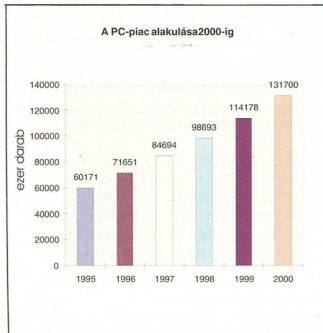
Növökép

Idén is folytatódik a PC-piac növekedése – derül ki a *Dataquest* minap közzétett felméréseiből. A darabszámot tekintve 1996-ban 19 százalékos növekedés várható, sőt a létszámjegyű gyarapodás minden valószínűség szerint az évtized végéig fennmarad.

Tavaly hozzávetőleg 60 millió PC-t adtak

Az élővasok mezőnyét továbbra is a Compaq vezeti

A Dataquest szerint az évtized végéig töretlenül folytatódik a növekedés a PC-piacon

el a világon, 125 milliárd dollár összértékben, ami 25,6 százalékkal múlja felül az előző év teljesítményét. Az idei számok – 71,7 millió PC és 148 milliárd dolláros forgalom – ehhez képest további 19 százalékos növekedést jelentenek. Ha így megy tovább, az ezredfordulóig az eladott PC-k darabszáma eléri a 131,7 milliót, a forgalom pedig a 264 milliárd dollárt. Amiből az következik, hogy – a korábbi kétegyek ellenére – a PC-piac még mindig nagyon egészséges.

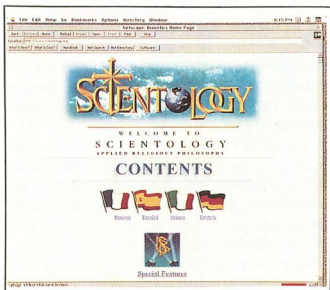
A Dataquest által „beígért” tendenciát látnak igazolni az első negyedév forgalmi adatai is: az *Apple*-t kivéve *valamennyi vezető gyártó növelni tudta eladásait*. Az előző év hasonló periódusához képest a leglátványosabb ugrást – csaknem 65 százalékkal – a Hewlett-Packard produkálta, amivel először tudta beverekedni magát az első öt amerikai közé.

Virtuális templom

Minden vallásos elkötelezettség nélkül, főként technikai szempontból figyelemre méltó a Nemzetközi Szcintológia Egyház tavasszal megnyitott WWW oldala. Az információs központban ugyanis a látogató mintegy harmincezer oldalnyi írásos anyagból s három ezer grafikából válogathat. A Real Audio szolgáltatásnak köszönhetően végighallgathatja a vallásalapító 55 perces előadását, valamint belehallgathat egy lemez dalaiba is, amelyen ugyancsak a Mester által komponált műveket tolmácsolnak neves sztárok. Egy másik Web-helyen az egyház – Dianetika néven propagált – tanításaiból kapunk fízelőt.

A türelmetlenebb hívőkre gondolva a képek megjelenítésére az úgynevezett Progressive JPEG technológiát alkalmazzák, amelynek hála a grafikák a korábbiaknál sokkal gyorsabban tűnnek fel a képernyőn – a tudásszomj mielőbbi oldására először fekete-fehérben, majd idővel kiszínesedve.

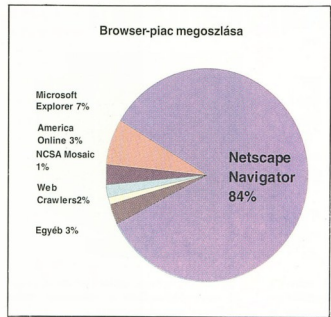
A néző – a múlt számunkban bemutatott QuickTime movie segítségével – megfordulhat a szcintológia frekventáltabb egyházközösségeiben is, sőt egy – a kommuniké szerint a Shockwave programmal elkészített – szekciónak még az emberi elmébe is bepillanthat.

Négy nyelven beszél

Zászlóshajó

Továbbra is a *Netscape Navigator* vezeti a World Wide Web browserek mezőnyét – derül ki a *Dataquest* piacukatató cég elemzéséből. A Navigator a felhasználók nem kevesebb mint 84 százaléka részesíti előnyben, míg a második hely a *Microsoft Exploreré*. Meglepő adat: a sokáig roppant népszerű *NCSA Mosaic* az utóbbi időben meglehetősen visszacsúszott, és ma alig 1 százalékos a piaci részesedése. A listán az *America Online 3* százalékkal szerepel.

Vezet a Netscape Navigator

Web-fordító

Az Interneten szörfözők gyakran tapasztalhatják – a nyelvtudás hiányából fakadóan –, hogy az információ egy része menthetetlenül elvész számukra. Idegen nyelvű Web oldalak megértéséhez nyújt hatékony segítséget a Web Translator 1.0 néven nemrég forgalomba hozott szoftvercsomag. A német *Globalink* terméke lehetővé teszi, hogy a felhasználó *tetszőleges nyelven jelenítse meg a Web oldalak tartalmát*, miközben a program változatlanul hagyja a grafikus elemeket, a linkeket és a formázási beállításokat.

Az Internet-kifejezések helyes fordítását integrált szótár segíti, s a felhasználó választhat az online és az off-line fordítási mód között.

A Web Translator 1.0 CD-ROM-on kerül forgalomba, mégpedig négy nyelven (magyarul sajnos nem). Ára a német piacon 150 márká alatt lesz. A fordítóprogram egyszerűen csak a *Netscape Navigator 2.0*-val használható, ám – az ígéretek szerint – hamarosan más browserekhez (például a Mosaic) is kapható.

ÚJ MO DRIVE

beépíthető kivitel, 640 MB/lemez,
SCSI interface, 512 KB
vagy 2 MB Buffer, többször írható

FUJITSU
MADE IN JAPAN

DISZTRIBUTOR:

Procomp-Hungary Kft. Budapest, Szállás u. 21.
Tel.: 262-6631, 261-8235, 260-4348* fax: 260-6318

Virtuális Budapest

Első díjak

3D Studio MAX

A legnépszerűbb animációs és látványtervező szoftver legújabb változata

AutoCAD vagy AutoCAD Map

A legelterjedtebb műszaki tervező, szerkesztő és térinformatikai alapszoftver fejlesztői változata

Szabadon választott bármely Autodesk szoftver

Animációs és térinformatikai pályázat

Tudta, hogy léteznek egy másik Budapest?

Ezt a várost az elmúlt évtized alatt számítógépek tízezrei építették fel digitális adatokból. Ez a város épületek, városrészek modelljeiből, digitális térképekből, és a mozgottuk napról napra változó, növekvő adatbázisokból áll. Ez a város ma még többnyire vállalatok, intézmények számára elérhető, de holnap már mindenki számára beköszönhető lesz. Ez a város Budapest digitális tükörképe; ez már az épülő "Virtuális Budapest"

Csatlakozzon Ön is fővárosunk digitális városépitőinek népes táboraához.

Budapest Főváros Önkormányzata, a Computer Panoráma és az Autodesk közös számítástechnikai pályázatot hirdet az alábbi kategóriákban:

- ▶ **Animációs és látványtervező kategória**
Személyi számítógépen készített 3D Studio városkép vagy épületanimáció készítésre
- ▶ **Térinformatikai kategória**
Városadatokat grafikusan kezelő, és megjelenítő bármely AutoCAD alapú térinformatikai vagy létesítmény igazgatási megoldásra
- ▶ **Kreatív kategória**
Bármilyen, a fővárost vagy lakóit szolgáló Autodesk szoftveren alapuló kreatív megoldásra, javaslatra.

A részletes pályázati kiírás beszerezhető a Főpolgármesteri Hivatal ügyfélszolgálatán (1052 Bp. Károlyi krt 2B.), a Computer Panoráma szerkesztőségében (1091 Bp. Üllői út 25. Tel.: 218 3011/135) vagy az Autodesk Magyarországi Irodájánál (Tel.: 325 0119). Beküldési határidő: 1996. szeptember 1. A pályaműveket a Fővárosi Önkormányzat a szeptember 20-tól megrendezendő, "A képzilet Budapestje" kiállításán is bemutatja.

Computer
PANORÁMA

Autodesk

LEMEZMELLÉKLET CD PANORÁMA 96/2

MALLORCAI UTAZÁS

Olvasóink ezúttal Palma de Mallorcára invitáljuk. Őt séta keretében ismerkedhet meg a város csodálatos látnivalóival. Multimédiánk öt – különböző hazai felsőoktatási intézményekből verbuválódott – magyar diák műve, akiknek egy pályázat díjnyerteseként alkalmuk nyílt egy szemeszert hallgatni a mallorcai egyetem interaktív média szakán.

TÁJKÉP

MALLORCAI UTAZÁS
SOPRONI KÖRKÉP
VÁROSKÉPEK 1900

(A Magyar Nemzeti Múzeum CD-ROM sorozatából, cikk a 38. oldalon)
LÁNCFHÍDI HANGULATOK

KULTÚRA

AZ ŐSKORTÓL A REMÉNYIG

(Dolák-Saly Róbert videoklipje, cikk a 33. oldalon)

AZ ÉV FOTÓI 1995

(Bánkúti András és T. Balogh László díjnyertes felvételei, cikk a 12. oldalon)

HISTÓRIA

EMESE ÁLMA

(Az Enciklopedia Humana Hungarica sorozatból, cikk a 37. oldalon)

MAGYAR KORONÁZÁSI JELVÉNYEK

(A Magyar Nemzeti Múzeum CD-ROM sorozatából, cikk a 38. oldalon)

FEGYVERTÁR

(A Magyar Nemzeti Múzeum CD-ROM sorozatából, cikk a 38. oldalon)

TECHNIKA

MULTIMÉDIA-ISKOLA

(videók, cikk a 19. oldalon)

SHAREWARE CSOKOR

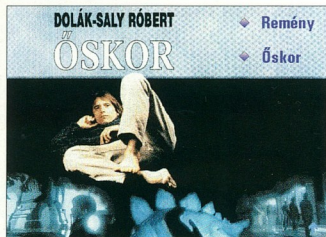
MAGAZIN

JÁTÉKOK HÁBORÚJA (FILMDEMO)

A TOKAJI BOR APOTEÓZISA

AZ ŐSKORTÓL A REMÉNYIG

A sokoldalú művész, Dolák-Saly Róbertet széleskörűen jobbra csak a L'art pour l'art társulat Besenyő családjának figurájaként ismerik. Az Őskor című új lemezén viszont merőben más oldalról mutatkozik be. Filozofikus ihletű számaiból a CD-nken egy videoklip és egy audiofelvétel ad fészelt. (A felvételeket a PolyGram Kft., Zebra Music engedélyével rögzítettük.)

SOPRONI KÖRKÉP

A néző a virtuális valóság eszközeivel pillanthat körül, ismerkedhet a emlékekkel Sopron főterén. A CD-n található multimédiához a See Stúdió munkatársainak látványos QuickTime movie-ját is felhasználtuk, amelynek részleteiről elmúlt számunkban olvashattok részletesen az érdeklődő.

AZ ÉV FOTÓI 1995

Az év fotói 1995 kiállítás anyagát – e rendezvények történetében először – Portfolio Photo-CD-n is megjelentették. A CD-mellékletünkön található válogatás illusztráció e lemez sajátosságait s a Kodak immár multimédiás jegyeket is mutató programját bemutató lapbeli cikkünkhöz.

MULTIMÉDIA-ISKOLA

E számunk multimédia-iskolájában a videobetékekkel foglalkozunk. A cikket illusztrálóandó a Játékok háborújából rögzítettünk részleteket a CD-mellékletünkön, változatos tömörítési eljárásokkal digitalizálva. A minták segítségével összehasonlítható a képmínőség különböző lemezmaghajtók esetén, s tanulmányozható a felbontás, az adatátviteli sebesség, a tömörítési eljárás és a perkenéti képvtáltás megváltoztatásának hatása.

A TOKAJI BOR APOTEÓZISA

Bíró István kétszeres magyar bajnok somelier, a Mágnáskert étterem bormestere. Az ő kíséretében a tokaji borvidékre látogatunk, a „borok királyának” titkait kiferkészendő.

Az első magyar SZÁMÍTÁSTECHNIKAI LEXIKON

10 kötetben

A korszerű műveltséghez ma már szorosan hozzátartozik, az informatikai tájékozottság, s a lexikonok között is ott a helye a számítástechnikai lexikonoknak. A tíz kötet igen rövid idő, két esztendő alatt elkészül. 1996 novemberig három kötet jelenik meg. A lexikonok magas színvonalát az ELTE tanári és a nemzetközileg is élvonalbeli szakemberek tudása garantálja. A lexikon kötetének ára 2300 Ft. Előfizetőknek 1900 Ft.

A megrendelőlap visszaküldésével és 2000 Ft befizetésével (a kiadó által küldött csekken) máris előfizetője lehet a sorozatnak. Az előleget az 1996-ban megjelenő három kötet kedvezményes vételárába számítjuk be.

1996. novemberig megjelenik:

Az alapok • Windows és hálózatai • Windows/Excel

1998 közepéig folyamatosan megjelenik:

Operációs rendszerek • Adatbázis kezelők

• Programozási alapok • Hardver • Pascal nyelv

• C nyelv • Grafikus rendszerek

Megrendelését feladhatja:

Levélben: Kossuth Könyvkiadó, 1043 Budapest, Csányi L. u. 36.

Faxon: 370-0602 | Telefonon: 370-0610

A CD-ROM lemezen megjelent, első magyar nyelvű számítástechnikai enciklopédia

PC-ROM

Ára: 6900,-Ft.+ÁFA

**Oktatási intézményeknek:
4830,-Ft.+ÁFA**

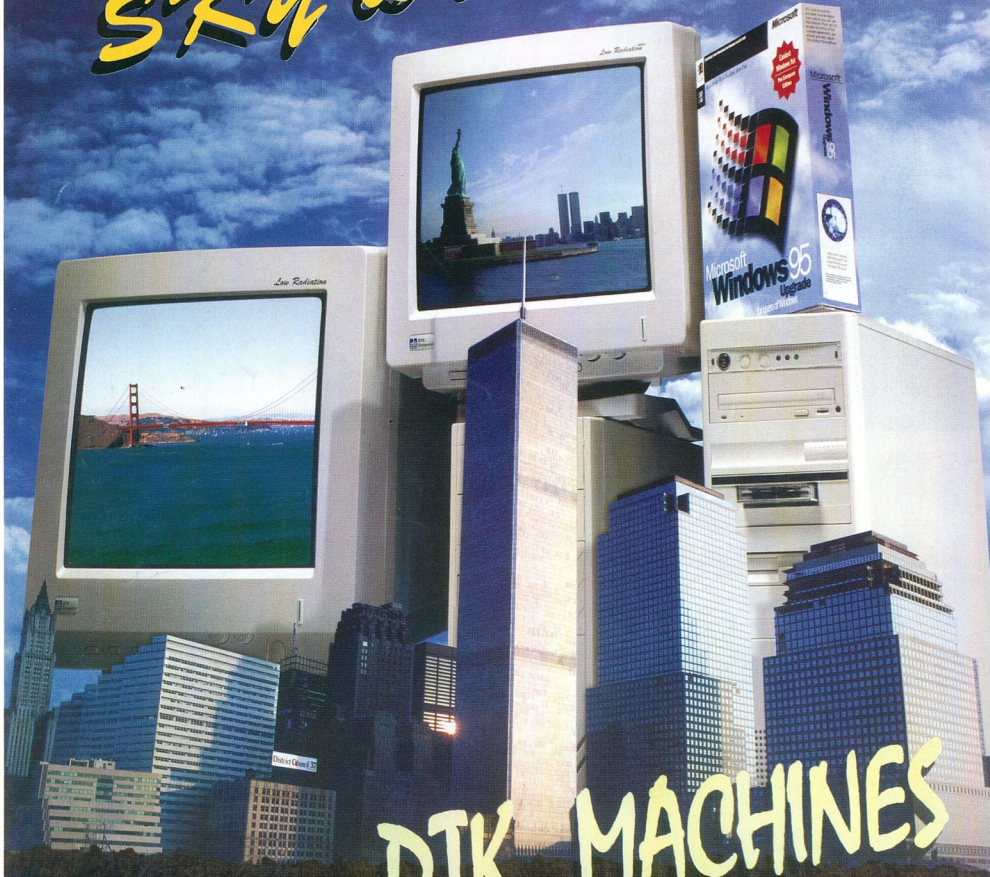
Forgalmazók:

Albacomp Rt., Automex Kft., Foxtrend Kft.,
Kossuth Könyvkiadó, Alku Kft., Computer
Books Ko-Bak Kft., VTCD Kft.

E-Mail: fox@mail.alba.hu Információ: (36 22) 311-177

SKN is the limit

DTK MACHINES

1124 Budapest,
Bürök u. 77. Telefon: 06-30- 407-610

dtk® **DTK**
Computer

